

Fenntartható Fejlődés Helyi Programja 2015-2020

Local Agenda 21

Tiszaalpár, 2015. december

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
1. Természeti környezet	7
1.1. Földrajzi elhelyezkedés, területi jellemzők	7
1.2. Természeti adottságok	7
1.3. Geológiai jellemzők, talajtani adottságok	9
1.4. Vízföldtani adottságok, felszíni és felszín alatti vizek, rétegvizek jellemzői	10
1.5. Éghajlati jellemzők, adottságok	11
1.6. SWOT elemzés	12
2. Épített környezet	14
2.1. Nagyközség történeti áttekintése	14
2.2. Település morfológia	18
2.3. Regionális kapcsolatok	21
2.4. SWOT elemzés	23
3. Környezet értékelése	23
3.1 Víz	23
3.2 Levegő	25
3.3 Élővilág	26
3.4 A település zöldfelületei	30
3.5. SWOT elemzés	31
4. Gazdaság	32
4.1 Tiszaalpár általános gazdasági jellemzői	32
4.2 Ipar	35
4.3 Mezőgazdaság	36
4.4 Kereskedelem, szolgáltatás	38
4.5 SWOT elemzés	40
5. A nagyközség infrastruktúrája és közlekedése	42
5.1. Villamosenergia-ellátás	42
5.2. Gázellátás	43
5.3. Ivóvízellátás	44
5.4. Szennyvíz-elvezetés	45
5.5. Csapadékvíz-elvezetés, belvízvédalom	46
5.6. Szilárd hulladékok	47
5.7. Telefonellátás	48
5.8. Kábeltelevízió és internet	48
5.9. Közlekedés	49
5.10. SWOT elemzés	52
6. Társadalom	52
6.1 Lakosság	52
6.2 Lakásellátottság	57
6.3 Egészségügy	59
6.4 Szociális ellátás	60
6.5 Civil szervezetek	61
6.6 Oktatás	64
6.7 A nagyközség kulturális élete	67
6.8 A nagyközség sportélete	72
6.9. SWOT elemzés	73
7. A település fejlődési útja	74

7.1 Jövőkép	74
7.2 Célok meghatározása	77
7.3. Akcióterv	82
7.4. Nyomonkövetés	102

Bevezetés

A Rióban, 1992-ben a fenntartható fejlődés érdekében elfogadott „AGENDA 21” program értékelése kapcsán fogalmazódott meg annak helyi, lokális programja, a „Local Agenda 21” („LA 21”). Ezzel a modellel - általános „receptúrával” - a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának a „LA 21” program kidolgozásával célja egy olyan általános érvényű, a fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását is tartalmazó dokumentum létrehozása, mely az adottságok, érdekek alapján az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos célokat mind jobban el tudja érni.

A munka során törekedtünk arra, hogy a helyi lakosok, vállalkozók, döntéshozók, civil élet képviselői véleményét figyelembe vegyük, és a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítására tegyünk javaslatot amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását.

A helyi vélemények minél jobban történő megismerése érdekében felhasználtuk azokat az információkat is, amelyeket a lebonyolított helyi szennyvízcsatornázási beruházás során szerzett az Önkormányzat. A KEOP pályázat kapcsán az projektelőkészítés során lebonyolítandó nyilvánossági feladatok között szerepelt a közvéleménykutatás is, így 2009 májusában lakossági kérdőívezésre került sor, amelynek során a szennyvízprojekttel kapcsolatos vélemények mellett megkérdezték a lakosságot az egyéb települési fejlesztési igényekről is. A kutatás keretében nagymintás, önkitöltő kérdőíves közvélemény-kutatásra, az önkormányzat által meghatározott véleményformáló személyekkel strukturált mélyinterjúk felvételére, valamint a település meghatározó vállalkozói, továbbá a nagyközség

civilszervezeteinek és közintézményeinek képviselői részvételével fókuszcsoportos beszélgetések szervezésére és rögzítésére került sor.

A kutatás három fő elemből állt:

(1) Nagymintás, önkitöltő kérdőíves közvélemény-kutatás

A négyoldalas, 37(-38) kérdésből álló kérdőív az önkormányzat közreműködésével a település valamennyi (kb. 2000) háztartásába eljutott. A település három forgalmas és ismert pontján (polgármesteri hivatal, két üzlet) kihelyezett gyűjtőládába a lakosok a megjelölt határidőig (egyben a beruházást is érintő közmeghallgatás napja) 177 db kitöltött kérdőívet juttattak vissza. Ez az elemszám – bár nem klasszikus értelemben vett reprezentatív mintavétel történt – elégséges a lakossági vélemények statisztikai módszerekkel történő elemzésére.

(2) Strukturált mélyinterjúk

A nagymintás kérdőíves lekérdezéssel egy időben, a beruházásról is szóló lakossági közmeghallgatást megelőző héten – tehát amikor a település vezetésének „hivatalos véleménye”, érvei még nem befolyásolták közvetlenül a helyi közvéleményt – mélyinterjúkat készített a kutatást végző cég az önkormányzat által megjelölt, változatos foglalkozási körből és élethelyzetből összeválogatott helyi véleményformálókkal (12 db interjú). A mélyinterjúk vezérfonala némi átdolgozással a kérdőívben is meghatározott kutatási fókuszokat érintette, azonban az interjúhelyzetből adódóan a megkérdezetteknek módjuk nyílt véleményük alaposabb kifejtésére, illetve a beszélgetések során számos újabb kérdés, szempont, téma is felmerült.

(3) Fókuszcsoportos beszélgetések

A fókuszcsoportos beszélgetés – jellegéből adódóan – még a mélyinterjúnál is szabadabb interjúszituáció, a résztvevők interakciónak és kölcsönös inspirációinak köszönhetően még több szempont felmerülését eredményező kutatási eszköz. Egy időben több megkérdezett véleményének megismerésére teremt lehetőséget, igaz, a résztvevők nem egyenlő intenzitással vettek részt a beszélgetésekben, így nézeteik nem egészen arányosan jelentek meg; részleges súlyozásukra a csoportos interjúk rögzítésekor törekedtek. Három ilyen fókuszcsoportos beszélgetésre került sor, szintén még a közmeghallgatás előtt; a település vállalkozóinak, civil szervezeteinek képviselői, illetve a jelentősebb közintézmények – egyben számottevő

szennyvízkibocsátók – vezetői alkottak egy-egy csoportot (utóbbiak között egyházi fenntartású idősok otthona is szerepelt).

A felmérés eredményeit a 7.2 fejezet tartalmazza.

A fentiek mellett jelen fenntarthatósági terv elfogadottságának érdekében a települési helyzetképet jellemző SWOT elemzéseket, valamint a kitűzött célokat az Önkormányzat lakossági fórumon ismertette a lakossággal, ahol a felmerült pontosítási igényeket felmérte, és ezek alapján véglegesítette a dokumentumot. Ugyanezen részek egyeztetése céljából három műhelybeszélgetés megszervezésére került sor, a vállalkozási, intézményi és civil szervezetek képviselőivel, akik véleménye szintén beépítésre került az anyagba.

A dokumentum felülvizsgálata során nem került sor újabb kutatásra.

Jelen dokumentum tartalma összehangolt az alábbi, települést érintő tervekkel, programokkal:

- Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság hat éves fejlesztési terve (2009-2014)
- Kiskunfélegyháza és térségének környezetvédelmi programja (2010.)
- Tiszaalpár Nagyközség Turisztikai Településfejlesztési Tervei
- Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának településfejlesztési koncepciója (2012).
- Tiszaalpár Nagyközség Tanyafelmérése Tanulmány (2012.)
- Helyi Esélyegyenlőségi Program - Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzata 2013-2018 (HEP)
- Tiszaalpár Nagyközségi Önkormányzat Képviselő –Testületének Gazdasági Programja (2015-2019.)

A dokumentum új mellékletét képezi a TISZA ALPÁR-BOKROSI ÁRTÉRI ÖBLÖZETE (HUKN20028) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület NATURA 2000 fenntartási terve (2014.08.31.), amelyet a WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvány a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság részvételével készített.

Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának célja, hogy a jövőképe fejezetben vázolt állapotot elérje, a fenntarthatóság és esélyegyenlőség keretei között.

1. Természeti környezet

1.1. Földrajzi elhelyezkedés, területi jellemzők

Tiszaalpár Bács-Kiskun megye északkeleti részén, annak keleti közigazgatási határán helyezkedik el. Földrajzi helye $46^{\circ}56'$ szélességi és 20° hosszúsági kör metszéspontjában, a Duna-Tisza köze keleti lejtőjének szélén, a Tisza jobb partján helyezkedik el. Felszíne nyugatról - északnyugatról keletre - délkeletre, a Tisza felé lejt. Legmagasabb pontja a nyárlőrinci határnál van (100,1 m Bf), legalacsonyabb az Alpári rét (81,2- 82 m Bf) területe. A beépített belterület tengerszint feletti magassága 89-93 m közötti.

Tiszaalpár közigazgatási területe 9113 ha nagyságú, melyből 354,6 ha belterület, 27,8 hektár zártkert és 8731 hektár külterület, mely területrészt a település közigazgatási területének 96% - a.

Legnagyobb kiterjedése nyugat-keleti irányban 12 km, észak-déli irányban 14 km. Határa több, mint 53 km hosszú. A Tisza, mely kelet felől településhatár, alig 2,5 km hosszon érinti a közigazgatási területet. A Holt-Tisza a közigazgatási területen közel 9 km hosszú. Belterületei hagyományos elnevezése: Alpár, Újfalu, Árpád-telep (régábban Polyák-falu).

Tiszaalpár külterülete több tanyakörzetből áll, melyeket a lakcímnnyilvántartásban és a különböző helyi önkormányzati dokumentációkban is önállóan nevez és kezel a települési önkormányzat. A nagyközség tanyakörzeteinek száma 7, elnevezésük az alábbi: Borsihalmi körzet, Csongrád úti körzet, Kátai sor, Szőlőhegyi körzet, Istvánújfalui körzet, Újmajor körzet, Vasút körzet.

A nagyközség szomszédjai: Kiskunfélegyháza, Nyárlőrinc, Lakitelek, Tiszaug, Tiszasas, Csongrád.

1.2. Természeti adottságok

Tiszaalpár a Tisza magyarországi szakaszának középső részén, a folyó egyik jobb oldali holtága partján fekszik. A nagyközség életében meghatározó jelentőségű folyó élőága a XIX. századi szabályozások következtében került Alpártól kb. négy

kilométer távolságra, amely alapvetően megváltoztatta a település, és vele együtt élővilágának életét.

A település határának jelentős részét a Tisza ártere képezi. E területen található a XVIII-XIX. Századi forrásokban Tisza-rétként emlegetett Alpári rét, amely egyedülálló módon bővelkedik természeti kincsekben. Az élő Tisza a települést alig 2,5 km hosszúságban határolja, partját galériaerdők szegélyezik, melyek a Közép-Tiszai Tájvédelmi körzet részei. Az alpári árvízi öblözetet csak egy nyárigát védi, melynek szerepe, hogy kisebb nyár eleji áradáskor megvédje a mezőgazdasági területeket, de nagyobb áradások esetén –annak átvágásával csökkenthető az árvízszint és a folyó sebessége. A folyószabályozás medermélyüléssel járt, mely azt eredményezte, hogy a holtágak vízszintje magasabban van a folyó normális szintjénél, így a holtágak természetes vízutánpótlása megszűnt, természetes átöblítése csak nagyobb árvizek esetén történik meg, rendszeres vízutánpótlása pedig csak szivattyúzással oldható meg.

Ez a jelenség okozta a bejáratí szakasz feltöltődését és a holtág folyamatos eliszaposodását.

A Duna-Tisza közti homokhátság Alpárnál löszös magas partban végződő területe és a Tisza közötti vidéken elterülő rét a Kiskunsági Nemzeti Park része. Az alpári Holt-Tisza a Szikrai holtággal, Tőserdővel és az Alpári- réttel egy sajátos tájegységet képez, mely országosan védett természetvédelmi terület, a Kiskunsági Nemzeti Park része. Szikra és az Alpári- rét (jelenleg 1038 ha kiterjedésű,) a Duna és a Tisza találkozási pontján képződött átmeneti jellegű terület, melyet mintegy 10 millió évvel ezelőtt hordalékkúpként a Duna épített. A Tisza jelenlegi, folyószabályozás előtti medrét mindössze 2 millió éve foglalta el.

A tanösvények, valamint a jelzett turistautak mind kitűnő lehetőséget nyújtanak a természet felfedezésére. A 3,5 km hosszú *Kontyvirág-tanösvény* tájékoztató táblákkal ellátott, *sárga félkör* jelzésű hurokszerű útvonal, mely a holtág és az ártéri erdő megismerésére alkalmas. A tanösvény a Szikrai-Holt-Tisza hídjától indul.

3 km hosszú *Árpád fejedelem tanösvény* bejárása során pedig Tiszaalpár kultúrtörténeti érdekességeivel, valamint a Tisza ártér gazdag növény és állatvilágával ismerkedhet meg a látogató. A két tanösvényt 4 km hosszúságú, a *zöld sáv* jelzésű túraút köti össze.¹

1.3. Geológiai jellemzők, talajtani adottságok

Tiszaalpár térsége a Tisza mentére, az Alsó-Tisza-vidékére esik, másrészt a Duna-Tisza közti síkvidék középső, északkeleti részén, ezen belül a Kiskunsági-homokvidék keleti és a Kiskunsági löszös hát keleti területére, a Pilis-Alpári-homokhát délkeleti részére esőtájéjegységén helyezkedik el.

Földtani szempontból a talajképzőkőzet a közigazgatási terület jelentős részén a pleisztocén korú futóhomok, míg keleten, északkeleten, valamint foltokban a középsőterületeken a holocén korú folyóvízi homok, kavics, ártéri iszap, agyag, mésziszap, tőzeg és futóhomok a jellemző.

Mérnökgeológiai szempontból a közigazgatási területen általában a futóhomok, míg északnyugaton és délkeleten foltokban az ártéri infúziós lösz, illetve a középső és nyugati területeken foltokban a mésziszap és az édesvízi mészkő a jellemző talajtípus.

Talajlepusztulás szempontjából a Tisza melletti területeken jellemzően a lehordott talaj felhalmozódási területei találhatók (szedimentáció), míg a közigazgatási terület középső, nyugati és délnyugati területei deflációra hajlamos területek.

Környezetföldtani szempontból a térség talajai egyöntetűen felszíni szennyeződésre erősen érzékeny porózus képződmények.

Ezt fokozzák a talaj *vízföldtani, vízgazdálkodási* tulajdonságai. Ezek mellett a tiszalalpári talajok szerves anyag tartalma közepes, illetve alacsony, mely kedvezőtlenül befolyásolja a talaj káros környezeti hatásokkal szembeni puffer kapacitását. A jellemző északi-északnyugati széliránynak és a helyenkénti viszonylag

¹ Forrás: www.knp.hu

kedvezőtlen talajszerkezeteknek, valamint egyes helyeken a parlagon hagyott termőföldeknek köszönhetően, továbbá az út menti védőfásítások eltűnése miatt az igazgatási terület egyes részein (a közigazgatási terület középső, nyugati, délnyugati területeinek térségében) előfordulnak időszakosan *deflációra érzékeny területek*.

A területen *kiemelt védettségű geológiai képződmény, védendő földtani érték* nem található. A település közigazgatási területén nincs *legális, működő építőipari, illetve ásványi nyersanyaglelőhely (működő külszíni bánya, illetve bányászati célt szolgáló létesítmény)* sem. (Szilárd ásványi nyersanyag kutatást a bányafelügyelet nem engedélyezett.)

A településen esetlegesen található *korábban felhagyott anyaggödröket (homokbányákat)* a területek későbbi hasznosításának megfelelően rekultiválni szükséges.

1.4. Vízföldtani adottságok, felszíni és felszín alatti vizek, rétegvizek jellemzői

Tiszaalpár és térsége a Duna-Tisza közének keleti szegélyén, Csongrád várostól észak-nyugatra 15km-re a Tisza jobb partján, sík alföldi térszínen helyezkedik el. Vízföldtanilag a dunai szerkezeti árok északkeleti szegélyén található terület mélyföldtani felépítését szénhidrogén kutató fúrások és geofizikai mérések adataiból ismertük meg. Feltárásaik szerint az Alföld neogén kőzetekből álló medencealjazata mintegy 3,4 km mélységben található a felszín alatt, amelyre miocén flis kőzetek, majd pannóniai tengeri üledékek települtek. Az Alföld legjelentősebb hévíztároló üledékei – a felső pannóniai homokrétegek – legmélyebben elhelyezkedő vízadói a község területén 1600 m-es mélység körül találhatók, amely érték egyúttal a hévízfeltárással fúrható kutak legnagyobb mélységét is jelenti. Az Alföld medence süllyedékében, a feltöltés jégkorszaki (pleisztocén) utolsó fázisában, a Duna, a Tisza és a Körösök ősei rakták le hordalékaikat, mintegy 400-500 m vastagságban. A medencealjazat időben szakaszos süllyedésének eredményeként a folyóvízi hordalékok települése üledékciklusokban történt. A ciklusok kezdetét durvaszemcsés homoküledékek jelzik, amelyre a reliefenergia csökkenésével iszap és agyagrétegek települtek. Az egymás felett elhelyezkedő üledékciklusok homokrétegei tárolják a terület lakosságának ivóvízellátásra használatos rétegvizét. A folyóvízi hordalékokat a pleisztocén végén és a holocénben a felszíni földtani képződményeket alkotó folyóvízi iszap és futóhomok fedte be, amelyek a talajvizek tárolói.

A területen megfelelő hőmérsékletű rétegvizek (hévizek) 700 m-nél mélyebb kutakkal tárhatók fel a felsőpannóniai korú homokrétegekből. A hévízrezervoár nagyjából a 700-1600 m-es mélységközt foglalja el, a legmélyebbre fúrható kutakból feltárható 50-60 °C-os, alkálihidrogénkarbonátos összetételű hévízzel. (A község területén a geotermikus gradiens a dunai földtani szerkezeti árokban mélybeszálló hideg vizek miatt kedvezőtlenebb, mint a tágabb térségében, de a hévizek oldott sótartalma kisebbnek várható. Ezért a hévízrezervoár is nagyobb mélységben kezdődik). Tehát a község területén - a hőmérsékleti igényeknek megfelelő mélységű kutakból kitermelhetően - balneológiai és szerényebb mértékben geotermikus energia felhasználására is van lehetőség. A tisztán energetikai célokra történő hévízkitermelés esetében azonban számolni kell a használt hévizek tárolókba történő visszasajtolásának hatósági előírásával és az ezzel járó költségekkel. Vízföldtani szempontból a talajvíztároló kőzetek a területen a pleisztocén és holocén kiváló vízvezető képességű (alluviális- és terasz-) homokos kavics rétegek. A rétegvíztárolók a pleisztocén fluvioeolikus homok, kavics rétegek. A terület felszíni vizeinek mennyiségét döntően a csapadékviszonyok és a felszíni viszonyok határozzák meg. A felszíni vizek minőségét a települési infrastruktúra, a csatornázottság színvonala, illetve a működőipar befolyásolja. Hatással van a vízminőségre a mezőgazdasági művelés alatt álló területekről bejutó diffúz szennyezés, illetve a települési hulladékgazdálkodás is. Tiszaalpár 82 - 100 m Bf tengerszint feletti magasságú, a Tisza, illetve a belvízcsatornák felé, nyugat-délnyugatról kelet-északkeleti irányú enyhe lejtésű. A község közigazgatási területén különböző vízháztartású talajok találhatók:- A Tisza melletti területek a felszíni vízfolyások hatása alatt álló vízháztartás típusába sorolhatók.- A közigazgatási terület egyéb részeinek talajai az „áteresztő” típusba tartoznak.

1.5. Éghajlati jellemzők, adottságok

A környezet abiotikus (klíma, talaj) tényezői jelentősen meghatározzák a lehetséges biológiai és társadalmi élettér-funkciókat, termelési, fogyasztási-szolgáltatási tevékenységeket, és az ezeknek keretét adó épített környezeti feltételeket is. A térség éghajlata szélsőségesen kontinentális, amely mind a hőmérséklet-ingadozásban, mind a csapadékeloszlásban megnyilvánul. A térség hőmérsékletének átlagos középértéke 10,2-10,3 °C, a tenyészidőszak alatti (április-szeptember) átlagos hőmérséklet 17,2-17,3 °C, az évi átlagos hőingadozás 50 °C fok körüli, a fagyos napok száma 80-90 nap évente. Az évi átlagos csapadékmennyiség

521 mm, melyből a tenyészidőszakra átlagosan 301 mm jut. A csapadék eloszlása szeszélyes. A relatív légnedvesség télen 82 %, tavasszal 70 %, nyáron 64 %, ősszel 75 %. A tenyészidőszak átlagában a levegőnedvessége 66 %, ami a növénytermesztés szempontjából kedvezőtlen, gyakran aszályt eredményez.

Napsütéses órák számában Kecskemét-Kiskunfélegyháza térsége, így Tiszaalpár is az ország egyik leggazdagabb területe. Az évi napsütéses órák száma meghaladja a 2100. A tenyészidőszakban a napsütéses órák száma 1480 körüli, ami kiemelkedő szerepet játszik elsősorban a napfényigényes szőlő, gyümölcs, zöldségfélék termelése szempontjából.

A szél erősség országos viszonylatban nem magas (átlagosan 2,5-3 m/s), de a homokos vidékeken ez is jelentős széléróziót okoz, ezért szükséges a talajfelszín növényzettel történő fedettsége (gyeptakaró). Az uralkodó szélirány nyugati, északnyugati, ritkábban északkeleti. A viszonylag alacsony légnyomás miatt gyakoriak a viharos erejű szelek, így az ennek kitett homoktalajok tekintetében a deflációs károk erőteljesek lehetnek.

A közölt értékek sokévi átlagot tükröznek, amely azonban az utóbbi években megdőlni látszik a meteorológusok és tudósok egyre szélesebb körében elismert klímaváltozási folyamatok miatt. Az elkövetkezendő időszakban egyre szélsőségesebb klimatikus és időjárási viszonyokra lehet számítani, ezért nagyon fontos, hogy a növényzeti fedettség a településen minél teljesebb legyen. Ne maradjanak megműveletlen területek, a gyepgazdálkodás és erdősítés, fásítás, gyümölcsösök aljnövényzet telepítése egyre nagyobb jelentőséggel bír.

1.6. SWOT elemzés

„A SWOT az angol Strengthes (erősségek), Weaknesses (gyengeségek), Opportunities (lehetőségek) és Threats (veszélyek) angol szavakból összerakott mozaikszó, a SWOT elemzés pedig a stratégiai tervezés során használt értékelő módszer, amit a településfejlesztési tervezés a gazdasági szférától vett át. Definíció szerint **erősség** lehet egy erőforrás, (megkülönböztető) képesség, vagy más relatív előny a versenytársakhoz és a község saját igényeihez viszonyítva.

A **gyengeség** egy korlát vagy hiányosság az erőforrásokban, képességekben, amely lényegesen korlátozza a magas szintű teljesítményt.

A **lehetőség** a külső környezetben, a külső feltételekben fennálló kedvező szituáció, illetve bekövetkező kedvező irányú változás. A külső környezet főbb trendjei, ezek változásai a lehetőségek egyik fő forrásai.

A **veszélyek** a (külső) feltételeket jellemző alapvető fontosságú kedvezőtlen szituációk, trendek. Az erősségek és a gyengeségek tehát a belső jellemzőkre, adottságokra, míg a lehetőségek és veszélyek a környezet értékelésére vonatkoznak.” (Antal-Mokos: Stratégia és szervezet) A vizsgálatokban és a vizsgálati következtetésekben foglaltakat érdemes táblázatosan összefoglalni, mert ez megkönnyíti a koncepcionális döntések megfogalmazását és a települési, fejlesztési stratégia kidolgozását. Az összehasonlító elemzéseket nem teljesen a vizsgálatok sorrendjében végeztük el, így lehetőség van azok más szempontú újragondolására is.

Táji és természeti adottságok	
Erősségek	Gyengeségek
- A holt Tisza kialakult vízrendszere - a meglévő természetvédelmi területek - értékes madárvilág, horgász-paradicsomi múlt - a meglévő kultúrtörténeti értékek - Tanyás gazdálkodású tájszerkezet fennmaradása - Az éghajlati adottságok terén a napsütéses órák magas száma - idegenforgalmi lehetőségek - Természetes ill. természet közeli állapotban megmaradt, jellemzően gyepgazdálkodású területek - Kedvező a viszonylag kevés számú ipari gazdasági létesítmény alacsony települési aránya	- Elégtelen, gyenge termőhelyi adottságú talajok - Az intenzív gazdálkodású mezőgazdasági területek telekszerkezete, tulajdonosi feltételei nem követik a gazdálkodás feltételeit - Kevés a tartós, álló fás növénykultúra, elsősorban a természetes erdők tekintetében - Az éghajlati adottságok terén kevés és kedvezőtlen eloszlású a csapadékmennyiség - Hiányoznak a tájat tagoló, tájszerkezetet erősítő ökológiai hálóelemek: fasorok, erdő-, gyep és cserjesávok, - A monokultúrás mezőgazdasági tájhasználat elterjedése
Lehetőségek	Veszélyek
- A természeti értékek társadalmi felértékelődése - Tanyás gazdálkodású tájszerkezet fennmaradása, továbbélése - Növekvő igények a hagyományos tanyasi életformák megismerésére - Rendkívül sokoldalú idegenforgalmi fejlesztési lehetőség: vízi- és vízparti turizmus, tanyasi vendéglátás, természetjárás - Természeti táj rendezése, együttműködés a KNPI-vel - A tájkarakter alkalmas a külterületi külterjes és biogazdálkodás visszaállítására, természetes öntözővizek (Tisza) kihasználására - Pályázati lehetőségek	- Az időjárási viszonyok egyre szélsőségesebbé válnak - Táji „túlhasználat” - Igénytelen építészeti és zöldfelületi fejlesztések - A Holtág természetes élőhelyeinek állapota romlik, veszélybe kerülhet több faj élőhelye

2. Épített környezet

2.1. Nagyközség történeti áttekintése

Alpár ősidők óta lakott hely. A hosszabb-rövidebb ideig itt élő különféle népcsoportokat - a nagy népvándorlás időszakát követően - honfoglaló őseink váltották fel.

Alpár neve Anonymus (Gesta Hungarorum) jóvoltából arany betűkkel került be a magyar történelembe: miszerint itt folyt le - Alpár mezején - a honfoglalás döntő ütközete Árpád és Zalán vezér között a magyarok fényes győzelmével.

A jelentőségteljes eseményt és helyet Vörösmarty Mihály is megénekelte a Zalán futása c. eposzában.

A jelenkori történettudomány még Zalán létét is kétségbe vonja, s a csatáról sem került elő semmilyen régészeti lelet. A népi emlékekre és a képzeletre támaszkodó leírás azonban a legutóbbi időkig különösebb kétely nélkül szerepelt a honfoglalás kori történelem tanításában.

„A Tisza menti magaspартokon már a bornzkorban is emberi települések voltak. Tiszaalpáron az 1960-as években folytatott ásatások a bronzkori leletek mellett honfoglalás-kori település maradványait is feltárták.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a Millenniumi Kormánybiztosi Hivatal pályázatán nyert támogatással Pintér László régész és csapata segítségével, Lisztes János, a KNP munkatársa ötlete alapján valósította meg a kísérleti régészet példáját.

A falurekonstrukció az ásatások során feltárt feluképet mutatja be. A lakóházakat és a ház körüli élet építményeit a szűkebb térség régészeti feltárásainak adatai alapján készítették el. A rendelkezésre álló terület viszonylag kicsi volt, hiszen egy Árpád-kori falu területe elérte, sőt sok esetben meg is haladta a 4-5 hektárt. Ezért a falu belső elrendezését az eredetihez képest sűríteni kellett. A lakóházak és környékük (belső telek) kis gazdasági egységeket képeznek. A kemencék, tárológödrök, a kisebb állatok elhelyezésére szolgáló ólak és karámok alkotta telkek határait árkok vagy vesszőkerítések jelzik. Az építmények a kísérleti régészet előírásainak megfelelően a szűkebb környezet természetes anyagaiból készültek.” (Forrás: www.knp.hu)

A település nevét először I. Géza királyunk 1075-ből származó oklevelén olvashatjuk (OLPER=török eredetű szó, jelentése hős férfi). A király adománylevelében a község egy részét halászatával és a tiszai révhajókkal a száva-szentdemeteri görög monostornak és a garam-szentbenedeki apátságnak adta. Alpár déli részét, a váci püspök kapta és évszázadokon át birtokolta. A település középkori neve Pispek Alpár, vagy Püspökalpár. Későbbi helyneve Alsóalpár vagy Nagyalpár.

A helység középkori történetéből nagyon keveset tudunk. 1341-ben az apátság támogatásával a vár területén meg-épült a templom, ettől kezdve a környék vallási köz-pontja és jelentős tájszervező lett a török hódoltság idejéig. Az ország három

részre szakadása után Alpár elnéptelenedik, templomát felgyújtják. A XVI. század végén már Alpár is belevész az alföldi végtelen pusztaságba.

Az alpári pusztáról kecskeméti bérletként hallunk újból a XVII. század végén. A lakosság visszaszivárgása a XVIII. század elejére tehető. 1752-55-ig felépítik a barokk stílusú római katolikus templomát, és ebben az időben már helyben anyakönyveznek.

1760-ban 113 adózó család élt a községben, fejlődésének nagyon fontos meghatározója volt a Tisza. Az új település fejlődését nemcsak az átkelőhely forgalma erősítette, jelentős szerepe volt a folyónak a halászat, a vízi szállítás kifejlődésében is. A község eleven kapcsolatban állt Félegyháza várossal, annak

piacát látta el hallal, rákkal, mezőgazdasági termékekkel. A hegyekből leúsztatott épületfának is legfőbb vásárlója a szomszédos város volt. Az itteni vízimalmokban őrölték a környék gabonáját. A Tisza nyújtotta természeti kincsek: a nád, a gyékény, a fűz a kézművesipar alapjait vetették meg. Az árterület dús legelője kedvezett a külterjes állattartásnak.

A szőlő- és gyümölcstermesztés története a római korig vezethető vissza. A mai alföldi borvidék területén elsőként Alpár határában telepítettek szőlőültetvényeket. A homokos határú Alpár községnek a XIX. század közepén már 1600 lakosa volt; a XIX. század végére lélekszáma elérte a 3500 főt. (Ma nagyközségünk területén több mint 5100 ember él állandó lakosként.)

A XIX. század meg-megismétlődő tiszai árvizei sok gondot és bajt okoztak a lakosságnak, ám a folyó hiánya is. A Vásárhelyi-Széchenyi szabályozási terv, az új mederalakítások révén az "élő Tisza" messze került, ott hagyta a falut, és ezzel megszűnt az összeköttetés más területekkel. Ez a helyzet rendkívül hátrányosan érintette a község gazdaságát, piaci kapcsolatait, amit

csak részben tudott pótolni a századforduló táján kiépített (1897-ben átadott) vasúti szárnyvonal és közút. A helybelieknek még ma is megdobogtatja a szívét, hogy gróf Széchenyi István járt Alpáron: 1833-ban átutazóban, 1846. júl. 18-án pedig a Tisza-szabályozás ügyében.

Tiszaalpár 1975-ben nyerte el mai településszerkezetét, amikor egyesült a 900 éves Alpár és a szomszédos 150 éves Újfalu, ezzel elnyerte a nagyközségi rangot. (Tiszaújfalu múltja ismeretlen. 1668-ban mint pusztát Nagyőröshöz tartozott egyházilag. Területe 1804. január 14-én került gróf Károlyi család birtokába, csak az 1830-as évek közepén kezdett betelepülni a dohánytermelő telepések révén.)

A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) adatai szerint Tiszaalpár védett területei és objektumai az alábbiak:

Név	Azonosító típus	Azonosító	Védettség típusa
Zárdatemplom	Jelzet	Tiszaalpár_026	Egyedi tájérték
Semlék	Törzskönyvi szám	275/ES/14	Ex lege védett szikes tó
Római katolikus templom	Jelzet	Tiszaalpár_024	Egyedi tájérték
Római katolikus templom	Jelzet	Tiszaalpár_025	Egyedi tájérték
Református kápolna	Jelzet	Tiszaalpár_013	Egyedi tájérték
Pincesor	Jelzet	Tiszaalpár_012	Egyedi tájérték
névtelen szikes tó	Törzskönyvi szám	325/ES/14	Ex lege védett szikes tó
névtelen szikes tó	Törzskönyvi szám	326/ES/14	Ex lege védett szikes tó
névtelen láp	Törzskönyvi szám	1186/EL/14	Ex lege védett láp
Nagy-sóstó	Törzskönyvi szám	266/ES/14	Ex lege védett szikes tó
Lakóház	Jelzet	Tiszaalpár_021	Egyedi tájérték
Lakóház	Jelzet	Tiszaalpár_009	Egyedi tájérték
Lakóház	Jelzet	Tiszaalpár_010	Egyedi tájérték
Lakóház	Jelzet	Tiszaalpár_011	Egyedi tájérték
Lakóház	Jelzet	Tiszaalpár_018	Egyedi tájérték
Lakóház	Jelzet	Tiszaalpár_019	Egyedi tájérték
Lakóház	Jelzet	Tiszaalpár_020	Egyedi tájérték
Külterületi tanyasi épület	Jelzet	Tiszaalpár_022	Egyedi tájérték
Kiskunsági Nemzeti Park	Törzskönyvi szám	109/NP/74	Nemzeti Park
Kilátás a Várdombról az Alpári-rétre	Jelzet	Tiszaalpár_031	Egyedi tájérték
Iskolaépület	Jelzet	Tiszaalpár_023	Egyedi tájérték
Harangláb	Jelzet	Tiszaalpár_014	Egyedi tájérték
Harangláb	Jelzet	Tiszaalpár_016	Egyedi tájérték
Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_001	Egyedi tájérték
Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_017	Egyedi tájérték
Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_006	Egyedi tájérték
Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_027	Egyedi tájérték

Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_015	Egyedi tájérték
Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_005	Egyedi tájérték
Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_004	Egyedi tájérték
Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_003	Egyedi tájérték
Feszület	Jelzet	Tiszaalpár_002	Egyedi tájérték
Felső-Tisza	Azonosító	145036	Ramsari terület
Fehér gólya fészek	Jelzet	Tiszaalpár_030	Egyedi tájérték
Fehér gólya fészek	Jelzet	Tiszaalpár_029	Egyedi tájérték
Dózsa György utcai fasor	Jelzet	Tiszaalpár_007	Egyedi tájérték
Bokrosi-Holt Tisza	Törzskönyvi szám	1173/EL/14	Ex lege védett láp
Árpád-kori falurekonstrukció	Jelzet	Tiszaalpár_028	Egyedi tájérték
Alpár-Nyárlőrinci csatorna menti gyepterületek	Jelzet	Tiszaalpár_032	Egyedi tájérték
Alpári-Holt-Tisza	Jelzet	Tiszaalpár_008	Egyedi tájérték

Forrás: TIR

A fenti védett területeken illetékes a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, illetékes természetvédelmi hatóság pedig a Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség Kirendeltsége.

A KSH 2013-as adatai szerint Tiszaalpár állandó lakossága 5114 fő, lakásállománya 2297 db.

2.2. Település morfológia

Tiszaalpár szerkezetének alapvonásait erőteljesen meghatározta a táji-földrajzi környezete. A település tengelye a magas ártér és az ármentes térszínnek határán húzódik nagyjából észak-déli irányban, azon a magassági szinten, ami a rendszeres, éves áradásoktól már védettnek volt tekinthető.

Falusiasabb, ritkább beépítésű, szalagtelkes elrendezésű telekstruktúra, és sűrűbb beépítésű, összetettebb utcarendszerrel bíró településrészek egyaránt jellemzik a települést.

A település határának keleti részén az ártéri gazdálkodás volt a tájhasznosítás tradicionális formája, a nyugati peremeken viszont a homoktérsegekben elterjedt a jelentős munkaigényű szőlőkultúra, amely elvezetett a térség tanyásodáshoz, valódi, homokháti településszerkezetet alakítva ki. Ennek a tanyavilágnak a megritkult változata mai napig fennmaradt a fontosabb utak mentén. Jellegzetes alföldi tájkaraktert képviselnek, általában fákkal körülvéve, körbeépített udvarral, lakóépülettel, istállóval, kamrával, nyári konyhával. A tanyák többsége eredeti szépségét megőrizve maradt fenn, megfelelő úthálózattal, alap infrastruktúrával ellátott. A tanyák közé szórványban majorok települtek.

A belterület szerkezetének legfontosabb sajátossága – a már említett észak-déli kiterjedés mellett – hogy *két, eredetileg teljesen különálló és önállóan fejlődő településrész egyesítése révén jött létre*. Ezek határfelülete a mai napig jól kirajzolódik, a szerkezeti integráció, az egybeépülés még mindig nem teljesen valósult meg.

Alpár legrégebbi része, a Várdomb környéke a Szent I., Bem, Bethlen G., Dózsa Gy., Deák Ferenc, illetve Zrínyi utca térsége a temetőig *halmazos szerkezetű, karakterében falusias településrész*. Erre épült rá később a Mátyás király és Hunyadi utcákkal nagyjából párhuzamosan, szabályos rendben keresztutcákkal átkötve Alpár újabb belterülete. Tiszaújfalu legrégebbi része egyutcsás szalagtelkes település volt, amellyel párhuzamosan még három utca alakult ki apró telkekkel, karakterében falusias beépítéssel és épületekkel. A főútra merőlegesen, illetve azzal párhuzamosan három utca csatlakozik, amelyekre szabályos rendben nagyobb telkek fűződnek fel.

Az egyéb belterület kategóriába tartozó Árpádtelep szűk utcákkal, viszonylag szabályos rendben kiosztott kistelkes, karakterében falusias településrész, központja lényegében nincs. A volt Tiszatáj-lakótelep a település központi belterületétől távol eső, szabályos osztású egyéb belterület, volt tanyaközpont, gyakorlatilag saját központ nélkül.

A nagyközség (alpári) központjának mai építészeti képe – a Várdomb környezetétől és az Alkotmány utca településközponti részétől eltekintve – viszonylag homogén, *jellegetesen családi házas*, falusias. Mára a háztáji gazdálkodás ezen a területen kevésbé jellemző, a területhasználat a városiasabb pihenő- és díszkertek irányába mozdult el. A fák mindenütt az utcakép lényeges elemét képezik, csakúgy, mint az utcán kialakított díszkertek. Az újfalusi részen a később kialakult porták nagyobbak, mára már-már túlságosan is nagynak bizonyulnak a „háztáji” gazdálkodás térvesztése miatt.

A nagyközségnek határozott kontúrokkal elhatárolható kisvárosias központja van. A kereskedelmi és igazgatási funkciók koncentrálódása az ősi településmagtól nem messze, az alpári településrész északi széléhez viszonylag közel ment végbe. Ennek helye az Árpád tér, az Alkotmány utca két oldala a Dobó I. utcáig, a Szent Imre tér, a Thököly és a Dózsa Gy. utcák tömbjei az üdülőtérületig, Újfalun a Rákóczi utca két oldala a játszótértől az Ady E. utcáig, illetve az Ady E. utca mindkét oldala.

A Holt-Tisza révén meglévő idegenforgalmi potenciál kiaknázására először az 1970-es években tettek kísérletet. Akkor épült fel a nagyközség mai üdülőtérülete, amelyet a kisebb telek- és épületméret jellemez. Ez a terület-felhasználás – követve a meglévő utak és a Holt-Tisza természetes, kialakult nyomvonalát – komolyabb

térszerkezeti változást nem eredményezett. Helyi sajátosság, hogy a lakóterületek és az üdülőterületek egymás mellett, a belterületen egy szerkezetté összenőve helyezkednek el, ami a találkozási sávokban vegyes – üdülő-lakó területhasználatot eredményez.

A település gazdasági területeinek jelentős része (elsősorban az ipari-élelmiszeripari felhasználásúak) a lakóterületek közé ékelődik. A tevékenységek jellege miatt ez nem okoz különösebb problémát, a zajjal, bűzzel járó tevékenységek – elsősorban nagyállattartás – jellemzően a külterületeken, a korábbi majorokban összpontosulnak.

2.3. Regionális kapcsolatok

Tiszaalpár a Dél-alföldi Régió, ezen belül Bács-Kiskun megye és a Tiszakécskei Járás tagja. A település mind a régió, mind a megye, mind a kistérség, mind a járás szempontjából excentrikus helyet foglal el, ezért térségi kapcsolatai ebből az excentrikus szemszögből vizsgálándók és értékelendők.

Nagytérségi kapcsolatok:

Bács-Kiskun megye átmeneti és összekapcsoló szerepet tölt be a Dunántúl és a Tiszántúl, a főváros, a fejlett nyugati és fejletlenebb (keleti hazai és balkáni) területek között. Ennek következtében a nagytérségi szerkezetben a legmeghatározóbbak a főbb közlekedési vonalak. Ezek közül legjelentősebb a Budapest- Kecskemét-Szeged vonal, amely mentén települtek és települnek a főbb logisztikai rendszerek. Tiszaalpárt ez a vonal áttételesen, mintegy félóra megközelítési távolságban érinti

akár Kiskunfélegyháza, akár Kecskemét felé. Az ebből adódó előnyöket ezért kihasználni nem képes.

A megye másik fontos tengelye a Duna mente, amelyhez az úgynevezett „Helsinki folyosó” csatlakozik. Ennek hatása még kevésbé érzékelhető Tiszaalpáron.

Járási kapcsolatok:

A Tiszakécskei járás Bács-Kiskun megyéhez tartozó 11 járás egyike Magyarországon 2013-tól, székhelye Tiszakécske. A Tiszakécskei járás a 2013-ban teljesen újonnan létrehozott járasok közé tartozik. A járás létrehozását az eddig kialakult mikro-térségi együttműködések is részben alátámasztják. Nyárlőrinc is csatlakozott azonban ehhez a mikro-térséghez, de az új járáshatár „leválasztja” erről a térségről, míg Tiszaalpár esetén nincsenek a Tiszakécskéhez való kapcsolódásnak együttműködési előzményei.

A 290/2014. (XI:26.) Korm. rend. 3. számú melléklete a Tiszakécskei járást kedvezményezett járásként definiálja.

Területe 405,99 km², népessége 23 668 fő, népsűrűsége 58,3 fő/km² volt 2013-ban. Egy város, két nagyközség és két további község tartozik hozzá, melyek 2012-ig a Kecskeméti és a Kiskunfélegyházai kistérséghez tartoztak. A megyében 2012-ben működő vállalkozások 2 %-ának található a székhelye a településen, ami kicsit magasabb, mint a megyei lakónépességben betöltött súlya (2,22 %).

A járás települései: Tiszakécske, Lakitelek, Szentkirály, Tiszaalpár, Tiszaug.

Települési funkcióellátottság

A településen jobbra a helyi lakossági igényeit kielégítő funkciók vannak jelen, a gazdasági funkció szolgáltatásnyújtási elemei azok, amelyet a térség más lakói is igénybe vesznek azok minősége miatt. A nagyközség Árpád Művelődési Központja, Kádár Lajos Községi Háza, valamint a Pejtsik Béla Nagyközségi és Iskolai Könyvtár tölt be közösségi funkciót, a helyi gyermekek napközbeni oktatásáról, neveléséről a Tündérrózsa Napközi Otthonos Óvodában, valamint a Tiszaalpári Árpád Fejedelem Általános Iskolában gondoskodnak. Szociális illetve egészségügyi funkciót lát el a Gondozási Központ, a Védőnői szolgálat, valamint egy gyógyszertár; emellett egy gyermekorvos, egy fogszakorvos és két háziorvos dolgozik a településen.

2.4. SWOT elemzés

Településszerkezeti, településképi, zöldfelületi adottságok	
Erősségek	Gyengeségek
- Kedvező tájkapcsolat a Holt- Tiszával, az ezekhez kapcsolódó zöldfelületek - Hangulatos falusias településkarakter - A múltban nem történtek helyrehozhatatlan településszerkezeti beavatkozások, - Védelemre érdemes település-és telekszerkezet, ill. épületállomány - Kedvező meglévő üdülőterületi adottságok - A sport, szabadidős és rekreációs tevékenységek	- Kiépítetlen, nem megfelelő térkapcsolat a Holt-Tiszához - Üdülőterület leromlása - Valódi nagytérségi kapcsolatok hiánya - A zöldmezős beruházásokra alkalmas területek nincsenek önkormányzati tulajdonban - Az ipari üzemek lakóövezetbe ékelődve is jelen vannak - Két, egymástól mai napig elkülöníthető településrész
Lehetőségek	Veszélyek
- A meglévő zöldfelületek minőségi fejlesztése - Üdülőterület fejlesztése - Új kistérség szervezése, támaszkodva a tényleges funkcionális kapcsolatokra - Pályázati lehetőségek	- Nem a környezethez illő fejlesztések - Jelenlegi kistérségi berendezkedéshez túlzott ragaszkodás - Forráshiány miatt funkcióvesztés - Lakosság csökkenés miatt funkcióvesztés

3. Környezet értékelése

3.1 Víz

A terület **felszíni vizeinek** mennyiségét döntően a csapadékviszonyok és a felszíni viszonyok határozzák meg. A felszíni vizek minőségét a települési infrastruktúra, a csatornázottság színvonala, illetve a működő ipar befolyásolja. Hatással van a vízminőségre a mezőgazdasági művelés alatt álló területekről bejutó diffúz szennyezés, illetve a települési hulladékgazdálkodás is.

A **talajvizek és a sekélyen elhelyezkedő rétegvizek** igénybevételére létesített 20-60 m talpmélységű, korszerűbb műszaki kiképzésű cső kutakból átlagosan 100-200 l/p vízhozam kapható 15-20 l/p/m fajlagos vízhozam mellett. A kitermelhető víz minőségileg kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos összetételű, 500 mg/l körüli összes sótartalommal. A talajvizek felszíni szennyező hatásoktól földtanilag nem védettek.

A talajvizek alatt elhelyezkedő rétegvizek készletét tároló rétegeinek bővebb vízáradó képessége jellemzi. A 30-100 méter közötti ún. sekély rétegvízáradók kútjainak hozama gyakorlatilag hasonló az előzőekhez. Víztisztaságukat a nagyobb vas, ammónium és arzéntartalom jellemzi.

A futóhomokos felszín következtében 50-60 m-es mélységig a felszín alatti vizek felszíni szennyezés elleni földtani védeltsége nem kielégítő. A pleisztocén folyóvízi hordalék felszíntől számítottan 135 méter vastagságban finomabb szemcseszerkezetű, inkább egyedi kutas vízfeltárást lehetővé tevő vízáradókat tartalmaz. A mélység felé haladva fenti „fedőrétegek” alatt egyre nagyobb számú, vastagságú és egyre durvább szemcseszerkezetű (közép- és durvaszemcsés, majd homokos-kavicsos) 20-40 méteres vízáradó szintek találhatók.

A 100-200 m közötti rétegekre épült kutak hasonló, de a felszín felé haladóan kissé csökkenő vízáradó képességgel (40-100 l/p/m-t fajlagos, 500-700 l/p körüli maximális vízhozammal) rendelkeznek. Víztisztaságuk gyakorlatilag azonos az előzőekben ismertetekkel.

A község területén a legmélyebb kutak többsége 250-385 méter mélységű. A 200-250 m között szűrőzött kutakból búvárszivattyúval 800-1000 l/p vízhozam termelhető ki, 20-22 °C-os vízhőfokkal. A 250-374 méter közötti vízáradókból búvárszivattyúval 2000 l/p-et meghaladó vízmennyiség kapható 21-23 °C közötti kifolyási vízhőmérséklettel.

A mélyebben elhelyezkedő vízáradó szinteket 2001-ben a K-26 OKK számú, 517 méteres, 500-513 méter között szűrőzött kútban tárták fel. A kút fajlagos vízáradó képessége 104 l/p/m, maximális hozama búvárszivattyús üzemmóddal 520 l/p, 25 °C-os víz. Víztisztaságát a kis vastartalom, nagyobb ammónium és metángáz tartalom jellemzi.

Árvízvédelem:

A település a Tisza jobb partján helyezkedik el. A közigazgatási terület egy része a 2.52. számú „Alpári” öblözetet határoló természetes magaspart vonulattól nyugatra található, amely terület árvízvédelmi szempontból nem veszélyeztetett. *A nagyközség másik része magában öblözetben található, amely nyílt ártér, árvízvédelmi töltés nem védi.* A mezőgazdasági területek védelmére épült a 11.03. számú Dongér-Csongrádi árvízvédelmi szakasz. Tisza jobb part 93+060 fkm szelvényében becsatlakozó 13,5 km hosszú töltés (1600 fm a TISZA III. körtöltése, 11 950 fm az Alpári nyárigát), amely az Alpári öblözetet védte a Tisza folyón levonuló kis és közepes árhullámoktól. A nyárigát 1998-ban két helyen átvágásra került a levonuló árvízi terhelések mérséklése érdekében. Ezt követően helyreállították az átvágást, amelyet a 2000. évi árvíz ismét kimosott. A gát műszaki állapota napjainkra rendkívül leromlott. A nyári gát szerepe, fejlesztési lehetősége a Vásárhelyi Terv keretén belül is vizsgálatra került.

3.2 Levegő

A település – levegőjének minőségét tekintve – a térség egyik legkevésbé szennyezett, legkevésbé terhelt levegőjű részéhez tartozik – az *Országos Immissziómérő Hálózat adatai szerint* –, azaz az alap légszennyezettség nem számottevő.

Ezen túlmenően a *légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről* szóló rendelet szerint Tiszaalpár közigazgatási területe olyan légszennyezettségi zónába esik, ahol a szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-oxidok és a benzol

légszennyezőanyagok tekintetében a légszennyezettség nem haladja meg az alsó vizsgálati küszöböt, a szilárd légszennyezőanyagok esetében, pedig a légszennyezettség a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

Ez köszönhető a település és környéke adottságainak: viszonylag nagy területen elhelyezkedő település, kevés és jelentős levegőterhelést nem okozó ipari üzem, nem elhanyagolható közúti közlekedéssel, viszonylag kevés paragon hagyott mezőgazdasági terület, azonban egyes helyeken deflációra érzékeny talajminőséggel.

A településen a légszennyezőanyagok koncentrációi a 80 – as évektől napjainkig csökkenőtendenciát mutatnak a *kén-dioxidra* és a *nitrogén-oxidokra* vonatkoztatva. Ez jórészt a vezetékes gázhálózat kiépülésének és a visszaszoruló, illetve átalakuló ipari termelésnek az eredménye.

A kémiai légszennyező komponensek tekintetében a település levegője tisztának mondható. *A szilárd légszennyező komponensek* (üledő- és szálló por) aránya időnként továbbra is számottevő a térségben a megnövekedett közúti forgalomnak, a burkolatlan útfelületeknek és a nem megfelelően karbantartott zöldfelületeknek, az elhanyagolt, paragon hagyott mezőgazdasági területeknek, a közigazgatási terület középső és DNY – i területeinek deflációra érzékeny talajminőségének, valamint a csökkenő csapadékmennyiségnek köszönhetően. Az állattartó telepek környezetében a *bűzterhelés* időnként nem elhanyagolható.

Levegővédelem

A fent ismertetett adottságokat együttevén várhatóan tarthatók és tartandók a jogszabályokban előírt *immissziós* határértékek.

3.3 Élővilág

A Tisza-völgy (KNPI-IV) tájegység magába foglalja a Tisza mente egykori árterületén található természeti értékeket. A Szikra és az Alpári rét a nemzeti park legkisebb területének festői szépségét a szikrai Holt-Tisza ág, az azt kísérő liget- és láperdők, ártéri mocsarak és mocsárrétek adják. Itt találkoznak egymással a Duna-Tisza közti homokhátság magasabb és a Tisza-völgy mélyebb fekvésű területei. Az eltérő felépítésű területek markáns rétegtani határán források fakadtak.

A partot övező galériaerdők őshonos fái tölgyek, kőrisek, fekete nyárok, szürke nyárok, fűzek voltak, ma már többnyire nemes nyár ültetvények alkotják a galériaerdőt, bár fűzek és szürke nyárok ligetekben előfordulnak. A galériaerdők gazdag aljnövényzete sok állatfajnak ad otthont. Madárvilágára jellemző a fakopács, a bakcsó és szürke gém, az egerészölyv, a fekete gólya, a botoló fűzek odvaiban a macskabagoly. Az Alpári- Holt-Tisza, amely a folyószabályozás eredményeként keletkezett, közel 150 hektáros, legnagyobb része Tiaszaalpár közigazgatási területére esik.

A tölgy, kőris és szil fajok alkotta keményfa ligeterdők mellett leginkább a vízparti fűzfa- és nyárfaerdők a jellemzőek. A tájat a nedvesebb égerláp erdők, kaszálók és nagy kiterjedésű nádas mocsarak teszik változatossá.

Az Alpári rét tavainak, mocsarainak jellemző növényei a nád, a keskenylevelű gyékény, közismert nevén a „buzogány”, a vízi harmatkása, valamint 5 féle sásfaj, melyek közül talán legjellegzetesebb a zsombéksás. A mocsaras réteken gyakori a fekete nadálytő, a vízi menta, a mocsári zsurló és a réti fűzény, különlegesség a rovaremsztrőnce. Az Alpári rét rétjei és kaszálói közismert képviselője az ecsetpázsit, amely kiváló szénafű. A vízjárta kaszálókon májusban virít a mocsári kosbor. A Tisza alpári holtága nyújt élőhelyet a nagyon ritka tündérfátyolnak is.

Az ártér számos különleges madárfaj otthona. Fekete harkályok, nagy tarka harkályok, vörösbegyek, széncinegék, kék cinegék, szürke és zöld küllők, gémelek, kanalas gémelek, nagy és kis kócsagok és bölömbikák egyaránt megtalálhatók a vidéken.

Szikra és az Alpári-rét térségében 250 madárfaj előfordulását figyelték meg, de a fészkelőfajok száma is igen magas. A mocsarakban fészkel a búbos vöcsök, a vízityúk, a fattyúszerkőcs és a jégmadár. A nádasokban gyakori a nádirigó és a kakukk. A nádas-gyékényes területeken költ a guvat, az ártéri erdőkben fészkel a fekete

golya. Az Alpári rét nagy-tavi rekettyefüzes nádasokban fészkel a gém és a bakcsó, más néven kakata. A nagykócsag és a kanalas gém is gyakori a vidéken. A zombékos, vizenyős rétek védett madárfaja a bibic. Állandó madár itt az egyetlen nádasban fészkelő ragadozó madár, a barna rétihéja. A rét és mocsárvilág lakói mocsári teknősök, vízisiklók és a táplálékul szolgáló békák, (unkák, varangyok, mocsári békák), valamint a gőték. A tájra jellemző emlősök a sünök, az erdei cickány, a törpeegér, a mogyorós pele, a közönséges vakond. Leggyakoribb patás vad az őz, leggyakoribb ragadozó a róka, de ritkán előfordul egy-két vidra is.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóságának 2009-2014-re vonatkozó hat éves fejlesztési terve szerint a természetvédelmi kezelési tapasztalatok azt mutatják, hogy az időszakosan vízzel borított területeken legeltetés, kaszálás nélkül a változatosság ellen ható szukcessziós folyamatok mennek végbe. Ennek jelei, a nádas-gyékenyes vegetáció, valamint a zsiókás túlzott mértékű előretörése. Annak érdekében, hogy ez a természetvédelmi szempontból kedvezőtlen folyamat ne folytatódjon, és a jelenleg még fennálló kívánt állapot (a nyílt vízfelület, az átmeneti szegélyzóna és a nádas-gyékenyes vegetáció optimális aránya tartósan fennmaradjon), aktív természetvédelmi kezelésre van szükség. Tekintettel arra, hogy a tartós vízborítás miatt kaszálásra az évek többségében nincs mód, természetvédelmi szempontból mindenképpen **a mozaikosságot, az élőhelyek változatosságát megfelelő módon szolgáló, erre a célra alkalmas jószággal (bivaly, magyar szürkemarha) végzett legeltetést helyezik előtérbe.** Az eredetihez közelítő vízhasználati viszonyok visszaállítása révén, vizes élőhelyrekonstrukció segítségével változatos, természetközeli élőhely-rendszer (benne mocsári, lápi és homoki élőhelyek) kialakítása és fenntartása valósulhat meg. Az adventív fajok, amerikai kőris, zöld juhar, parti szőlő, gyalogakác, illetve a selyemkóró és ezüstfa visszaszorítása a mocsári vegetáció védelme, valamint a homokpuszta-rét előregedésének megakadályozása érdekében szükséges. A Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő és az átvételre váró állami területek nagy, egybefüggő tömböket alkotnak, ahol majorságai (Tiszaalpár, Pusztaszer) találhatóak. Kiemelt jelentőségű az alpári öblözet, amelyet mielőbbi nemzeti parki igazgatósági kezelésbe kívánnak venni. Külön említést érdemel még az **Alpár-Bokrosi ártér hullámtéri gyepeinek kezelése, amely során a gyalogakác eltakarítására, illetve a tájra jellemző gyeptársulás helyreállítására van szükség.** A kialakításra váró **Tiszaalpári majorság**, egyelőre ideiglenes megoldás. Cél az adott területek megfelelő, természetvédelmi szempontból helyesnek ítélt intenzívebb legeltetése.

Ezért az állatállomány jelentős növelése szükséges, ami mintegy 1000 egyed magyar szürke szarvasmarhát és 150 egyed bivalyt jelent. Az új majorság kialakításának 2014-ig meg kell történnie. Az állatlétszám növelésén túl, amely a nemzeti parki területek hagyományos módon történő kezelése érdekében az állatok rideg tartásával történik, a fajtatiszta tenyésztés, és a génmegőrzés is fontos szempont.

A Nemzeti Park Igazgatóság 2012. évi jelentése szerint 2012-ben **természetvédelmi értékleltárt** készítettek a Tisza Alpár - Bokrosi ártéri öblözet (HUKN10004 kmt.) Natura 2000 terület védett, és egyéb, természetvédelmi szempontból jelentős fajaira vonatkozóan Lakitelek, Tiszaalpár, Csongrád – Bokros területén.

A kutatás főbb eredményei:

A felmérés során több mint ezer ponton történt védett, vagy ritka növény - és állatfajok előfordulásának regisztrálása, a következő élőlénycsoportokat illetően: bogarak, edényes növények, egyenesszárnyúak, gombák, ikerszelvényesek, kabócák, kisemlősök, lepkék, mohák, poloskák, puhatestűek, szitakötők, ugróvillások, zuzmók.

A természetvédelmi szempontból jelentős kimutatott fajok listája:

Gombák: *Crepidotus crocophyllus*, *Daldinia vanderguchtiae*, *Pluteus semibulbosus*

Mohák: *Orthotrichum obtusifolium*, *Orthotrichum patens*, *Orthotrichum pumilum*, *Riccia rhenana*, *Ricciocarpus natans*.

Edényes növények: *Agrostemma githago*, *Armoracia macrocarpa*, *Aster tripolium* subsp. *pannonicus*, *Astragalus contortuplicatus*, *Carex paniculata*, *Cirsium brachycephalum*, *Epipactis* cf. *tallosi*, *Hottonia palustris*, *Lathyrus palustris*, *Leucanthemella serotina*, *Leucojum aestivum*, *Nymphaea alba*, *Pseudolysimachion longifolium*, *Salvinia natans*, *Thelypteris palustris*, *Trapa natans*, *Urtica kioviensis*, *Vicia biennis*, *Vitis* cf. *sylvestris*.

Puhatestűek: *Helix pomatia*.

Szitakötők: *Aeshna isosceles*, *Libellula fulva*.

Egyenesszárnyúak: *Acrida ungarica*, *Locusta migratoria*, *Mantis religiosa*

Bogarak: *Aegosoma scabricorne*, *Aromia moschata*, *Carabus clathratus*, *Carabus convexus*, *Carabus granulatus*, *Cucujus cinnaberinus*, *Cylindera germanica*, *Dermestoides sanguinicollis*, *Dorcus parallelipedus*, *Glaresis rufa*, *Lucanus cervus*, *Mylabris pannonica*, *Oryctes nasicornis*, *Protaetia aeruginosa*, *Protaetia affinis*, *Protaetia fieberi*.

Lepkék: *Aglais urticae*, *Apatura ilia*, *Argynnis pandora*, *Iphiclides podalirius*, *Libythea celtis*, *Lycaena dispar*, *Neptis sappho*, *Nymphalis io*, *Papilio machaon*, *Vanessa atalanta*, *Zerynthia polyxena*.

Kisemlősök: *Sorex araneus*.

3.4 A település zöldfelületei

Tiszaalpár nagyközség területén viszonylag kevés történetileg kialakult, közpark-szerű zöldfelületet találunk, amely egy hagyományosan falusias beépítésű településnél nem is meglepő. Annál is inkább figyelemre méltó az az igyekezet, amellyel a település vezetése az utóbbi évtizedekben törekszik a kultúrált parkok és közkertek kiépítésére, fenntartására. Ennek nyomán ma már összesen 120 ezer m²-nyi, szépen gondozott és karbantartott park, kert és más zöldfelület teszi harmonikusabbá a település képét. Sokat javít a zöldterületi helyzeten a település vízparti fekvése, a Holt-Tisza partja kulturált pihenési lehetőséget biztosít.

A nagyközség zöldfelületi rendszerének legfontosabb elemei az északi, alpári településrészben, a funkcionális központhoz közel helyezkednek, annak legfontosabb elemei:

- Templomdomb, Várdomb és a pincék szerkezeti egysége;
- Az Árpád tér parkja;
- A Holt-Tisza sávjának zöldfelületei a szabad stranddal;
- Tanösvény és kirándulóút-túraútvonal;
- Temető és a kegyeleti park;
- Utak, utcák közterületi zöldfelületei, az Újfalú és Alpár közötti játszótér
- Lakó- és üdülőtelkek meglévő növényállománya.

A közelmúltban került sor az Alkotmány utca végén parkolók és zöldfelületek kialakítására.

A gazdasági program zöldfelületeket érintő feladatként határozza meg a Holt-ág melletti vágásra érett, veszélyes fák kivágásának (engedélyeztetés hosszú idejére tekintettel) folytatását. Helyükre folyamatosan oda illő fákat ültetni (pl.: fűzfaféléket).

A nagyközségben fokozott gondot fordítanak a közterületek megfelelő színvonalú fenntartására, amely feladatot az önkormányzat korábban vállalkozók bevonásával végeztette, azonban 2009-től saját tevékenységként végzi. A közfoglalkoztatottak szakmai irányítás mellett végzik a közterületek fásítását, virágosítását, a fák metszését, öntözését.

3.5. SWOT elemzés

Környezet értékelése	
Erősségek	Gyengeségek
- Ipari jellegű szennyvíz kibocsátás nincs, csak kommunális jellegű - Természeti kincsek jelenléte - A közelmúlt néhány jelentős fasortelepítése, közterület rendezése - Gazdag történelmi, kulturális múlt, gasztronómiai hagyományok	- Felszín alatti vizek földtanilag nem kellően védettek a szennyeződésekkel szemben - Nyárigát erősen leromlott műszaki állapota
Lehetőségek	Veszélyek
- Természetvédelmi együttműködés a nemzeti parkkal - Természeti értékek felelősségteljes kihasználása pl. aktív turizmus - Nyári gát megerősítése közösségi és hazai források segítségével - Fenntartható fejlődés szemléletmódjának terjesztése a lakosság körében - Pályázati lehetőségek	- Lehetséges áradások - Felhagyott mezőgazdasági területeken fokozódó defláció - Fokozódó közúti forgalom miatt intenzívebb levegőszennyezés - Forráshiány miatt a természeti értékek kezelése hiányos, elmarad

4. Gazdaság

4.1 Tiszaalpár általános gazdasági jellemzői

Tiszaalpár alföldi vízparti település csekély számú ipari munkahellyel. A településre nem érkezett jelentős külföldi tőke, nem létesült nagyobb létszámot foglalkoztató új vállalkozás.

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a nagyközségben 1734 foglalkoztatottból 9,3 % mezőgazdaságban/erdőgazdálkodásban, 42,4 % ipar-építőiparban, 14,2 % a szolgáltatási szektorban, 8 % vezetőként, értelmiségi foglalkozásban, 13,9 % egyéb szellemi foglalkozásban, 12,2 % pedig egyéb foglalkozási területen dolgozott. Az egyik legjelentősebb munkáltató az önkormányzat.

A gazdasági program egyik legfontosabb célkitűzése a munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése, mivel a helyi munkanélküliségi ráta 10% feletti. A cél érdekében az önkormányzat

- a fejlesztési elképzeléseknél meghatározottak szerint segíti a helyi vállalkozásokat, valamint az idegenforgalommal érintett vállalkozókat (pl. turisztikai célú, tájékoztató irányító táblák elhelyezésével)
- segíti a helyi gazdaság megerősödését, ehhez igyekszik kedvező feltételeket teremteni, hogy a vállalkozók számára munkahely-bővítési lehetőséget teremtsen,
- aktívan részt vesz a munkaadók és munkavállalók igényeinek közvetítésében, ehhez a honlapján hirdetési lehetőséget biztosít,
- rendszeresen együttműködik a munkaügyi hivatallal, a közfoglalkoztatottak hatékony, a település számára hasznos munkavégzésében.

Vállalkozások

Tiszaalpáron a KSH 2013. évi adatai (GFO'11) alapján 755 regisztrált vállalkozás működött, ebből 95 társas vállalkozás, amelyből 66 jogi személyiségű. A Tiszaalpáron működő vállalkozások számának alakulását, és az egyéni vállalkozások arányát 3 évre visszamenően (2011-től 2013-ig) az alábbi táblázat mutatja be:

(2011-től az adatkör gyűjtése a GFO nomenklátúra szerint megváltozott, ezért egy idősorban nem összehasonlítható, a megelőző évekkel. (Bizonyos vállalkozási

formák átkerületek a vállalkozások köréből a nonprofitok vagy az egyéb szervezetek kategóriájába.))

	2011	2012	2013
Regisztrált vállalkozások száma	749	755	755
Regisztrált társas vállalkozások száma	95	94	95
Regisztrált önálló vállalkozók száma	654	661	660
Regisztrált önálló vállalkozók aránya	87,32%	87,55%	87,42%
Regisztrált egyéni vállalkozók száma (fentiből)	152	139	136
Regisztrált őstermelők száma	441	447	304

Forrás: KSH

A regisztrált vállalkozások száma az elmúlt 5 évben lassú növekedést mutat, 2012-1-ban stagnál, ahogyan az önálló vállalkozók száma is. Az önálló vállalkozók aránya az összes regisztrált vállalkozáshoz képest magas, és bár minimálisan csökkent, viszonylag állandónak mondható, 87%-os érték körül mozog. A településen az egyéni vállalkozások, valamint a kisvállalkozások jellemzők. A vállalkozások túlnyomó többsége a szolgáltatási szektorban tevékenykedik.

Működő vállalkozások aránya az összes működő vállalkozás százalékában	2010 (%)
Mezőgazdaságban működő vállalkozások aránya	7,43
Ipar-, építőiparban működő vállalkozások aránya	28
Szolgáltatásokban működő vállalkozások aránya	64,57

Forrás: www.teir.hu

Működő vállalkozások száma nemzetgazdasági ág szerint (db)	2010.
Működő vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban (TEÁOR '08: A gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	13
Működő vállalkozások száma az ipar-építőiparban (szekunder szektor) (db)	49
Ebből:	
Működő vállalkozások száma a bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: B gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	0

Működő vállalkozások száma a feldolgozóipar nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: C gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	23
Működő vállalkozások száma a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: D gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	0
Működő vállalkozások száma a vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: E gazdasági ág szerint) (db)	1
Működő vállalkozások száma az építőipar nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: F gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	25
Működő vállalkozások száma a szolgáltatásokban (tercier szektor) (db)	113
Ebből:	
Működő vállalkozások száma a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: G gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	50
Működő vállalkozások száma a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: H gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	4
Működő vállalkozások száma a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: I gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	8
Működő vállalkozások száma az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: J gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	6
Működő vállalkozások száma a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: K gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	9
Működő vállalkozások száma az ingatlanügyletek nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: L gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	1
Működő vállalkozások száma a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: M gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	16
Működő vállalkozások száma az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: N gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	0

Működő vállalkozások száma a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: O gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	0
Működő vállalkozások száma az oktatás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: P gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	1
Működő vállalkozások száma a humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: Q gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	6
Működő vállalkozások száma a művészet, szórakoztatás, szabadidő nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: R gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	4
Működő vállalkozások száma az egyéb szolgáltatás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: S gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) (db)	8
Mindösszesen:	175

Forrás: www.teir.hu

Területhasználatot tekintve a „kereskedelmi szolgáltató” terület elsősorban nem jelentős zavaró hatású gazdasági tevékenységi célú épületek (környezetkímélő és lakófunkciót toleráló ipari, kereskedelmi, igazgatási, iroda épületek, parkolóház, üzemanyagtöltő, sportépítmény és az építményeken belül szolgálati lakás) elhelyezésére szolgál.

Ennek értelmében ebbe a terület-felhasználási kategóriába sorolhatók a lakóterületbe ágyazódott meglévő ipari üzemek, mint például a MATIC Kft. területe, a kereskedelmi létesítmények meglévő területei vagy mindezek elhelyezésére szánt területek. Ilyen területek a településtartományban szóróványosan mindenütt elhelyezkednek. Jelentős, a kommunális szennyvíztől eltérő összetételű ipari szennyvíz kibocsátó nem található a településen.

4.2 Ipar

Az ipari tevékenységet a mikro- és kis vállalkozások, a tőkehiány, valamint az jellemzi, hogy a vállalkozások az ipari tevékenység mellett esetenként szolgáltatással, kereskedelemmel is foglalkoznak. A helyi *ipart* a *viszonylag kis üzemméret, a változatos profil, a rugalmasan alkalmazkodó helyi vállalkozások túlsúlya jellemzi*. A legjelentősebb foglalkoztató a településen a MATIC Kft., mely az

önkormányzat után a legnagyobb munkáltató, és az egyik legnagyobb beruházó (az utóbbi években új csarnok építésére is sor került).

A külföldi működő tőke még nem talált utat a településre, igaz, az itt élők számára nem is feltétlenül fontos cél a profil iparivá fejlesztése. A település önkormányzatának aktuális, 2019-ig érvényes gazdasági programja kiemeli, hogy

- azokat a fejlesztéseket, programokat kell előtérbe helyezni, melyekhez kapcsolódva gazdasági számítások igazolják azt, hogy a fejlesztés eredményeként az Önkormányzat tartósan (legalább 5 éven keresztül) a korábbi éveknél magasabb bevétellel, illetve alacsonyabb kiadással számolhat, és/vagy
- melyek hosszú távon a népességszám emelkedését idézik elő,
- melyek munkahelyet teremtenek.

A nagyközség iparának jövőjét nem lehet kizárólag a helyi iparstruktúra alapján előre vetíteni. Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Tiszakécske jelenlegi adottságaira sem lehet alapozni, a közeli városok is hasonló problémákkal küszködnek, bár kétségkívül jobb helyzetben vannak. A távlati fejlődési irányokat a tudásalapú ipar és annak személyi feltételeinek megteremtése jelentheti, amely azonban csak hosszú távon lehet reális cél. Középtávon (a TRT távlatában) a nagy élőmunka igényes ágazatok és kisszériás terméket előállító cégek, valamint a helyi mezőgazdasági termékekre alapozott manufakturális jellegű feldolgozóipar fejlődését lehet megcélozni.

Az iparfejlesztések területén új irányokat kell kijelölni, elsősorban a környezetkímélő technológiák elterjesztése, valamint a turisztikai ágazathoz kapcsolódó ipar ösztönzése javasolt.

4.3 Mezőgazdaság

Tiszaalpár mezőgazdaságára a kissé felaprózódott birtokszerkezet jellemző. Az átlagos birtoknagyságok a következőképp alakulnak:

Földrészlet statisztika művelési áganként						
művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m ²)	legkisebb alrészlet terület (m ²)	legnagyobb alrészlet terület (m ²)	átlagos alrészlet terület (m ²)
erdő	392	448	9 913 085	191	516 815	22 127
fásított terület	69	72	2 622 123	628	861 776	36 418
gyep (legelő)	664	995	17 030 616	82	1 128 423	17 116
gyep (rét)	106	179	2 020 704	433	133 875	11 289
gyümölcsös	28	33	279 115	332	33 455	8 458
kert	248	248	197 377	25	3 242	796
kivett	3 523	3 540	10 045 571	32	361 017	2 838
nádas	4	5	395 922	40 696	106 597	79 184
szántó	1 902	3 611	46 688 714	97	361 000	12 930
szőlő	303	423	1 940 679	187	239 047	4 588

Forrás: www.takarnet.hu (2015.november)

A jobb minőségű földterületeken a szántóföldi növénytermesztés keretén belül a gabonafélék (takarmánygabona, búza, kukorica, napraforgó, köles, dohány), a gyengébb talajadottságú területeken a kertgazdálkodás, szőlő- és gyümölcsstermesztés a meghatározó. Jellemző termesztett gyümölcsök: dió, szilva, meggy, alma, őszibarack, zöldségnövények közül a káposztafélék, dinnye, uborka, zöld- és fűszerpaprika. A szőlőkultúrák még jelentős területet foglalnak el, bár a fóliás zöldségtermesztés egyre inkább terjed. Fóliában a kínai kel és a zöldpaprika termesztése a leggyakoribb.

Az állattartást jelenleg már nem a nagy gazdaságok, inkább a háztáji jellegű, kisebb állatlétszámú gazdaságok jellemzik, de a volt majorokban még folytatnak nagyüzemi állattartást (CHJAVIZA Kft. tejtermelő szarvasmarha telepe, T-major Kft. 3000 állatlétszámú pulykatelepe).

Fontos mezőgazdasági ág lenne a haltenyésztés, melyhez a holtágban igen jók az adottságok, de ez jelenleg kihasználatlan. Lényeges az öntözési lehetőség biztosítása is. A kiépített Alpár-Nyárlőrinci csatorna sajnos száraz, öntözővízzel történő ellátása nemcsak Tiszaalpár érdeke, de fontos hazai gazdasági érdek is.

Az önkormányzat szándékai között szerepel a gazdasági programban, hogy az önkormányzat földterületeit fokozatosan, elsősorban konyhai önellátás szolgálatába kell állítani, illetve jövedelmező növényeket termelni.

4.4 Kereskedelem, szolgáltatás

Tiszaalpár tercier szektora az adott térségben kifejezetten fejlettnak mondható. A településhálózati környezet bemutatásánál ismertetett okok miatt ez elsősorban a nagyközség saját lakosságának igényeit elégíti ki, és csak másodlagos jelentőségű a más településekről (Nyárlőrinc, Lakitelek, Tiszaug) a szolgáltatásokat igénybe vevők köre. Ők elsősorban a minőségi kiszolgálás és magas színvonalon végzett szakmunka miatt (pl. gumijavítás, futómű-beállítás; autómosás stb.) választják a tiszaalpári szolgáltatókat.

Ugyanakkor a település méretei, ebből adódóan a helyi fogyasztópiac jelentősége és differenciáltsága lehetővé teszi a fejlett, sokoldalú, magasabb szintű, nem pusztán hétköznapi igényeket is kielégítő tercier szektor kialakulását.

Az alapellátás bázisát a 2012-ben a Dobó utca elején megnyílt helyi piac mellett két jelentősebb élelmiszerüzlet (CBA, illetve Integrál-ÁFÉSZ üzletlánc tagjaként) képezi, de emellett igény van a szerényebb forgalommal, ám annál szélesebb áruválasztékkal rendelkező kisebb méretű élelmiszerüzletekre, amelyeknek az üdülők, turisták, látogatók ellátásában is jelentős szerepük van. Ez utóbbi jelenség természetesen inkább a település központjában érvényesül, ahol a már fent említett élelmiszerüzletek mellett megtalálhatók zöldség-gyümölcs, ruházati cikkek, papír-írószer, virág-ajándék boltok és a gyógyszertár is. A kereskedelmi vállalkozások általában mikro- és kisvállalkozások, egyéni vállalkozások. A bolthálózat színvonala általában nem éri el az uniós normákat, bár a település nagyságához képest az ellátás az átlagnál színvonalasabb.

Az ágazatban a tőkehiány- annak ellenére, hogy a tőke ebben a szektorban térül meg leggyorsabban- erőteljes. A multik eddig nem jelentek meg a településen és ez a közeljövőben sem várható a település és a helyi vásárlóerő nagysága miatt. A helyi vásárlói szokások eltolódnak a heti kiskunfélegyházi, esetleg kecskeméti bevásárlások felé.

A vendéglátás volumenét a kis társas vállalkozások és az egyéni vállalkozások jellemzik, amelyek alapvetően az idegenforgalomra építenek. A települési idegenforgalmi helyzetet szemlélteti az alábbi táblázat:

	2009	2010	2011	2012	2013
Vendéglátóhelyek száma	25	22	21	20	22
Összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma	27	24	51	51	51
Vendégforgalom (db)	138	0	119	101	50
Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken	328	0	515	240	136

Forrás: KSH

Idegenforgalom vonatkozásában Tiszaalpár jó adottságokkal rendelkezik, amelyet azonban eddig nem tudott kellőképpen kihasználni. A település kevésbé ismert célterület, átmenő idegenforgalma jelentéktelen. Vonzástényezői a Holt-Tisza, a Várdomb és az Árpád-kori falu. Az üdülőterületek jelentős része az 1970-es, 80-as években alakult ki igen kicsi telkeken, hétvégi nyaraló épületekkel, nagyobb telkeken vállalati faházak üdülőkkel. Mára az épületállomány komoly hányada erkölcsileg vagy műszakilag is avult, az üdültulajdonosok öregednek.

A táj szépsége és a domborzat jó lehetőségeket teremt lovaglásra, de a lovas turizmus nagy beruházási és fenntartási költségei miatt ez nem vált jellemzővé. Tőkebevonással, nemzetközi lovas programokhoz, rendezvényekhez kapcsolódva – melyek Kecskemét és Bugac térségében rendszeresek – a lovas turizmus mind a településen, mind a térségben fellendíthető.

A kerékpáros turizmus nemcsak Tiszaalpáron, de országosan sem jellemző a hálózati elemek hiányosságai miatt. A kerékpárút Lakitelekig, illetve Csongrádig történő kiépítésével az országos kerékpárút-hálózathoz lehet kapcsolódni. Csongrádon át akár Szegedig, észak felé Tiszaújvárosig, Szolnokon át az északi, északkeleti országrészbe juthatunk. Az árvízvédelmi gátak jelenleg kevésbé alkalmasak kerékpározásra, a kerékpárutakat ki kell építeni. A kerékpárút kiépítése Kiskunfélegyházáig megteremti a kerékpáros turizmus lehetőségét Bugacig.

A tanyai turizmus és az ökoturizmus lehetőségei kihasználatlanok, de a védett természeti területek, a helyi természeti kincsek és élővilág, az érintetlen, beépítetlen területek jó lehetőséget nyújtanak ennek megteremtésére. A kiegészítő jövedelmet jelentő vendégfogadás és a vállalkozásszerűen működtetett „tanya-panzió” széles választékot tudna nyújtani a változó igény szintű, de természetjáró turistáknak. Kellő

propaganda és szervezés, térségi összefogás és tőke nélkül azonban jelentős fellendülés nem várható.

Általánosságban megállapítható, hogy a szolgáltatások fejlődése a kiskunfélegyházi, csongrádi és kecskeméti, esetleg a tiszakécskei szolgáltató szektor fejlődésétől is függ, az idegenforgalmi szolgáltatások előtt azonban nyitva áll az önálló fejlődés lehetősége is.

4.5 SWOT elemzés

Ipar	
Erősségek	Gyengeségek
- Hagyományokra épülő helyi ipar jelenléte - Jó adottságú területek az iparfejlesztéshez - Jól képzett munkaerő - Az emberek munka iránti tisztelete	- A fejlesztésre kijelölhető és meglévő beépített területek infrastruktúra hiányosságai - A struktúraváltáshoz szükséges forrás hiánya - Kisvállalkozások instabilitása a bizonytalan gazdasági környezet (pénzügypolitika, adópolitika) miatt - Kevés a külső forrásokhoz való hozzájutás lehetőségeinek ismerete, pályázati önerő hiánya - Vállalkozói pesszimizmus - Régi iparszerkezet, új iparágak hiánya - Marketing tevékenység hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
- Uniós célkitűzés a helyi specifikus iparágak fejlesztése (pl. kézműves ágazat) - Helyi specifikumok, hungarikumok iránt megnő az érdeklődés az EU piacain - Népi hangszer gyártás hagyománya (tekerőlant) - Terménytárolók, hűtött tárolók, helyi feldolgozók létesítése elősegíti a több lábon állást - Kijelölt iparterület fejlesztése, környezetbarát módon működő vállalkozások vonzása - Pályázati lehetőségek	- Nem megfelelő a helyi munkaerő kínálat képesítése és volumene - Nem állnak rendelkezésre kellő időben közművesített előkészített területek - Bürokrácia (nehézkés az engedélyezési eljárás folyamata, sok a szakhatóság, nem egyértelműek a szabályok, lassú az ügyintézés) - Olyan ipar betelepülése, amely nem illeszkedik a helyi ipar jellegéhez (nem környezetbarát)

Mezőgazdaság	
Erősségek	Gyengeségek
- A családi gazdaságok alapját képező tanyák jelenléte - Jó klimatikus és talajviszonyok a minőségi zöldség-gyümölcs termesztéséhez - Öntözési lehetőség (Tisza, csatornák) - A külterjes állattenyésztéshez jó minőségű gyepek, legelők állnak rendelkezésre - Jól képzett agrár szakemberek	- A talajba jutó szennyvíz szennyezi a környezetet - A birtokrendszer felaprózódott, piacképtelen törpegazdaságok - A struktúraváltáshoz kevés a helyi tőke - Kevés a külső forrásokhoz való hozzájutás ismerete, pályázatképtelenség, önerő hiánya - Elégtelen az értékesítési szövetkezetek rendszere, szűk értékesítési lehetőségek - Az öntözési lehetőségek kihasználatlanok - Állattartás visszaszorulása - Körülményes és nehézkes a piacra jutás (szállítás) - Nincs kellő mértékben jelen a mezőgazdasági termékfeldolgozás - Piacképes mezőgazdasági termények termesztési, feldolgozási, piacrajuttatási stb. ismereteinek hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
- Az uniós csatlakozással megnyíltak a piacok a nagy élmunka igényű zöldség-gyümölcs értékesítéséhez (sok terményre nincs kvóta) - Helyi specifikumok, hungarikumok iránt megnő az érdeklődés az EU piacain - Bio termények/termékek iránti növekvő érdeklődés - Terménytárolók, hűtött tárolók, helyi feldolgozók létesítése elősegíti a több lábon állást - Piacképes mezőgazdasági terményekkel kapcsolatos információk terjesztése (képzések, előadások, szóróanyagok) elősegíti a több lábon állást - Együttműködési formák kialakításával hatékonyabb termelési, értékesítési lehetőségek - Marketing eszközök alkalmazásával az ismertség növelése - Pályázati lehetőségek	- A lakossági egészségi állapota romolhat a talajvíz-szennyezés következtében - Az értékesítési és szövetkezeti rendszer nélkül az új piaci lehetőséget nem tudják kihasználni - A helyi specifikumok jó marketing nélkül eladhatatlanok - Az egyre szélsőségesebb időjárás, árvíz veszélyeztetettség - A biogazdálkodást a földek elgyomosodása és a vegyszerhasználat veszélyezteti - A pályázati források igénybevételét segítő helyi szervezet nem jön létre

Kereskedelem, szolgáltatás	
Erősségek	Gyengeségek
- A kereskedelmi létesítmények a központban koncentrálnak - Az üdülőképesség jelenléte többlet vásárlóerőt jelent - Az igényeket jól ismerő helyi vállalkozások a működtetők - Idegenforgalmi szempontból kiaknázható természeti és kulturális adottságok (vízi, természetjáró, lovas, tanyai, horgász, vadász, borturizmus fejleszthető)	- Az idegenforgalom és üdülőforgalom visszaesése okozta vásárlóerő-csökkenés miatt nem képződik elegendő jövedelem a minőségi fejlesztésekhez - Nincs vagy kevés helyi turisztikai program - Turisztikai marketing tevékenység hiányos - Kicsi a választék, ami a vásárlóerőt a közeli városokba irányítja - A csökkent forgalom miatt magasak az árak - A tanyai területek ellátás hiányosak - Kevés a kereskedelmi szálláshely, jó minőségű vendéglő
Lehetőségek	Veszélyek
- Idegenforgalmi piackutatás a helyi adottságokból adódó lehetőségek hasznosíthatóságára vonatkozóan - Nemzetközi marketing tevékenység erősítése megfelelő számú vendéget vonz a térségbe - Az ártéri tájgazdálkodás rekonstrukciója, termálkút hasznosítása - Multiktól eltérő termékválaszték - Hely-specifikus termékinálat (helyi biotermékek, gyümölcs párlatok, borok) - Turisztikai programok szervezése - növelheti a vásárlóerőt (programok szervezése mikro-térség településeivel összefogva) - Kapcsolatépítés a programok szervezésében – nagyobb közeli városokkal (Kiskunfélegyháza, Csongrád, Kecskemét, esetleg Szolnok, Szeged) - Pályázati lehetőségek	- Multinacionális kereskedelmi hálózat környékre települése a helyi kiskereskedelmet olyan versenyre készíti, amelyben szükségszerűen tönkremegy - Megfelelő vendéglétszám híján a turisztikai vállalkozások tönkremennek - A szolgáltatások minőségi színvonala nem tudja követni a megnövekedő igényeket - A fizetőképes, minőségi szolgáltatásokat igénylő és igénybevevő vendéglétszám nem emelkedik - Szegényedő helyi és üdülő vásárlók, az idegenforgalom nem lendül fel a kívánt mértékben - Kihalnak a hagyományos, kismesterségeket művelők

5. A nagyközség infrastruktúrája és közlekedése

Tiszaalpár infrastruktúrájateljes körűen kiépítettnek tekinthető. Az ivóvíz, a villamos energia, a távközlés és a gázhálózatok, valamint legutóbb a szennyvízcsatorna-hálózat elkészültek, a bekötöttségi értékek is viszonylag magasak, a rendelkezésre álló kapacitások hosszabb távon is képesek kielégíteni a helyi igényeket.

5.1. Villamosenergia-ellátás

Tiszaalpåron a villamosenergia-ellátás hálózatai teljesen kiépítettek. Az energia-szolgáltatást a 20 kV-os szabadvezeték hálózatra telepített 20/0,4 kV-os transzformátor állomásokról megtáplált 0,4 kV-os hálózat biztosítja. A hálózatok nagy része szabadvezetékes, néhány helyen, elsősorban intézmények bekötése kapcsán földkábeles kiépítésű. A rendszer, a vezetékek és a transzformátorállomások még a

település dinamikus növekedése esetén is képesek lennének megbirkózni a növekvő igényekkel.

Tiszaalpáron 2013-ban 8937 ezer kWh mennyiségű villamosenergiát szolgáltatott ki 2604 fogyasztó (ebből 2450 db háztartás) számára. Az adatok is jól tükrözik, hogy a nagyközség villamos energia lefedettsége jónak mondható.

A felmért tanyák infrastrukturális állapotát tekintve, a villannyal rendelkező ingatlanok száma 250 db (87%), a villannyal nem rendelkező ingatlanok száma 35 db (12%).

5.2. Gázellátás

A település gázellátását viszonylag hamar, *már az 1980-as években kezdték kiépíteni*. A gázellátást a Kardoskút–Városföldi nagynyomású gázvezetékéről biztosítják. A Kiskunfélegyháza–Borsihalom mellett épített 60/8 bar nyomású, 10 000 m³/h kapacitású átadó állomás biztosítja Tiszaalpár, Lakitelek, Kerekdomb és Tiszakécske gázellátását. A Tiszaalpáron épített nyomásszabályzók biztosítják a község gázellátását, amelyről középnyomású hálózat került kiépítésre. Az ingatlanokon épülő kisnyomású vezetékek biztosítják a megfelelő ellátást. A Borsihalom melletti gázátadó állomás bővítése lehetővé teszi a település fejlesztésével párhuzamosan növekvő gázigény biztosítását is.

Jelenleg *a hálózat kiépítettsége a településen közel 100%-os*, a lakossági bekötések aránya pedig mintegy 60%-os, emellett mintegy 100 nem lakossági (intézményi, vállalkozói) bekötést is nyilvántartanak. Az összes gázcsőhálózat hossza 2013-ban 50,5 km, amely 1445 gázfogyasztó (ebből 1354 háztartás) számára biztosítja a gázellátást. A hálózat bővítése elsősorban az új iparterületek kialakításával válhat szükségessé.

5.3. Ivóvízellátás

A nagyközség közműves vízellátását a *Tiszaékcske–Lakitelek–Tiszaalpár Kistérségi Vízellátó rendszer biztosítja*, amely összesen 1 500 000 m³/év vízigény kielégítésére van feljogosítva. A kistérségi vízműhöz tartozik Tiszabög, Tiszaékcske, Kerekdomb, Lakitelek, Tiszaalpár és Kapásfalu. A kis-térségi vízmű vízbázisát 11 mélyfúrású kút biztosítja, amelyből Tiszaalpár közigazgatási területén a B-23-as jelű található. A kút talpmélysége 385 méter, vízhozama 1400-3000 l/p. Évente 350-400 ezer m³ víz kitermelése történik ebből a kútból. A rétegvíz készlete a lakosság közműves vízellátását hosszú távon is lehetővé teszi. A község ivóvíz készlete földtanilag védettnek tekinthető, jelenleg szennyeződés nem tapasztalható.

Bács-Kiskun megye északi részén a rendelkezésre álló, felszín alatti vízkészletek minősége a magas arzén-, ammónium-, vas- és mangántartalom miatt nem felelt meg az uniós elvárásoknak. A vízminőség-javítás érdekében harminc település (köztük Tiszaalpár) összefogásával 2010-ben létrejött a Kék-víz Észak-Bács-Kiskun Megyei Önkormányzati Társulás a Kék-víz Észak-Bács-Kiskun Megyei Ivóvízminőség-javító Program (KEOP-1.3.0/09-11-2011-0023) megvalósítására. A 2015 novemberében lezáruló projekt keretében a 30 települést érintő műszaki beruházás részeként Tiszaalpár önálló tisztítóművel gyarapodott. A Program keretében megvalósult fejlesztéseknek köszönhetően negyedmillió ember jut egészséges és tiszta ivóvízhez ebben a térségben. Az üzemeltető BÁCSVÍZ Zrt. által szolgáltatott víz minősége minden tekintetben megfelel a 201/2001 (X. 21.) kormányrendeletben foglalt határértékeknek.

A közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza a KSH adatai szerint az elmúlt években lassú növekedést mutat, 2013-ban 45,7 km. A hálózatba bekapcsolt lakások száma 2013-ban 1958 db (85,2 % rákötöttség). 2013-ban az összes szolgáltatott víz mennyisége 147.400 m³.

Tiszaalpár tanyakörzeteiben 96%-os a fúrt kút ellátottság, a vezetékes víz kiépítettsége 4%-os. A Vasút körzetben, a Szőlőhegyi körzetben, az Újmajor körzetben, a Kátai soron, az Istvánújfalú körzetben, a Borsihalmi körzetben a fúrt kutak aránya 100%-os, kivétel a Csongrádi úti körzet, ahol a tanyák 73%-a fúrt kutas, 27% -a vezetékes vízzel ellátott.

5.4. Szennyvíz-elvezetés

A településen 2012-2015 között került sor a *szennyvízcsatorna-hálózat és szennyvíztisztító-telep* kiépítésére KEOP forrásból.

Tiszaalpár település központi belterületén a szennyvízelvezetés kiépítésére, valamint külterületen a szennyvíztisztító telep létesítésére került sor. A tisztított szennyvíz elsődleges befogadója az ATIVIZIG kezelésében levő Alpár-Nyárlőrinci csatorna, másodlagos befogadója a Holt-Tisza, amely NATURA 2000 területnek minősül. A bevezetett tisztított szennyvíz mennyisége átlagosan: $Q_d = 500 \text{ m}^3/\text{d}$. A területen 7 db vízgyűjtő (öblözet) került kialakításra, 6 db köztes átemelővel és 1 db végátemelővel, ezek előregyártott vasbeton elemekből kútsüllyesztéses eljárással épültek.

Megvalósult gravitációs szennyvízcsatorna-hálózat:

Gravitációs főgyűjtő- és gyűjtőcsatornák, összesen: 28 402,3 m

Gravitációs bekötővezeték, összesen: 18 014,59 m

Gravitációs bekötőcsatornák száma várhatóan: 1934 db

Beton tisztító aknák száma: 563 db

Nyomásalatti szennyvízcsatornák:

Gerincvezeték összesen: 3 777,74 m

Bekötővezeték: 143,31 m

Bekötések száma: 20 db

Házi beemelők száma: 20 db

Szennyvíztisztító telep létesült a 029/3 hrsz. alatti ingatlanon. Az elvi vízjogi engedélyes indikatív tervekben szereplő cél teljesült, az 500 (480+20) m³/nap kapacitású, zárt szennyvíztisztító telep megépült, ahol a szennyvíz mechanikai tisztítását követően a tisztítási technológia két párhuzamos három lépcsős eleveniszapos biológiai tisztítást alkalmazó soron történik.

A kivitelezési munkálatok 2013 augusztusától 2015 márciusáig ütemezetten zajlottak.

A műszaki átadás 2015.03.26-án zárult.

A nem csatornázott, pl. üdülőterületeken keletkező települési folyékony hulladékot (*szippantott szennyvizeket*) jelenleg a Laki- Gazda Kft szállítja el a BÁCSVÍZ Zrt. Kiskunfélegyházi tisztítótelep szippantott szennyvíz fogadó műtárgyára.

5.5. Csapadékvíz-elvezetés, belvízvédelem

A település belterülete és külterületének északi, északnyugati és délnyugati része a 11.04. Dongér-Kecskeméti belvízvédelmi szakasz 33. számú Gátéri öblözetében helyezkedik el. A külterület északkeleti, keleti területei a 33/4. számú Alpár-Nyárlőrinci öblözetében találhatók.

A település felszíne közel egyenletes, löszös, homokos, jó víznyelő-képességű talaj. A kiépített csatornarendszer 35 500 fm nyílt földmedrű csatorna, 1200 fm zárt (Ø50) beton csatorna. A csapadékvizek befogadója a Holt-Tisza, valamint az Alpár-Nyárlőrinci csatorna. Az Alpár-Nyárlőrinci főcsatorna öblözetének belvizei szükség esetén átvezethetők a 33/1. számú Csukás-éri főcsatorna öblözetébe a Csukásér-Nyárlőrinci összekötő-csatornán keresztül. A terület/öblözet jelentős ideiglenes belvíztározója az ATIKÖVIZIG kezelésében lévő Nyárlőrinci puszta, amelynek területe 800 ha, térfogata 1,0 millió m³, amelyből a véstározásra igénybe vehető térfogat nagysága 1,0 millió m³.

A település szerepel „A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról” szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendeletben az „A” erősen veszélyeztetett települések között. A település belterülete és külterületének nagy hányada belvízzel nem veszélyeztetett, a külterületen foltokban részben belvízzel mérsékelten veszélyeztetett, illetve közepesen veszélyeztetett területek vannak. Az ATIKÖVIZIG kimutatása szerint nem volt az utóbbi évtizedekben a helyi önkormányzat által elrendelt belvízvédelmi fokozat a településen.

A jelenlegi belvíz-elvezető rendszer kiépítettsége kb. 90%-os. Az utóbbi években elkészült a csapadékvíz elvezető rendszer átépítésére vonatkozó terv, amely továbbra is a nyílt árkos vízvezetést tartja kivitelezhetőbbnek, illetve a belvízzel veszélyeztetett helyekről történő elvezetésre biztosít műszaki megoldást.

Az aktuális gazdasági program célzott intézkedései között szerepel a csapadék víz elvezető csatornarendszer tisztítása, vizes árkok tisztítása, valamint, hogy a „Nagy lapos” részén olyan csatornarendszert kell kiépíteni, amely megakadályozza a nagyobb csapadék mennyiség felhalmozódását a Móricz Zsigmond utca végén lévő épületeknél, és az egész Nagylaposi területen,

5.6. Szilárd hulladékok

A nagyközségben keletkezett, éves szinten több, mint 1000 tonna települési szilárd hulladékot a teljes területről (minden lakóingatlant érintve) szervezeten gyűjtik, illetve szállítják el. A szolgáltatást az Önkormányzat a FBH-NP Közszolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság szolgáltatóval végezteti, a lakók egyedileg kötnek szerződést a szolgáltatóval.

A tiszalpäri hulladék feldolgozása a regionális üzemelésű Felgyői Regionális Hulladéklerakó Központban történik. Ebben a központban Bugac, Bugacpusztaháza, Csongrád, Felgyő, Fülöpjakab, Gátér, Jászszentlászló, Kiskunfélegyháza, Kunszállás, Móricgát, Pálmonostora, Petőfiszállás, Tiszalpä, Tömörkény települések hulladékának ártalmatlanítására kerül sor, 27 ha-os területen.

A Vidékfejlesztési Minisztérium adatai szerint Tiszalpä településen keletkezett veszélyes hulladékok mennyisége az elmúlt években a következőképp alakult:

Veszélyes hulladékok keletkezett mennyisége	Kg
2010	13 389
2011	15 253
2012	15 274
2013	15 274

Forrás: TEIR

Hulladékkezelés:

- hulladékszállítás: minden hét keddjén
- szelektív hulladékgyűjtés: a lakosság 1500 ingatlan szelektív hulladékgyűjtő konténert kapott, melyet minden 2. kedden szállítanak el az ingatlanok elől
- lomtalanítás: minden évben egy előre meghatározott időpontban és helyeken
- veszélyes hulladékszállítás: minden évben egy előre meghatározott időpontban és helyeken

A település 3 pontján szelektív hulladékgyűjtő konténerek vannak elhelyezve (papír, műanyag, üveg).

5.7. Telefonellátás

A vezetékes telefonhálózat kiépítése 1984-től kezdődött meg a 600 fővonalat biztosító központ üzembe helyezésével. Jelenleg EWSD típusú, 1600 fővonal kapacitású digitális rendszerű telefon-központ üzemel a posta épülete mellett, amelyet a kecskeméti központtal optikai kábel köt össze. Erről a központról az igények teljes mértékben biztosíthatóak. Közterületeken 5 db nyilvános állomás is üzemel.

A Magyar Telekom hálózata jelenleg 17,5 km föld feletti, és 26,8 km földalatti vezetékből áll. A település belterületén a hálózat lefedettsége közel 100%. A településen jelenleg közel 1000 vonal üzemel, ebből 900 analóg, 40 ISDN, 38 ADSL és 62 külterületi GSM. Az infrastruktúra lehetővé teszi egyfelől a további bővítést (a hálózat jelenlegi kihasználtsága mintegy 65%-os), más-részt a külterületek ellátását is, analóg GSM fővonalak segítségével, lényegében bárhol. A Magyar Telekom összesen 322 db szélessávú internet szolgáltatást biztosít jelenleg Tiszaalpáron.

A nagyközség területén mindhárom magyarországi mobiltelefon szolgáltató jelei foghatóak, két mobil tornyos bázisállomás található a településen.

5.8. Kábeltelevízió és internet

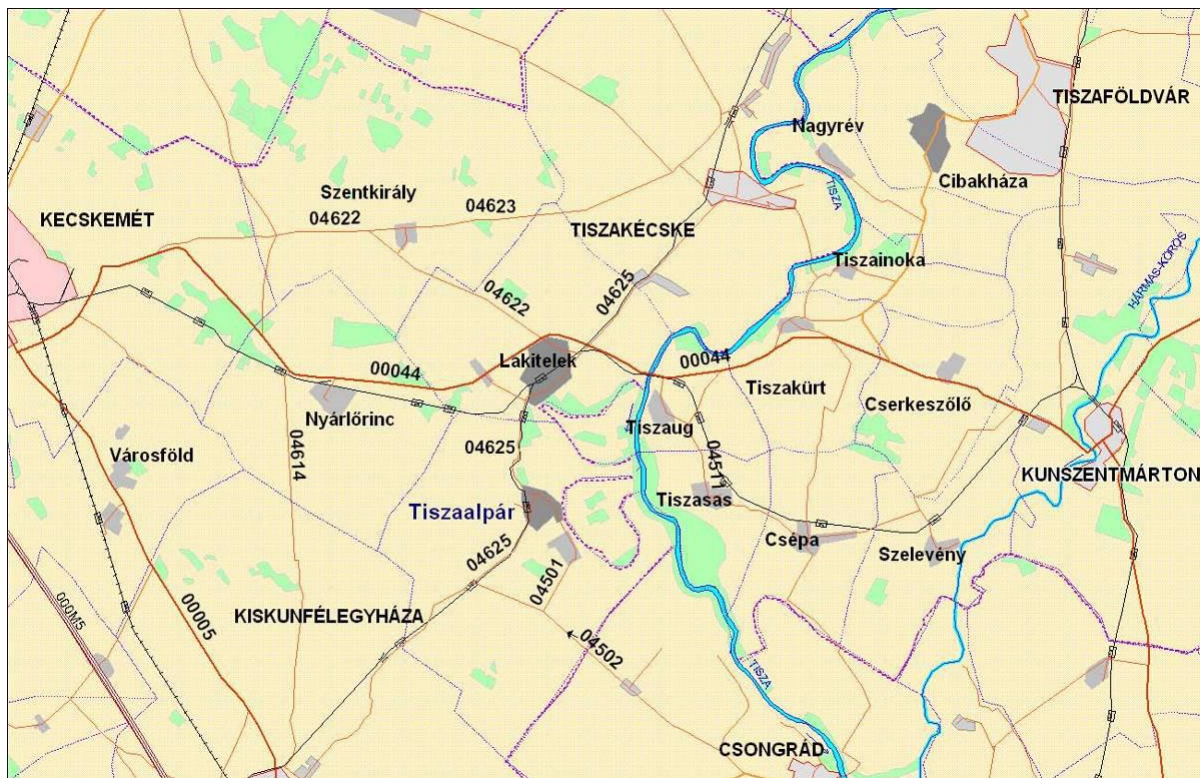
1989-től indult meg a településen a kábeltelevíziós hálózat kiépítése, ekkor még csak részlegesen. A TV NETWORK Zrt. 2008-ban a nagyközség belterületi utcáiban építette ki a hálózatot úgy, hogy minden ingatlant érintően biztosított a hálózatra történő csatlakozás. Ezzel a korszerű hálózattal nemcsak a televíziós csatornák vétele lehetséges, hanem alkalmas a telefon és internet használatra is. E beruházás biztosította a mai kor követelményeihez igazodó célt, hogy a lakosság széles köre

hozzáférjen az internetezéshez. A 2013-as KSH adatok szerint 728 db internet-előfizetés van a településen, melyből 377 db kábeltelevízió-hálózaton, 330 db xDSL hálózaton, 21 db vezeték nélküli hálózaton keresztül érkezett a fogyasztókhoz. Jelenleg közintézményekben (teleház, könyvtár, iskola, polgármesteri hivatal) van internet hozzáférési lehetőség azok részére, akik nem rendelkeznek saját internet csatlakozással.

5.9. Közlekedés

Tiszaalpár, noha területét elkerülik a legfontosabb főútvonalak, *tulajdonképpen kedvező nagytérégi közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik*. A település tengelyén keresztülhaladó 4625-ös számú mellék-út Tiszakécskét köti össze Lakitelek érintésével Kiskunfélegyházával. Ez az út csatlakozik Lakitelken a 44-es számú főúthoz, ami az Alföld egyik legfontosabb kelet-nyugati irányú közlekedési tengelye. Nyugati irányba Kecskemét elérését könnyíti meg, kelet felé a tiszaugi hídon át Kunszentmárton érintésével Békés megye, távlatilag pedig a keleti országhatár felé teremt kapcsolatot. Tiszaalpár másik útja, a még a település közigazgatási területén belül a 4502-be torkolló 4501-es, amely Csongrád felé teremt összeköttetést. Az M5 autópálya, akár Kecskemét (vagyis Budapest), akár Kiskunfélegyháza (vagyis Szeged) viszonylatban kívánják használni, mintegy 30 km távolságban van a nagyközségtől.

A településen áthaladó fenti közutak teljes hossza mintegy 22 km, amelyből a 4625 sz. út burkolata 6 m széles, míg a 4501, és a 4502. sz. összekötőutak burkolatának (kb. 11 km) szélessége kb. 50%-ban 6,0 m széles, míg a másik felének szélessége csak kb. 3,0-4,0 m. Az országos közutak teljes szélességben, valamint az önkormányzati utak 4 m szélességben a 2015-ben befejezett szennyvízcsatornázási projekt során uniós, illetve önkormányzati forrásból felújításra kerültek.

Az önkormányzat további forrásaiból a projekt során kimaradó utcák felújítását is tervezi. A 2019-ig érvényes helyi gazdasági programban előirányzott a kül- és belterületi utak rendbetétele, hogy a ciklus végére belterületen és a Polyákfaluban ne maradjon szilárd burkolat nélküli út. Tervezett továbbá az Alkotmány utca 1-7 szám előtti közterületeken park és parkolók kialakítása a páros oldal parkjaival és parkolóival tükörszerűen megtervezve és megépítve.

„Adósságkonszolidációban nem részesült települési önkormányzatok fejlesztéseinek támogatása” c. pályázat kapcsán az önkormányzat 105.189.541,- Ft nyert, melyet az úthálózat felújítására tervez fordítani a 2016-os évben.

Tiszaalpár vasúti összeköttetéssel is rendelkezik, a településen észak-déli irányban, a Tiszával párhuzamosan halad át a 145-ös számú Kiskunfélegyháza–Lakitelek–Szolnok vasútvonal, amelyet Lakitelken keresztez a 146-os számú Kecskemét–Kunszentmárton vonal.

Tiszaalpár belterületén a gyűjtőút szerepét döntően a 4625. és a 4501. sz. utak látják el, ehhez csatlakozik még a kiépített Petőfi Sándor utca burkolata, amely a település délebbi részén a 4625. és a 4501. sz. utak között ad kapcsolatot. A 4625. sz. út a Bethlen Gábor a Mátyás király és az Alkotmány utcákon, míg a 4501. sz. út a Hunyadi, a Dózsa György és az Ady Endre utcákon halad. A belterületen némi gyűjtőút funkciót lát el a Bajcsy Zs. E., a Móricz Zs., a József A. utca és a Thököly

utca burkolata. A belterületen a már beépített önkormányzati utcák jellemzően burkoltak, a burkolatok szélessége kb. 2,5-5 m közötti, de a jellemzően 4 m körüli. A külterületi burkolt utak hossza kb. 8 km.

A járdák a település legtöbb utcája mentén kiépültek. A járdaépítéshez az elmúlt években az önkormányzat biztosította az anyagot és az érintett ingatlanok tulajdonosai vállalták az építési munkák végzését. A nagyforgalmi járdák felújítását az önkormányzat végezteti el.

Az önkormányzat feladatul tűzte ki kerékpárút megvalósítását az ún. "Üzemi lakóteleptől" illetve Polyákfalutól a belterületi településig, illetve Tiszaalpár és Lakitelek – Kapásfaluig; a kerékpárutak kivitelezését a Bács- Kiskun Megyei Terület- és Területfejlesztési Operatív Program keretén belül (a Bács- Kiskun 2020 területfejlesztési program keretén belül).

Szabvány szerint kiépített parkoló van a polgármesteri hivatalnál, Művelődési Háznál, Alkotmány utcában, az ABC-nél, illetve a Hunyadi utcában. Ezen felül javított burkolatú parkolóhelyek több helyen vannak, ezek a település lakóinak igényeit messzemenőig kielégítik.

A távolsági (helyközi) közlekedést döntően az autóbusz-forgalom biztosítja. A nagyközségben a DAKK Dél-alföldi Közlekedési Központ járatai vannak jelen. A település belterületén nyolc autóbusz-megállóhely van, a külterületen lévő megállóhelyek száma tizenöt. Autóbusz közlekedik Kiskunfélegyháza (munkanapokon naponta 15 közvetlen járat), Csongrád (6), Tiszakécske (5), Eger (2), Kecskemét (10) városok felé (2015. évi adat). Budapestre az autóbuszok egy átszállással, nagyjából 2-2,5 óra menetidővel szállítják el a nagyközség lakosait. A vonatút ugyanezen viszonylatban kiskunfélegyházi átszállással általában mintegy két és egynegyed órát vesz igénybe.

5.10. SWOT elemzés

Közmű, infrastruktúra, közlekedés	
Erősségek	Gyengeségek
- A közművek hálózata a csapadécsatorna hálózat kivételével jól kiépített, - Az ivóvíz készletek hosszú távon megfelelőek - Az energia közművek rendszere jól kiépített, kapacitása megfelelő - Tiszaalpár megközelíthetősége jó - A külterület jól leközelíthető dűlőút-hálózattal rendelkezik, sok helyen szilárd burkolattal ellátva - Jó távolsági autóbusz közlekedéssel rendelkezik a község, ami a helyi tömegközlekedést is biztosítja - A településközpont parkolási lehetőségei jók - Kevés a környezetszennyező üzemi létesítmény - A közterületek jó átszellőzésűek, az ipari üzemek szélirány szempontjából általában kedvező elhelyezkedésűek	- A csapadécsatorna hálózat nincs kiépítve - A falu belvízrendezési tervvel nem rendelkezik - Az elektromos közművek légvezetékesek - A kommunális hulladéklerakó nem megfelelő, védelem nélküli - A lakóterületek közé ékelődő ipari üzemek potenciális levegőszennyezők - Az átmenőforgalom a lakóterületeken komoly zaj- és levegőszennyező - Nincs szelektív hulladékgyűjtés - A szikkasztott szennyvizek kezelésének hiányosságai - A közlekedési infrastruktúra állapota nem megfelelő (utak, járdák, kerékpárutak)
Lehetőségek	Veszélyek
- A stabil ivóvíz-készletek hosszú távú fejlesztéseket tesznek lehetővé - Regionális hulladéklerakó lehetőséget nyújt a jelenlegi lerakó megszüntetésére, rekultiválására, a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésére, helyi komposztáló telep létesítésére - Az M44-es út megépülése a települést közvetlen bekapcsolja az országos főút hálózatba, közelebb hozza Kecskemétet és a fővárost - Az országos mellékutak elkerülő szakaszainak megépülése tehermentesíti a falut, elsősorban a központ átmenőforgalmát csökkenti - Az országos kerékpárút-hálózatba bekapcsolódás fellendítheti a kerékpáros turizmust - A Tisza, mint kiránduló vízi út a vízi turizmust fellendítheti - Pályázati lehetőségek	- A Holt-Tisza eliszaposodása - A mezőgazdasági tevékenység (mérgek), tisztítatlan szennyvizek az élővizek minőségét veszélyeztetik - A szikkasztott szennyvizek talajvíz- szennyezők - Az országos mellékutak kikerülnek a települést, a befektetői tőke nem jelenik meg, vagy az új utak melletti zöldmezős beruházásokat igényli - Tovább romlik a belső utak állapota, a vonzó falukép kialakítása elmarad

6. Társadalom

6.1 Lakosság

Tiszaalpár település főbb demográfiai adatait az alábbi táblázat szemlélteti. A KSH lakónépességre vonatkozó adatai alapján megállapítható, hogy 2000-től 2003-ig lassú csökkenés volt tapasztalható, majd, 2003 és 2006 között csekély növekedés, 2011-ig jelentősebb csökkenés volt megfigyelhető. 2012-től lassú növekedés tapasztalható ismét

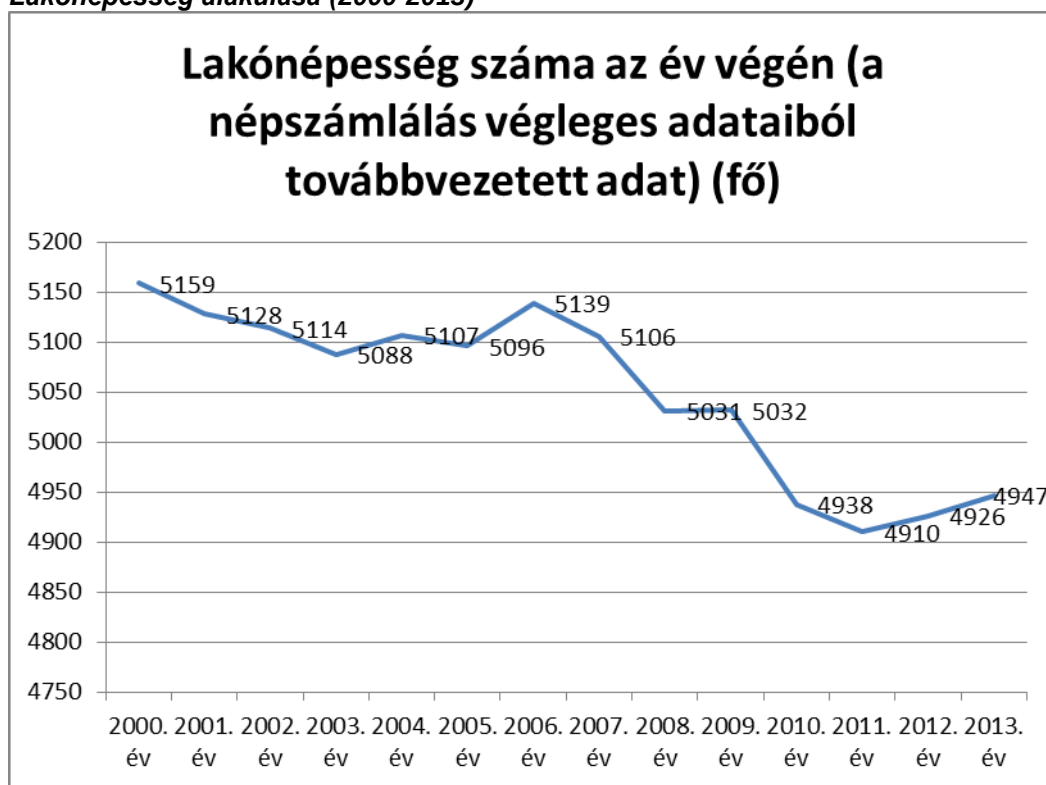
Tiszaalpár főbb demográfiai adatai (2000-2013):

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Állandó népesség (fő)	5114	5094	5085	5113	5187	5175	5199	5199	5168
Település területe (km²)	91,13	91,13	91,13	91,13	91,13	91,13	91,13	91,13	91,13
Népsűrűség	56,12	55,90	55,80	56,11	56,92	56,79	57,05	57,05	56,71
Lakásállomány	2297	2298	2299	2318	2317	2314	2312	2309	2305
	2004	2003	2002	2001	2000				
Állandó népesség (fő)	5179	5190	5203	5181	5196				
Település területe (km²)	91,13	91,13	91,13	91,13	91,13				
Népsűrűség	56,83	56,95	57,09	56,85	57,02				
Lakásállomány	2305	2301	2297	2297					

Forrás: KSH

A demográfiai helyzet alakulását a következő grafion szemlélteti:

Lakónépesség alakulása (2000-2013)

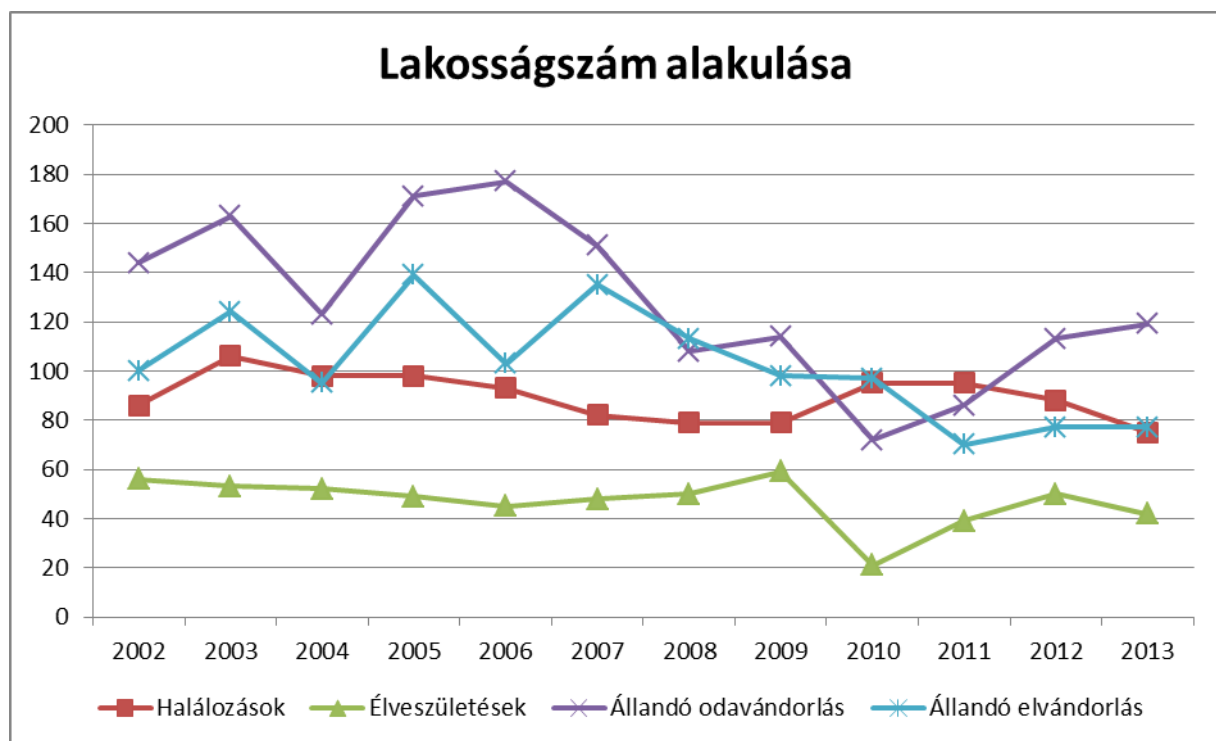
Forrás: KSH

A lakosságszám alakulásának okait az alábbi táblázat mutatja be, amely tartalmazza a halálozások és születések, illetve az oda-és elvándorlás adatait. Látható, hogy a halálozások száma rendszeresen és jelentősen meghaladja az élveszületések számát. A lakosságszám egyenlegének változásait a vándorlási egyenleg magyarázza. Az odavándorlás mértéke stabilan meghaladja az elvándorlás mértékét.

A lakónépesség változása, népmozgalom

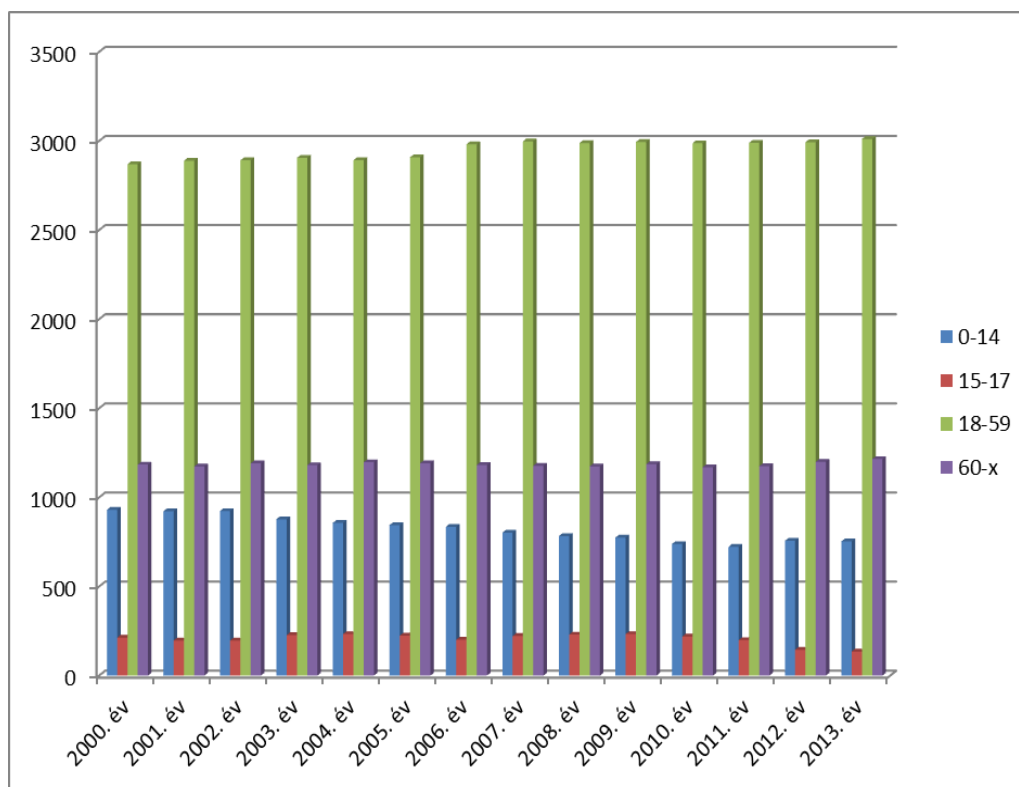
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Állandó népesség	5203	5190	5179	5168	5199	5199
Halálozások	86	106	98	98	93	82
Élveszületések	56	53	52	49	45	48
Állandó odavándorlás	144	163	123	171	177	151
Állandó elvándorlás	100	124	95	139	103	135

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Állandó népesség	5175	5187	5113	5085	5094	5114
Halálozások	79	79	95	95	88	75
Élveszületések	50	59	21	39	50	42
Állandó odavándorlás	108	114	72	86	113	119
Állandó elvándorlás	113	98	97	70	77	77

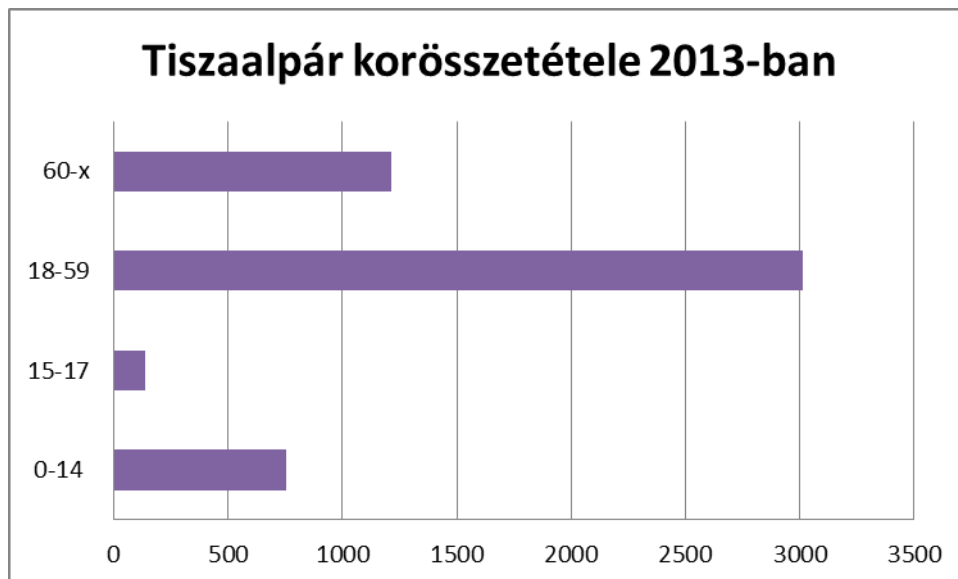
Forrás: KSH

Az alábbi ábrán látható, hogyan alakult Tiszaalpár korösszetétele 2000 és 2013 között. Kormegoszlás tekintetében Tiszaalpár lakosságának jelentős része középkorú, illetve 65 évnél idősebb. Megfigyelhető, hogy 2006-tól kisebb visszaesésekkel, de az aktív korúak száma növekedett, míg a 0-14 évesek és a 15-17 évesek száma csökkent. A 60 évesek és annál idősebbek száma nagyon keveset változott, hol emelkedett egy kicsit, hol csökkent.

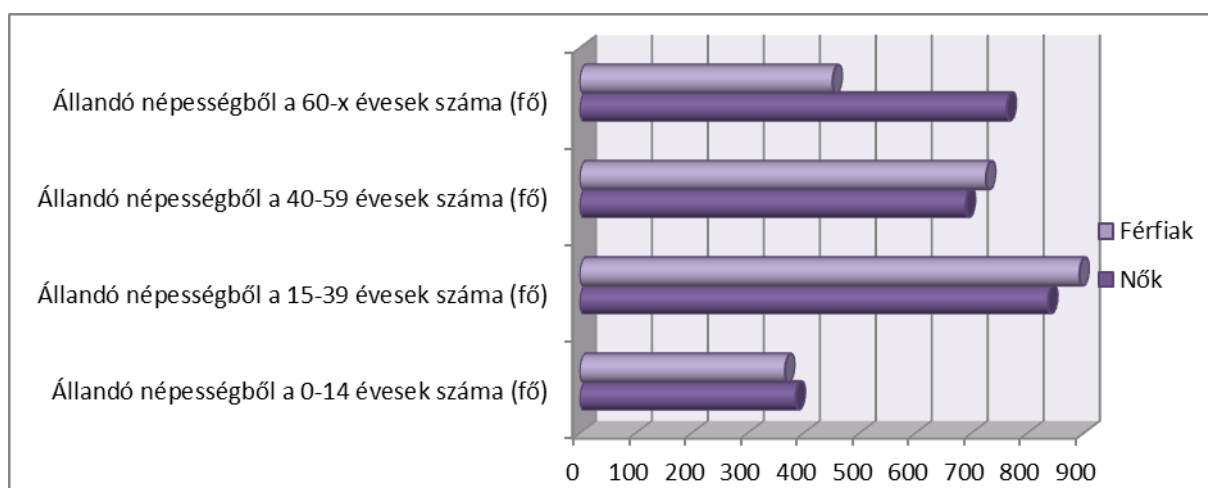

Forrás: KSH

Az alábbi ábrán látható a kormegoszlás tekintetében, hogy Tiszaalpár lakosságának jelentős része középkorú, illetve 65 évnél idősebb. A 0-14 éves korosztály összlétszáma elmarad akár a 15-39, akár a 40-59 éves korosztályokétól. Ez alapján megállapítható, hogy Tiszaalpárra ugyanúgy jellemző a lakosság elöregedése, mint az egész kistérségre, illetve régióra. 30 éves időszakot tekintve, a lakosság számának jelentős csökkenése mégsem várható, tekintve, hogy jelentős a 20-49 éves népesség aránya, és emellett a várható élettartam további növekedésére lehet számítani. Emellett számítani lehet arra, hogy a vándorlási egyenleg a továbbiakban is korigálja a halálozások és születések különbségéből adódó lakosságcsökkenést.

Forrás: KSH

Forrás: KSH

Tiszaalpáron átlagosan minden tizedik lakos él tanyán (a helyi lakcímnnyilvántartás adatai alapján, 2012-ben). A tanyafelmérés során kiderült, hogy minden harmadik külterületi lakcímkártyával rendelkező lakos más helyszínen tartózkodik életvitelszerűen, a tanyán gyakorlati értelemben nem elérhető.

A nagyközségben évek óta működik a Tiszaalpár Nagyközség Cigány Nemzetiségi Önkormányzat (CNÖ). A 2013. áprilisi felmérés adatai szerint 376 fő a CNÖ-vel kapcsolatot tartók száma.

6.2 Lakásellátottság

2013-ban a KSH településstatisztikai adatai szerint 2297 db lakás volt Tiszaalpáron, melyek többsége még a rendszerváltás előtt épület. 2000. és 2013. közti időszakban mindösszesen csak 42 db lakás épült.

A lakások építési év szerinti megoszlása 2013-ban:

1919 előtt épült	597 db	25,9 %
1920- 44 között épült	538 db	23,4 %
1945-59 között épült	309 db	13,5 %
1960-69 között épült	167 db	7,3 %
1970-79 között épült	339 db	14,8 %
1980-89 között épült	238 db	10,4 %
1990-2001 között épült	112 db	4,9 %.
2000-2013 között épült	42 db	1,8 %

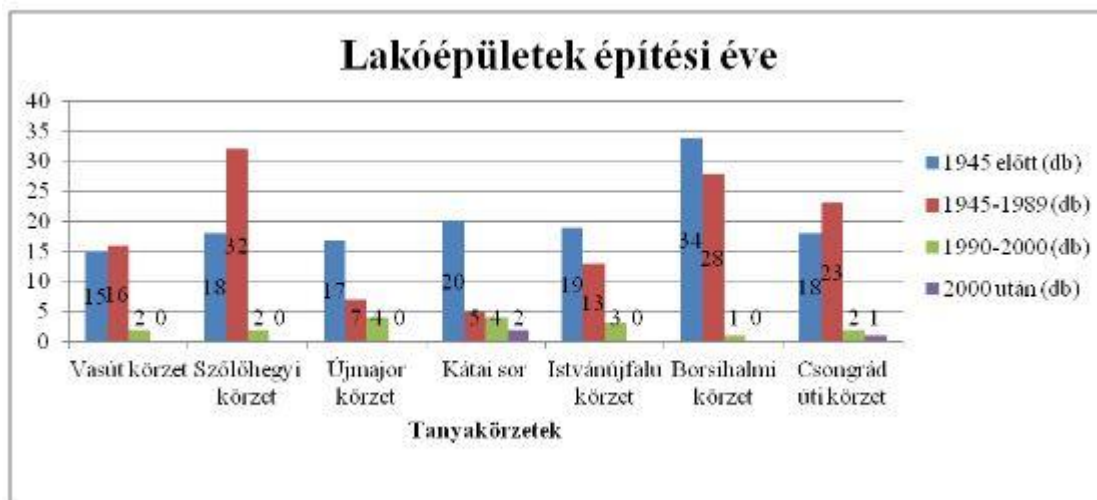
1919 előtt épült	596 db	25,9%
1920- 44 között épült	538 db	23,4%
1945-59 között épült	309 db	13,5%
1960-69 között épült	167 db	7,3%
1970-79 között épült	339 db	14,8%
1980-89 között épült	238 db	10,4%
1990-2001 között épült	112 db	4,9%
2000-2013 között épült	42 db	1,8%

Forrás: KSH

Megállapíthatjuk, hogy a lakások majdnem fele elöregedett, a településképet kedvezően meghatározó értékes régi épületek kivételével erkölcsileg elavult. Csak a lakások mintegy 17%- áról mondható el, hogy korszerű, a többi felújításra, korszerűsítésre szorul.

2013-ban a lakások 8,7 %-a 1 szobás, 41,0 %-a 2 szobás, 35,8 %-a 3 szobás, 14,5 %-a 4 szobás vagy ennél nagyobb.

A 2012-es tanyafelmérés szerint a felmért tanyák építési éve az alábbiak szerint alakult:

Forrás: Tiszaalpár Nagyközség Tanyafelmérése Tanulmány, 2012.

A népeségi adatokból és a lakásállomány korából az következik, hogy a rendezési terv távlatában új lakásépítési igények az előregedett lakásállomány leváltása, illetőleg a jelenleg még szülőkkel élő felnőtt korú gyermekek lakásigénye, továbbá a remélt lakosság megfiatalítás, bevándorlás okán jelentkeznek.

Fenti adatokból megállapítható, hogy a település igen alacsony népsűrűségű és alacsony laksűrűségű hatalmas külterülettel, az országos átlagnál alacsonyabb népsűrűségű és laksűrűségű központi belterülettel és ennél is alacsonyabb nép- és laksűrűségű egyéb belterületekkel rendelkezik.

Az önkormányzat feladata ebben a helyzetben az, hogy megfelelő teret adjon a településen belüli kényszerű elvándorlásnak, azaz, hogy kellő számú és minőségű, választékú építési telket biztosítson, vagy legalább megteremtse a magánérés telekalakítások lehetőségét. Ha ez nem történik meg, a tehetősebb lakosság kénytelen oda elvándorolni, ahol jobb feltételekkel teremtheti meg lakhatási, megélhetési lehetőségeit, a külterületen kényszerűen ott maradó (ott lakó, mert kicsiny földterületéből megélni már nem tudó) népesség pedig tovább szegényedik. Megfelelő telekkínálattal, esetleg egyéb támogatással van esély a fiatal népesség helyben megtartására, bevándorló fiatal népesség letelepítésére, ezzel olyan munkaerő-bázis létrehozására, amely tőkét, munkahelyteremtő vállalkozásokat képes idevonzani. Ezáltal csökkenthető, esetleg megállítható a népességfogyás illetve a lakosság előregedése, munkahelyek keletkeznek, nő a lakosság önellátó képessége, adó-erőképessége, ami az önkormányzatnak további lehetőségeket teremt és egyre növekvő szociális terheit is csökkenti.

A lakóterület biztosításának úgy kell megtörténnie, hogy a nagyobb fő/ lakás mutatószámhoz nagyobb lakásépítési lehetőség társuljon, azaz a lakóterületek fejlesztési területeit a központi belterületen, vagy annak közvetlen közelében illetve az egyéb belterületeken kell biztosítani.

A 2019 végéig érvényes gazdasági programban a település előirányozza a belterületen levő romos épületek elbontását, megszüntetését; érvényt kíván szerezni annak, hogy a magánlakások, intézmények vállalkozások előtt lévő közterületek folyamatosan karbantartottak és szeméttől mentesek legyenek; valamint tervezi a több mint 20 állami tulajdonban került lakóingatlan önkormányzati tulajdonba történő ingyenes átkérését a Nemzeti Eszköz Kezelőtől.

6.3 Egészségügy

Tiszaalpár egészségügyi ellátási rendszere megfelel a település méretéből fakadó követelményeknek. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a településen két felnőtt- és egy gyermek háziorvos, egy fogorvos, valamint védőnői szolgálat (2 védőnő) működik. A háziorvosi szolgálathoz 3 körzeti ápolónő tartozik.

Az I. számú háziorvosi körzetben a rendelési idő heti 20 óra, a körzetet éves átlagban 20.000 páciens keresi fel.

A II. számú háziorvosi körzet látja el a járó beteg ellátást-felnőtt lakosság részére, rendelések, szűrések végzése a további feladatuk. Jelenleg egy orvos és egy ápoló dolgozik a körzetben, amely két háziorvosi rendelővel is rendelkezik. Betegforgalma éves szinten 14 033 fő.

A gyermekorvosi rendelő jelentős térségi feladatokat is ellát, vonzáskörzetébe tartozik Lakitelek, Tiszaug, de vannak páciensei Pálmonostoráról, sőt, Kecskemétről és Kiskunfélegyházáról is. 2013-ban az ellátott gyermekek száma 7694 fő.

A hétfégi orvosi ügyeletet a háziorvosok Lakitelek, Tiszaug és Szentkirály településekkel közösen látják el.

A 2015-ös évben a KEOP-5.5.0/B/12-2013-0170 azonosító jelű „Tiszaalpár középületeinek energetikai fejlesztése” c. projekt kapcsán a gyermek,- fogorvosi,- védőnői szolgálat épülete hőszigetelés, nyílászárócserét és fűtésekszerűsítést, napkollektoros rendszert kapott.

A településen a *fogorvosi* tevékenység kezdetei 1962-re nyúlnak vissza, a rendelés Társadalombiztosítás egészségügyi szolgáltatásra szerződött szolgálat formájában működik, egyéni vállalkozási keretek között. Az ellátás keretében évente mintegy 2791 beteget szűrnek, vizsgálnak, gyógyítanak.

A *védőnői szolgálat* alapításának éve 1915, így egyike a település legjelentősebb múlttal rendelkező, folyamatosan működő intézményeinek. Fenntartója a Tiszaalpári Polgármesteri Hivatal, a szakmai felügyeletet a regionális ÁNTSZ végzi. Feladataik: óvoda, iskola vonatkozásában egészségügyi védőoltások, szűrővizsgálatok, terhes gondozás, csecsemők és kisgyermekek gondozása, egészségre nevelése, hozzátartozó családokban segítség a betegségek megelőzésében, az egészségesebb élet-mód kialakításában.

A településen az egészségügyi ellátást *gyógyszertár* egészíti ki, amelynek első elődjét 1892-ben alapították „Órangyal” néven.

A területi ellátásáért felelős kórház a kb. 35 km-re levő Kecskeméti Megyei Kórház.

6.4 Szociális ellátás

A *Gondozási Központ* alapítási éve 1993, eredeti épülete az 1970-es évek végén Öregek Napközi Otthona céljára épült. Az épületre alapozva – az akkori jogszabályoknak megfelelően – az önkormányzat létrehozta az egyesített szociális intézményt. Az intézmény feladata volt a rászorultak felkutatása és részükre az ellátás megszervezése és biztosítása (szociális étkeztetés, házi gondozás, nappali ellátás).

Az eltelt évek során a harmadik ellátási formára (Idősek Klubja) egyre kevesebb igény jelentkezett. Felmerült elsősorban a lakosság, de a szakemberek részéről is egy olyan igény, hogy a gondoskodás egy másfajta formájára sokkal inkább szükség lenne. A település demográfiai helyzetének alakulása miatt jelentősen megnövekedett azon személyek létszáma, akik folyamatos és állandó felügyeletre, gondoskodásra szorultak.

A megyei intézmények túlzsúfoltsága miatt a rászorulókat nagyon nehezen, több hónapos, gyakran éves (több éves) várakozás után tudták csak elhelyezni. Az akkori képviselő-testület is látta a problémát, így az *Idősek Otthona* 1991. szeptember 1-jétől megkezdte működését tíz férőhelyes átmeneti otthonként. 1993. június 1-jétől ápolást, gondozást nyújtó intézményként 12 férőhellyel működik. Az intézmény 2002. évi bővítésével és felújításával 25 férőhelyessé vált és az idős korhoz méltó

életkörülményeket biztosít az ott lakók számára. A bentlakásos intézmény 100%-os kihasználtságú.

A Gondozási Központ vegyes profilú integrált intézmény, amely a település lakosságának szociális szükséglete felmérése alapján a működési területén végzi típusának megfelelően az időskorúak és rászorultak ellátását, illetve személyre szabott gondozást. A rászorulókat otthoni ellátását házi segítségnyújtás keretében szintén a Gondozási Központ látja el.

A következő alap és szociális szolgáltatásokat biztosítja a Szociális Gyermekjóléti Társulás Tiszaalpár, Lakitelek, Nyárlőrinc településekkel:

- családsegítő szolgálat,
- gyermekjóléti szolgálat

Egyéb szociális feladatokat az Önkormányzat hivatala látja el a jogszabályok alapján. A gyermekek és idősek étkezését az óvodához integrált főzőkonyha és ebédlő biztosítja.

Tiszaalpáron 2013-ban szociális étkeztetésben 93 fő vett részt, házi segítségnyújtásban pedig 7 fő részesült. Családsegítő szolgáltatást 504-en vettek igénybe 2013-ban.

6.5 Civil szervezetek

A nagyközség mindennapi életében összesen 15 civil szervezet, vegyesen egyesület és alapítvány, játszik jelentős szerepet, az önkormányzat nyilvántartásai és a napi gyakorlat szerint. Igen figyelemre méltó, hogy az egyesületek összesített taglétszáma mintegy 1000 fő, vagyis a település lakosságának nagyjából 20%-a aktívan vesz részt a helyi civil szféra munkájában. Ez a tevékenység rendkívül sokoldalú: magában foglalja a helyi értékek felmérését, ápolását és megőrzését, a természetvédelmet, a szabadidős tevékenységek széles körét, a települések intézményeinek támogatását, valamint a sporttevékenységek széles spektrumát.

Tiszaalpári Polgárőr Egyesület

A Tiszaalpár Polgárőrség önálló jogi személy, a Bács-Kiskun Megyei Polgárőr Szervezetek Szövetsége társult tagja, önálló ügyintéző és képviseleti szervvel, költségvetéssel és nyilvántartott tagsággal rendelkező, az alkotmányban biztosított

egyesülési jog alapján szerveződő, hatósági joggal nem rendelkező, önkéntes társadalmi önvédelmi szervezet. *Megalakulásának időpontja: 1997.* A polgárőrség *egyike a legaktívabb civil szervezeteknek* Tiszaalpáron, hatékonyan egészíti ki a rendőrség körzeti megbízottainak munkáját.

Az egyesület célja, hogy a nagyközség közigazgatási területén a bűncselekmények számának csökkentése, a közbiztonság javítása érdekében, személy- és vagyonvédelem biztosításához a bűncselekmények megelőzéséhez, valamint a lakosság és a bűnüldöző szervek együttműködésének erősítésében közreműködjön. Jelenleg 64 fős létszámmal dolgozik céljainak megvalósításán.

Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület

A Tiszaalpár örökségének megőrzését és gyarapítását zászlójára tűző egyesület 1999-ben alakult meg, és 2000 óta közhasznú társaság formájában működik. Folyamatosan változó, jelenleg mintegy 43 fős létszámmal tevékenykedik a falu természeti értékeinek, hagyományainak megőrzése, a környezet- és természetvédelemre való nevelés érdekében. Talán legfontosabb tevékenységük, hogy több kiadványban is megörökítették a település értékeit, nevezetességeit, rövidfilmet készítettek az alpári Holt-Tiszáról is. Legszelesebb körben használt munkájuk az a kirándulás-vezető, amelyet az Árpád-fejedelem tanösvényről készítettek.

Az egyesületen belül 2000 januárjában *Természetbaráti Kör* alakult, amely integrálta az Árpád-fejedelem Általános Iskola hasonló profilú szakkörének tanulóit is. Együttműködési szerződést kötöttek a Kiskunsági Nemzeti Parkkal, amelynek értelmében megfigyelő, tájékoztató feladatokat látnak el, riasztják a park munkatársait, amennyiben súlyos rendellenességet tapasztalnak, valamint karbantartják a tanösvény létesítményeit, összegyűjtik a szemetet, irtják az invazív, tájidegen növényfajokat a park területén. Rendszeresen szerveznek terepgyakorlatokat az Árpád-fejedelem tanösvényen, hogy minél többen megismerjék Tiszaalpár egyedi értékeit. Csatlakoztak a WWF – Világ Természetvédelmi Alap meghirdette akcióihoz, és jelentős részt vállaltak a település ökoturizmusának fejlesztésében is. Összességében az egyesület munkáját a nagyközség és környezetének rendezett képe dicséri leginkább.

Árpád Népe Tiszaalpári Hagyományőrző Egyesület

2010 tavaszán alakult az egyesület 18 fővel, azzal a céllal, hogy Tiszaalpár település múltját, ősi mesterségeit, kultúráját, történelmét megőrizték, felkutassák, megismertessék az új nemzedékkel, a településen és azon kívül is minél szélesebb körben. Legnagyobb rendezvénye a nagyközség búcsú napja előtti vagy utáni napon a Tiszaalpári Hagyományőrző nap, melybe igyekeznek a település minden egyesületét, civil szervezetét bevonni.

Tiszaalpári Lovas Sport Egyesület

Tiszaalpár egyik legújabb szervezete 2008. december 4-én alakult. Az alakuló ülésen 25 helyi polgár vett részt, valamennyien elkötelezettek a lovak és a lovassportok iránt. Az egyesület a versenysport, a szabadidősport és a tehetséggondozás, utánpótlás-nevelés helyi bázisává kíván válni, első-sorban a fogathajtás, de más lovas sportok tekintetében is. Tagjai megkísérlik feléleszteni a régi lovas hagyományokat, népszerűsítve minden korosztályban a lovak és a lovas kultúra szeretetét.

A Bársony Mihály Népdalkör

A nagyközség egyik legjelentősebb, a települési imázs, az arculat formálásban is szerepet vállaló civil közössége a népdalkör, amely Horti Sándor vezetésével 1999-óta működik, felnőtt népdalkörből és népi zenekarból áll. Szervezetileg nem önállóak, a művelődési ház keretein belül működnek. Taglétszámuk – évről évre változóan – mintegy 50 fő. Műsoraik sokszínűségét, igényességét számos helyi rendezvényen, ünnepségen megcsodálhatták a hallgatók. Fellépéseik: Gondozói központ –Farsang, IX. Pomázi Országos Tekerőlantos Találkozó, Homokmégyi Napok Szentesi Tekerős Tábor, Aracsi Pusztatemplom, Lakiteleki „Ó-bor Nap”, VI. Vass Lajos Népzenei Találkozó, Kodály Zoltán Népzenei Találkozón Gátéron, Tiszaalpári Napok, Bársony Mihály Tekerőlantos Találkozó, Október 23-i ünnepség, Idősek Karácsonya, Kulturális Évadzáró.

További civil szervezetek:

- Árpád Fejedelem Általános Iskola SZMK
- Árpád Fejedelem Nyugdíjas Klub
- Kádár Lajos Nyugdíjas Klub
- Nyugdíjas Baráti Kör
- Tiszaalpári Sport Horgász Egyesület
- Tiszaalpári Sportegyesület
- Tiszaalpári M-17 Postagalamb Sport Egyesület.
- Római Szent Franciska Katolikus Karitás

6.6 Oktatás

Tündérróza Napközi Otthonos Óvoda

A nagyközség területén az óvodai nevelés 1939 óta működik, az utóbbi évekig a településen szétszórta, három telephelyen.

A Képviselő-testület 2007 márciusában döntött arról, hogy első ütemben a leginkább elavult épületek kiváltására (Alkotmány és Munkácsy utca) kerüljön sor a gyermeklétszám miatt megüresedő tiszaujfalui iskola átalakításával. Az azóta megvalósított DAOP pályázat keretében az Ady E. u. 40. sz. alatti épületben csoportszobák, egyéni fejlesztő szobák kialakítása, felújítása, nyílászárócseré és gépészeti felújítás történt. A projektfejlesztés magába foglalta az udvar kialakítását, ahol környezetbarát anyagokból játszótér épült.

Napjainkban a 175 férőhelyes, modern, minden igényt kielégítő Napközi Otthonos Óvodában a gyermekek nevelését hét csoportban 14 óvodapedagógus látja el, a szakos ellátottság 100%-os. Az óvoda fenntartója: Tiszaalpár Nagyközségi Önkormányzat Képviselő-testülete.

2015-ben az önkormányzati intézményeket, közöttük az óvodát is napelemes rendszerrel látták el a villamosenergia-megtakarítás és költségmegtakarítás érdekében uniós pályázati forrásból.

Árpád Fejedelelem Általános Iskola

1931-ben alapították a Szent Imre Római Katolikus Népiskolát, amely az 1948-as államosítástól 1973-ig Központi Általános Iskola néven működött. 1973-ban közigazgatásilag egyesült Tiszaújfalu és Alpár Tiszaalpár néven, ezért az összes iskolai intézmény a Tiszaalpári Általános Iskolák Igazgatóságához került. Megkezdődött a körzetesítés, így megszűnt a Dózsa-iskola, a Borsihalmi és Árpádtelepi iskola, tovább működött viszont a Központi (ma Árpád Fejedelelem) Általános Iskola, a Belterületi (ma tiszaujfalui) Általános Iskola és a Vasútmenti Általános Iskola. A demográfiai hullám ekkor érte el csúcsát, a tanulók száma egyre nőtt, így 1984-1987 között szükségessé vált a bővítés. Ekkor újították fel az iskola régi épületét, megtörtént külső és belső renoválás, és sor került egy új, nyolc tantermes szárny építésére is. 1987-ben egy 576 m² alapterületű tornacsarnokkal, valamint napközis szárnnyal is bővült az intézmény.

1991-ben a községi könyvtár is – iskolai könyvtári feladatkörrel kibővülve – az iskola szervezeti egységévé vált.

1996. január 13-án, fennállásának 65. évfordulóján a központi iskola az Árpád Fejedelelem nevet vette fel. 2000. június 3-án ünnepelte az iskola fennállásának 70. évfordulóját. Ekkor került sor a korszerű számítástechnika tanterem átadására is, amely az iskola mecénásának emlékére a Pejtsik László Terem nevet kapta.

2002-ben megszűnt a Vasútmenti Általános Iskola, majd 2007-ben a Tiszaújfalui Általános Iskola is befejezte működését.

2007. szeptember 1-jétől az intézmény az Árpád Fejedelelem Általános Iskola és Könyvtár nevet viselte. 2013-ban a korábban önkormányzati fenntartás megszűnt, helyette a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ vette át az iskola működtetését, amely ettől kezdve Tiszaalpári Árpád Fejedelelem Általános Iskola néven működik.

Az intézmény önálló jogi személy, képviselőtét teljes hatáskörben a fenntartó által megbízott igazgató látja el. Az intézmény szervezeti egységgel, gazdálkodó szervezettel, hozzárendelt költségvetési szervvel nem rendelkezik.

Az iskola tevékenységei:

- alapfokú oktatás
- általános iskolai napközi otthoni nevelés
- sajátos nevelési igényű tanulók napközi otthoni nevelése
- általános iskolai tanulószobai nevelés
- sajátos nevelési igényű tanulók általános iskolai tanulószobai ellátása
- esélyegyenlőség elősegítését célzó általános, komplex tevékenységek és programok

A 375-400 fős intézmény épületállománya igen változatos, alsó tagozaton osztálytermekben, 5. évfolyamtól szaktantermi rendszerben folyik az oktatás.

A tanulók rendelkezésére áll egy megfelelő felszereltségű és állományú kettős funkciójú (iskolai és közművelődési) könyvtár (Pejtsik Béla Nagyközségi és Iskolai Könyvtár), amely könyv- és könyvtárhasználati ismereteken túl lehetőséget nyújt az önálló ismeretszerzésre és az igényes szórakozásra is. A könyvtári számítógéphasználat lehetőségével elsősorban azok a tanulók élnek, akiknek otthon nincs erre lehetőségük. A könyvtár alapszolgáltatásai: kölcsönzés, helyben-használat, zenehallgatási, tv- és videó-nézési lehetőség, könyvtári órák tartása, versenyek, kiállítások, rendezvények szervezése, adatszolgáltatás, tájékoztatás. A könyvtári munkát és adminisztrációt további egy számítógép, nyomtató és fénymásoló is segíti. A könyvtár épületének energetikai fejlesztése tervezett a jövőben, amely a nyílászárócserét, külső hőszigetelést, valamint a gázkonvektorok lecserélését tartalmazza.

A helyi művelődéshez járulna hozzá a gazdasági programban tervezett korszerűen felszerelt, világítástechnikával ellátott színpad vásárlása.

Az esélyegyenlőség érvényesülésének biztosítása érdekében Tiszaalpár Nagyközségi Önkormányzata elkészítette, majd 2013-2018 időszakra vonatkozóan felülvizsgálta a település Helyi Esélyegyenlőségi Programját. A Programot Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának Képviselőtestülete elfogadta és vállalta, hogy a dokumentumban foglalt intézkedéseket végrehajtja.

Az iskolában évek óta környezettudatos szemléletre nevelik a tanulókat. A természetbarát arculat kialakítását segíti a Természetbarát Kör, a nyári

hagyományos Értéktörő tábor és a tanulók civil kezdeményezéseként alakult Önkéntes Kör. Az iskola elnyerte a megtisztelő „Ökoiskola” címet, évente ökomunkatervet készít.

Tiszaalpár gazdasági programja szerint a pénzügyi teher mellett is megfontolandó az Általános Iskola működtetésének önkormányzathoz történő visszavétele (karbantartás épületenergetikai pályázati lehetőség az épület felújítására, iskola szociális helységeinek felújítása, vizes blokkok felújítása).

6.7 A nagyközség kulturális élete

Tiszaalpár nagyközség templomdombjáról szép kilátás nyílik az Alpári-rétre, amely Anonymus szerint a honfoglalás döntő csatájának színhelye lehetett. Ennek az eseménynek állít emléket a Templomdombon emelkedő, Árpád vezért ábrázoló szobor. A Templomdomb szomszédságában található a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság által fenntartott Árpád-kori falurekonstrukció, mely a környékbeli ásatások során előkerült kora középkori magyar faluképet jeleníti meg. A település tervei között szerepel ennek átvétele a Nemzeti Park Igazgatóságtól, ennek rendezett, szakszerű helyreállítása.

A falu Tájházában a „Honfoglalástól napjainkig” helytörténeti gyűjtemény környék múltját és természeti értékeit mutatja be. Kosár és vesszőtermékek gyűjtemény, Kopjás Mihály emlékszoba található Tiszaalpáron.

A települési gazdasági programjának fejlesztési elképzelései között szerepel Alpár első iskolájának megvásárlása a jelenlegi tulajdonostól, és pályázati lehetőség függvényében annak felújítása iskolamúzeum és kiállító terem céljára.

Fontos továbbá a település történelmi múltjának és környezeti szépségének (megfelelő reklámtevékenységgel) még vonzóbbá tétele a turizmus számára.

A helyi hagyományok őrzésében nagy szerepe van a 6.5 fejezetben bemutatott Árpád Népe Tiszaalpári Hagyományörző Egyesületnek.

Tiszaalpár népi örökségének egyedi kincse: a kosárfonás

Tiszaparti, sőt tiszai település révén *Alpáron feltehetően már az ősidők óta fontak fűzfavesszőből készített eszközöket*: alapanyag volt bőven, a cél pedig elsősorban tapogatók, rácsák és más halászeszközök elkészítése volt, hiszen a halászat a település mindennapjainak fontos része volt. *A kosárfonás annyira beívódott a helyi hagyományok közé, hogy a néprajzi kutatások, visszaemlékezések szerint gyakorlatilag mindenki foglalatoskodott vele valamilyen szinten.* Törvényszerű módon ennek a mesterségnek is megszülettek a maga mesterei, és az alpári fonottáru országszerte ismertté vált.

A szocialista gazdasági rendszer kifejlődésével a kosárfonás és -értékesítés szövetkezeti formában folytatódott. Alpáron 1950-ben hívták életre a kosárfonásra szakosodott Alpári Háziipari Szövetkezetet Muzslai József elnökletével, amelynek induláskor 148 tagja volt. Egy év múlva az akkor még különálló Tiszújfalun is szövetkezetbe tömörültek a kosárkötők, elnökük Győri István lett. 1957-ben szintén Alpáron alakult meg a Vegyesipari Vállalat kosárfonó üzeme, amelynek irányítói Kovács Pál és Szegő György voltak. Központja kezdetben Kiskunfélegyházán volt, majd átkerült a Kecskeméti Szolgáltató Vállalathoz. Létszáma 14 fővel indult, amely fokozatosan 70-80 főre emelkedett.

Vallás

Tiszaalpáron a római katolikus egyház számít a legfontosabb felekezetnek, nem csak a hívek számát, hanem a közösség szervezettségét, aktivitását tekintve is. Rajtuk kívül még a reformátusoknak van templomuk és számottevő közösségük a nagyközségben.

A tiszaalpári plébániák a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye Félegyházi esperesi kerületéhez tartoznak. A Tiszaalpári I. plébánia temploma a Jótanács Anyja tiszteletére szentelt, műemlék barokk templom. Anyakönyveit 1740-től vezetik, a házasságokat 1743-tól tartják nyilván. A templom búcsúja május első vasárnapján van. A plébánián jelenleg Kéri Vencel atya szolgál, aki ellátja a Tiszaalpár II. (Tiszaújfalu) plébániát is.

Ez utóbbi temploma a Szent István Király tiszteletére szentelt újfalui neoromán stílusú épület, amely megépülte után sokáig Alpár filiájaként működött. 1950 óta önálló, azóta vezetik itt is az anyakönyveket.

Tiszaalpár jelentős egyházi központja továbbá a *Szent Benedek Leányai Társaság Zárdája*, a hozzá tartozó Jézus Szíve Zárdatemplommal és a Pax Szeretetotthonnal.

A Filiae Sancti Benedicti-t Berecz Erzsébet, Skolasztika nővér alapította 1927-ben. Alapításkor a Váci Egyházmegyéhez tartozó egyházmegyei jogú rendként indult, a szétszórás ideje után, 1993-ban vált a Pannonhalmi Bencés Kongregáció női perjelségévé. A magyar alapítású rend csak Magyarországon működik, legfőbb hivatása a szociális-karitatív, lelkipásztori kisegítő tevékenység.

1950-ben már 48 nővér működött kilenc házban, a Váci Egyházmegye területén. Feladatuk elsősorban a tanyavilág pasztorálása volt. Tanítottak iskolákban, működtek óvodákban, hitoktatást végeztek nemcsak gyermekeknek, hanem felnőtteknek is. Leány- és legényegyesületeket vezettek, pap nélküli helyeken igeliturgiát és különböző ájtatosságokat tartottak. A szocializmus évei alatt működésük ellehetetlenült, majd 1990-ben indult újra Pannonhalmán, 1992-től pedig az alapítás helyén, a korábbi Tiszaújfalun, azaz Tiszaalpáron működik újra. Külföldi bencések segítségével új kolostor épült a település határában. Az anyaházon kívül Pannonhalmán és Cegléden dolgoznak nővérek az alapítás szellemében.

A gazdasági program elképzelései között szerepel, hogy biztosítani kell az egyházzal kötött megállapodás alapján mindkét temetőnél a kegyeleti helyhez illő tisztaságot, rendet. A régi temető kegyeleti parkká alakítását, el kell kezdeni.

A nagyközség rendezvényei, ünnepei

Tiszaalpárnak – ősi település lévén – bőven van honnan merítenie, amikor hagyományokról, közösen átélt ünnepekről és rendszeresen megismételt szokásokról van szó. *A rendezvények legfontosabb szervezői az intézmények, mindenekelőtt az Árpád Művelődési Ház, valamint a Községi ház, továbbá az általános iskola, illetve a helyi civil szervezetek és az egyházak.* Mindezen szervezetek munkájának eredményeképpen évről évre tartalmas, a helyi lakosság közösségé válását, valamint a település ismertségét, az idegenforgalom élénkítését egyaránt szolgáló rendezvények sora jön létre a nagyközségben.

Tiszaalpári Tavaszköszöntő

Minden évben május elsejéhez kötődő többnapos rendezvény, főként gyermekprogramokkal. A rendezvények lebonyolítója a Művelődési Ház.

Tiszaalpári Sakkverseny

A nagyközségben jelentős hagyományai vannak a sakksportnak, amely széles tömegbázissal rendelkező, kedvteléstől a versenyszintig sokak által űzött tevékenység. Évente általában több sakk-versenyt is rendeznekamelyekre általában az egész megyéből érkeznek lelkes versenyzők.

Tiszaalpári Alkotótábor

Több mint húsz képzőművész részvételével kerül minden nyáron megrendezésre a tíznapos alkotótábor. A június végén kezdődő és július elejéig tartó tábornak évről évre egyre több külföldi résztvevője van.

Tiszaalpári Napok

A nagyközség legfontosabb rendezvénye a Tiszaalpári Napok, amelyek augusztus 20-ához kötődnek. A programok sokszínűek, és céljuk, hogy önfeledt kikapcsolódást kínáljanak a helyi lakosság legkülönbözőbb csoportjainak.

Bársony Mihály Tekerőlantos Találkozó

2015-ben 13. alkalommal került megrendezésre a település múltba vesztett hagyományainak felélesztésére hivatott rendezvény. A célja, hogy a különböző programokon keresztül bemutassa – nem csak a szűkebb közösség – számára Tiszaalpár két legjelentősebb népművészeti örökségét, a tekerőlant és a kosárfonás hagyományait. A régi értékek megőrzése, bemutatása, a népi szokások megtartása a hagyomány szerinti sorrendben: munka (kukoricafosztás), szórakozás (fosztóbál tekerőmuzsikával), ünnep (tekerős mise) kiemelt jelentőséggel bír.

Kulturális Évadzáró

Minden év december közepén kerül megrendezésre. Ezen a rendezvényen fellépnek mindazon személyek, szervezetek, akik részt vesznek Tiszaalpár kulturális életében. A rendezvényen adnak számot a tanultakról a Jövőnkért Alapfokú Művészeti Iskola növendékei is.

Jelentős egyházi rendezvények:

Jótanács Anyja plébániatemplom Nagybúcsúja – május első vasárnapja

Szent István templom búcsúja – augusztus 20-ai hét vasárnapja

6.8 A nagyközség sportélete

A nagyközség sportélete nagyjából megfelel annak, amelyet a hasonló nagyságrendű magyar vidéki településektől elvárhatunk. Talán csak a lakossági részvétel magas aránya, a tömegsport jelentősége az, ami kiemeli Tiszaalpárt a környező települések mezőnyéből.

A sportélet legfontosabb szervezete és koordinálója a Tiszaalpár Sport Egyesület, amely jelenleg lovas, labdarúgó és sakk-szakosztályokkal működik.

A labdarúgás itt is, továbbra is a legnépszerűbb sport. Mintegy 85 éve alakult meg az első csapat, és azóta képviselik a település színeit. Jelenleg a felnőtt férfi csapat a megyei bajnokságban vívőzik. Kiemelt hangsúlyt fektetnek az utánpótlás nevelésre: az ifi és felnőtt csapatokban sok fiatal ismerkedik a sport szépségeivel. Van női csapat is, ők is a megyei bajnokságban játszanak.

A sakk-szakosztálynak jelenleg kb. 20 tagja van, akik hétről hétre a megyei bajnokság első osztályában ülnek az asztalok mellé. A szakosztály rendszeresen szervez versenyeket helyben is, a sakkmajális például már jelentős hírnévre tett szert a megye sakkedvelő közönségének körében.

Az egyesület eltökélt tevékenységeinek bővítéséért. Híven a település lovashagyományaihoz, 2008-ben megalakult a Fogathajtó és Lovassport Szakosztály, amely önálló egyesületként működik, jelenleg 46 taggal (Tiszaalpári Lovas Egyesület). Szintén nemrég alakult a Tiszaalpári M-17 Postagalamb Sport Egyesület.

Szervezés alatt áll az asztalitenisz szakosztály, amely a hobbiszerűen Tiszaalpáron is sokak által űzött sport műveléséhez kíván szervezett kereteket biztosítani.

Az egyesületen kívül, de több tucatnyi ember bevonásával működnek a független quadosok, motorosok, van karate és aerobik csoport, és nagyon népszerű, a település természeti környezetének megóvásában is részt vállaló sporthorgász egyesület (Alpári Tisza Horgász Egyesület).

Tiszaalpár két sportpályával rendelkezik: az alpári pálya mellett található az egyesület helyiségei is, a székház és az öltözők. A tiszaujfalui sportpálya alapvetően a tömegsportot és az utánpótlás-nevelést szolgálja. A településen az általános iskola sportcsarnoka biztosít edzési és tömegsport lehetőséget a fedett pályához kötött sportoknak, illetve a téli időszakban sokszor a labdarúgóknak is. A művelődési ház a sakkszakosztály mérkőzéseinek és edzéseinek a helyszíne.

6.9. SWOT elemzés

Demográfia, lakás ellátottság, egészségügy, szociális ellátás, civil szervezetek, oktatás, kulturális élet, sport	
Erősségek	Gyengeségek
- - 20-49 aránya a népességből jelentős - Alacsony laksűrűség a frekvenciált helyeken - Egészségügyi alapellátás szakemberekkel biztosított - Magas színvonalú oktatási intézmények jelenléte - Pezsgő kulturális élet - Civil szervezetek az élet minden területén jelen vannak	- Kedvezőtlen demográfiai folyamatok (népesség fogyás, elöregedés) - Leromlott, elavult lakásállomány - Fiatalok munka hiányában elvándorolnak - Felsőfokú végzettségűek alacsony aránya - Humán erőforrás hiánya a szükséges fejlesztésekhez
Lehetőségek	Veszélyek
- Olcsó ingatlanárak, gazdag telekkínálat - Kulturális, sportesemények szervezése térségi, megyei esetlegesen országos szinten - Oktatási intézményekben fokozottan figyelni az esélyegyenlőség biztosítására - További források biztosítása a civil szervezeteknek - Felújított egészségügyi, oktatási, szociális intézmények - Pályázati lehetőségek	- Lakásállomány képtelen megújulni saját tőkéből - Kültérületi lakónépesség szegregálódása fokozódik - Szociális ellátórendszer túlterhelté válik, szociális ellátásokat igénybe vevők köre bővül - Népességfogyást nem sikerül megállítani, lakosság elöregedése folytatódik

7. A település fejlődési útja

7.1 Jövőkép

Tiszaalpár Nagyközség bevezetőben jelzett fejlesztési dokumentumait és a KEOP pályázat megvalósítása keretében 2010-ben lefolytatott lakossági kérdőívezést alapul véve az alábbi jövőkép fogalmazható meg.

Tiszaalpár Nagyközség a jövőben olyan városi rangú, elismert és kedvelt településsé kíván válni, amely egyedülálló természeti, kulturális örökségére alapozva fenntarthatóan fejlődő, mezőgazdaságra és turizmusra építő, élhető, egyenlő esélyeket nyújtó biztonságos környezetet biztosít az itt élő növekvő létszámú közösség számára.

A fenti jövőkép illeszkedik a HEP-ben megfogalmazott alábbi jövőképhez:

„Olyan településen kívánunk élni, ahol a romák/cigányok és a mélyszegénységben élők informáltak, elérhetőek számukra bizonyos szolgáltatások, lehetőségük van élni a lehetőségekkel és támogatásokkal. Kiemelt területnek tartjuk a gyerekek tanszünetben történő elhelyezési lehetőségét, számukra a megfelelő programok és szórakozási lehetőségek biztosítását. Folyamatosan odafigyelünk az elszigetelt, egyedül élő, magányos idősokra a településen és külterületein. Elengedhetetlennek tartjuk a nők elhelyezkedésének különböző képzésekkel történő elősegítését. Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők számára a közintézményekben történő fizikai akadálymentesítésre.”

Tiszaalpár 2004. (és 2012.) évi településfejlesztési koncepciója konkrét jövőképét nem határoz meg, csak az alábbi fő célt és prioritásokat.

Cél: Tiszaalpár nemzetközi jelentőségű idegenforgalmi üdülőhellyé fejlesztése, mely cél érdekében az alábbi szempontok a felsorolás sorrendjében prioritást élveznek:

- A) A szelíd (természetjáró, tanyasi, lovas, vízi, kerékpáros stb.) turizmus helyi feltételeinek megteremtése
- B) Az agrárium fejlesztése a biogazdálkodás és extenzív állattenyésztés irányában a környezet- és természetvédelem biztosításával,
- C) Infrastruktúra és közműfejlesztés (elsősorban szennyvízelvezetés és elhelyezés)

- D) Közúthálózat fejlesztés
- E) Településkép rehabilitáció.

A koncepcióban feladatként jelennek meg a következők:

A jövő feladata a családi gazdaságok támogatása, megerősítése és új szövetkezeti formák segítése az EU-források igénybevehetősége céljából, továbbá olyan tájfenntartó, környezetkímélő mezőgazdaság létrehozása, újraélesztése, amely az idegenforgalmi, turisztikai fellendülést segíti.

Folytatni kell a nagy múltú kézműipari vállalkozások letelepítését, a helyi vállalkozások megerősödését pedig segíteni kell. Középtávon (a TRT távlatában) a nagy élők munkára igényes ágazatok és kiegészítő terméket előállító cégek fejlődésére lehet számítani. Az iparfejlesztések területén új irányokat kell kijelölni, elsősorban a környezetkímélő technológiák felé. A mezőgazdaságra épülő élelmiszeripar fejlődésére akkor van esély, ha a mezőgazdasági termelés a munkaigényes bio-zöltség-gyümölcs termesztés és külterjes állattartás irányába el tud mozdulni.

Ha a terciér szektor nem erősödik meg, munkanélküliséggel, elvándorlással kell szembenéznie a községnek. A szolgáltatások fejlődésében a mennyiségi növekedésen túlmenően minőségi változásokra van szükség, valamint a turizmus tekintetében attrakciók, programok kialakítása szükséges.

Jelen tervben megfogalmazott jövőkép illeszkedik a Nemzeti Vidékstratégia 2012-2020 c. dokumentumban megfogalmazott alábbi célokhoz:

1. Tájaink, természeti értékeinek, erőforrásainak védelme és fenntartható használata
2. Sokszínű és életképes agrártermelés
3. Élelmezési- és élelmiszerbiztonság
4. A vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése
5. A vidéki népesség megtartása, életminőségének javítása

Illeszkedik továbbá a fenti dokumentumban jelzett, Tiszaalpárt érintő Tisza-völgy komplex fejlesztési programjában megfogalmazott alábbi irányokhoz:

„Stratégiai irányok és teendők

1. A táji rendszer működőképességének biztosítása, valamint a fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődés feltételeinek megteremtése az ökológiai kritériumok maximális figyelembevétele mellett.

2. A vízkészlet-gazdálkodás fejlesztése, alkalmazkodás a klímaváltozás kihívásaihoz.
3. A Tisza-völgy árvízvédelmi biztonságának növelése, egyrészt az árvízszintek csökkentését eredményező, nagyvízi meder vízszállító képesség javítása és a hazai ártéren kiépíthető árapasztó tározásos rendszer megvalósítása, másrészt a jelenlegi árvízvédelmi rendszer előírások szerinti kiépítése révén.
4. A Tisza-menti, természetszerű (mély)árterek reaktiválása, bevonása a vízgazdálkodásba. A rendszeres, sekélyvízi elárasztásra alapozott ártéri tájgazdálkodási rendszerek megvalósítása.
5. A tájhasználat igazítása az egyes területek ökológiai adottságaihoz és a lehetséges vízpótláshoz, a szántóművelés kiváltása az arra alkalmatlan területeken.
6. A Tisza-térség elérhetőségének javítása, a helyi úthálózat felújítása.
7. A partvonal ökoturisztikai fejlesztése.
8. A foglalkoztatás bővítését lehetővé tevő helyi és térségi gazdaságfejlesztés, benne a hálózati együttműködések, a helyi tradíciókon alapuló termékek előállítása, ökológiai gazdálkodás.”

A megfogalmazott **jövőkép illeszkedik továbbá a turizmusfejlesztési tervhez** is, mely szerint a jövőkép elemei a következők:

- rendezett Tisza-holtág, horgászhelyek, madárlesek, horgászfalu, vízitábor, tanösvény
- holtág partján sétány, padok, pihenők, strand, halászcserda, kerékpárút, lovaglót
- vízi sport, vízi turizmus
- tiszta virágos közparkok, utcák, rendezett falukép, barátságos emberek, ismert szolgáltatások, falu belterületi útjai jó minőségűek
- Kiskunfélegyháza, Csongrád, Szolnok felől közúton biztonságosan megközelíthető
- Falumúzeum: halászladikok, varsák, kosár, szövés, kézműves hagyományok, tekerőlant
- turisztikai szolgáltatások: Várdomb, vártemplom, skanzen és a pincesor keresett turisztikai látványosság, szállás, gasztronómia, vendéglátás.

Tiszaalpár turisztikai fejlesztési tervében szereplő általános cél a lakosság életminőségének javítása, megélhetésének biztosítása, települési infrastruktúra, a turisztikai vonzerő, szolgáltatások fejlesztése, a fogadókészség fokozása, szemléletformálás a lakosság és szolgáltatók között. A célhierarchiában alatta szereplő stratégiai cél pedig Tiszaalpár komplex turisztikai fejlesztésével a település

népességmegtartó képességének javítása, munkahelymegtartás és munkahelyteremtés, a lakosság megélhetésének biztosítása, a térségre vonatkozó tájgazdálkodási, környezetvédelmi szempontok érvényesítése, az adottságok hosszú távú megőrzése.

7.2 Célok meghatározása

A célok meghatározásakor figyelembe vette az Önkormányzat a Bevezetőben jelzett dokumentumokat, valamint a lakossági felmérés alábbi eredményeit (azóta újabb felmérés nem történt).

Az interjúalanyok felvetettek több, a kérdőívekben nem szereplő fejlesztési szükségletet, így a belterületi kerékpárutak szükségességét (főként a gyermekek biztonsága miatt). Támogatják a falukép további fejlesztését, távlatos elképzelések mentén. Az idegenforgalmat kiállítóhelyek, skanzen létesítése élénkíthetné. Legtöbben mindemellett úgy látják: a lakosság részéről a legerősebb igény munkahelyteremtő beruházások, fejlesztések iránt lenne.

Az egyik kérdésnél arra kérték a megkérdezetteket, soroljanak fel néhány további fejlesztési igényt a településen, majd tegyék őket – sorszámozással – fontossági sorrendbe. A nyílt kérdésfeltevés a teljesen befolyásolásmentes véleménygyűjtésre adott lehetőséget, másrészt viszont a válaszok jelentős szóródását eredményezte. A 338 említés közül kiemelkedő, 27%-os arányban az útépítés, útjavítás szerepelt, ezt 14%-kal a munkahelyteremtés követte, 10%-ot ért el az óvoda- és bölcsődefejlesztés, 7%-ot a „földes utak” aszfaltozása. (A fontossági besorolás is nagyjából követte ezt a sorrendet és megoszlást.)

További fejlesztési szükséglet	Említések aránya (%)
Útépítés, javítás ²	27
Munkahelyteremtés	14
Óvoda, bölcsőde megépítése, fejlesztése	10
Földes utcák aszfaltozása, járdaépítés	7
Kerékpáros út (óvodához, Kiskunfélegyházára)	5
Parkosítás, falukép szépítése, játszótér létesítése	5
Rendőrség, közbiztonság fejlesztése	3
Fiatalok szórakozási lehetőségei (strand)	3
Egészségügyi centrum, orvosi ügyelet	3
Idegenforgalom rendkívül erőteljes fejlesztése	3

² Kiemelten is említve a Kátai sor.

Táblázat: A legalább 3%-os említésű fejlesztési igények és említési arányuk

A 7.1 részben megfogalmazott települési jövőkép az alábbi, lakossági elképzelésekkel és a településfejlesztési dokumentumokban szereplőkkel összhangban levő célkitűzésekkel érhető el:

Környezeti és infrastrukturális célok:

1. Egyedülálló természeti környezet védelme
 - 1.1 A természetjárás feltételeinek javítása
 - 1.2 A környezetszennyezés csökkentése
 - 1.3 A természeti környezet fenntartható gondozása
 - 1.4 Lakossági környezettudatosság növelése, szemléletmód-váltás elősegítése
2. Épített örökség védelme, településkép javítása
 - 2.1 Biztonságos, élhető, minőségi települési környezet biztosítása az itt élők számára
 - 2.2 Az épített környezet értékeinek megőrzése (pl. földvár), illetve feltárása
 - 2.3 Települési beruházások során környezetbarát megoldások alkalmazása
3. Közlekedési kapcsolatok fejlesztése, közutak, kerékpárutak kiépítése, minőségük javítása
 - 3.1 Települési infrastruktúra, utcák és járdák felújítása, újak építése
 - 3.2 A kerékpárutak számának és hosszának növelése, kapcsolódva az aktív turizmus igényeihez
 - 3.3 Külső közlekedési kapcsolatok fejlesztése
4. Infokommunikáció fejlesztése
 - 4.1 Korszerű információs és kommunikációs eszközök beszerzése és rendeltetésszerű használata az önkormányzati intézményekben
 - 4.2 A kiépített szélessávú internetkapcsolat folyamatos modernizációja, racionalizálása
 - 4.3 Önkormányzati tulajdonú intézmények honlapjának fejlesztése, interaktívvá tétele

Gazdasági célok:

1. Gazdaságélénkítés a munkanélküliség csökkentése, új munkahelyek teremtése érdekében

1.1 Turizmus fejlesztése

1.1.1 Az egyedülálló természeti környezet megóvása mellett törekvés az értékek körültekintő és óvatos kiaknázására a tanyasi turizmus, ökoturizmus, lovasturizmus, horgászturizmus, kerékpáros turizmus lehetőségeinek kialakításával, fejlesztésével. Turisztikai programcsomag készítése.

1.1.2 A kulturális értékek megőrzése mellett törekvés azok turisztikai célú hasznosítására, turisztikai vonzerők létesítésére

1.1.3 Kulturális és sportrendezvények, közösségi rendezvények szervezése

1.1.4 Vendéglátóhelyek, szálláshelyek fejlesztése

1.1.5 Falumúzeum kialakítása

1.1.6 Turisztikai marketing tevékenység fokozása

1.2 Mezőgazdaság fejlesztése

1.2.1 Olyan tájfenntartó környezetkímélő mezőgazdaság létrehozásának támogatása, mely az idegenforgalom, turisztika fellendülését is segíti (pl. szürkemarha, bivalyartás, haltenyésztés),

1.2.2 Magas hozzáadott értékű mezőgazdasági tevékenységek támogatása (pl. biogazdálkodás)

1.2.3 Helyi termények értékesítését elősegítő marketing tevékenység fokozása

1.2.4. Agrárszakember alkalmazása a falugazdász mellé

1.3 Ipari és szolgáltatási szektor fejlesztése

1.3.1 Környezetet nem szennyező, élőmunka-, és tudásigényes iparágak, szolgáltatási szektor (kézművesség stb.) fejlesztése

1.3.2 Új helyi specifikus termékek kialakítása (mint pl. fűzfa termékek)

1.3.3 Vendéglátó szektor fejlesztése

1.4 A gazdasági szektorok fejlesztésének hátterét biztosító, valamint működését meghatározó helyi szabályozás kialakítása, felülvizsgálata

2. Hagyományokon és innováción alapuló képzési és foglalkoztatási lehetőségek hálózatokra támaszkodó fejlesztése

2.1 Hálózatok fejlesztése

2.2. Hagyományalapú innováció fejlesztése

2.3 Hagyományokon, szükségleteken és innováción alapuló képzési potenciálok felkutatása, igénybe vétele

3. Vállalkozási kedv élénkítése, tőkevonzó képesség javítása

3.1 Kedvező helyi jogszabályi környezet kialakítása

3.2 Ipari telephelyek kialakítása, fejlesztése

3.3 Befektetők vonzása érdekében marketing tevékenység fokozása

4. Információs szolgáltatás fejlesztése a gazdaság szereplői számára

4.1 Gazdasági szereplők számára is informatív tartalommal bíró honlap kialakítása, folyamatos karbantartása

Társadalmi és szociális célok:

1. A település hagyományaira építve kulturális örökségének megőrzése, identitástudatának, közösségének építése

1.1 Kulturális rendezvények szervezése

1.2 Civil szervezetek tevékenységének ösztönzése

2. A település lakosságmegtartó, illetve növelő képességének javítása, elöregedés csökkentése

2.1 A lakosságszám megtartása, növelése, az elveszülések számának növelése, a fiatalok elvándorlásának megelőzése a létbiztonság fokozásával (munkahelyteremtés, bérlakások)

2.2 Helyi fiatalok közösségi, szórakozási lehetőségeinek bővítése a későbbi elvándorlás megelőzése érdekében

2.3 Egészségügyi, szociális és oktatási intézmények működésének biztosítása, fejlesztése, rászorulókat támogatása

2.4 Lakosság egészségi állapotának megőrzését, javítását szolgáló prevenciós tevékenység

2.4 A kismamák és újszülöttek természetbeni, információs támogatása

2.6 Közbiztonság fokozása

3. Önkormányzati tulajdonú köz- és gazdasági célú intézmények/ingatlanok energiaellátásának korszerűsítése, az intézmények akadálymentesítése

3.1 A közintézmények energia felhasználásának csökkentése, az intézmények akadálymentesítése

4. Térségi és helyi partnerségépítés a település fejlődése érdekében.

Kulturális célok:

1. Tiszaalpár egyedi, települési célja a művészet sokoldalú és folyamatos támogatása úgy, hogy az elért eredmények fenntarthatóak és kultúrát formáló hatásúak legyenek:

1.1 Folyamatos lehetőség biztosítása hagyományőrző kézműves tábor, alkotótábor, művészeti/képzőművészeti tábor szervezésére, az ott elért eredmények bemutatása, publikálása, továbbvitele

1.2 A kultúra szerepének erősítése az oktatásban

1.3 Művészeti kiállítások szervezése

1.4 A természet és a kultúra kapcsolatának erősítése

7.3. Akcióterv

A) Környezeti és infrastrukturális célok

Fő cél	Alcél	Intézkedés leírása	Az intézkedés felelőse	Együttműködő fél	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor neve, mértékegysége	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (6 év)
1. Egyedülálló természeti környezet védelme	1.1 A természetjárás feltételeinek javítása	Községből kiinduló turistaútvonalak, tanösvények karbantartása, úk tanösvények kijelölése, jól látható kitáblázása	Polgármester, jegyző (környezetvédelmi megbízott)	KNPI, Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület	folyamatos	A karbantartásra irányulóan megszervezett közösségi munkaprogramok száma (db/év)	1	1
						Kitáblázott tanösvények, turistaútvonalak száma	2	2
	1.2 A környezetszennyezés csökkentése	A környezetvédelmi határértékek szigorú betartatása helyi lakosság körében	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Érintett hatóságok	folyamatos	Figyelmeztetések, bírságok száma (db)	20	30
		Hulladéklerakások felszámolása	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)		folyamatos	Intézkedések száma (db/év)	1	1
		Települési szennyvízelvezetés és szennyvíztisztítás kiépítése	Polgármester	Települési lakosság, civil csoportok, hatóságok	2020.12.31.	Szennyvízcsatorna-hálózatba bekötött ingatlanok száma (db)	1923	1923

	Környezetvédelmi alap bevételeiből környezetvédelmi feladatok ellátása	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület, KNPI	folyamatos	Támogatott környezetvédelmi intézkedések száma (db/év)	1	1
1.3 A természeti környezet fenntartható gondozása	KNPI-gal együttműködés a KNP Fejlesztési Stratégia megvalósítására vonatkozóan	Polgármester	KNPI	folyamatos	KNPI-gal közös stratégiai jellegű megállapodások száma (db)	1	1
	Holtág és környezetének rendezése, természet közeli tájrészek megőrzése fenntartása és növelése erdősítéssel, gyepesítéssel közmunkaprogram, önkéntes munka segítségével	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Helyi civil szervezetek, KNPI	folyamatos	Természeti környezet védelmére szervezett közmunkaprogramok, önkéntes munka programok száma (db/év)	2	2
	Az utak mentét, és a tájjellegnek megfelelően a mezsgyéket, vízfolyások partjait és más, domináns térelválasztó elemeket honos fajokkal újra kell fásítani, ezeket meg kell őrizni	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Helyi civil szervezetek, KNPI	folyamatos	Nemrég kiültetett és megtartott fák száma (db)	200	200
1.4 Lakossági környezettudatosság növelése, szemléletmód-váltás elősegítése	Lakossági, iskolai előadások szervezése környezetvédelmi, hulladékgazdálkodási stb.témakörben	Polgármester (környezetvédelmi megbízott)	Tiszaalpári Faluvédő és Szépítő Egyesület Tiszaalpár, intézményvezetők	2020.12.31.	Megszervezett előadások száma (db/év)	1	1
	Települési önkéntes szemétgyűjtő, hulladékgyűjtő programok	Környezetvédelmi megbízott	Helyi civil szervezetek	2020.12.31.	Hulladékgyűjtő programok száma (db/év)	1	1

		szervezése, együttműködés a helyi civil szervezetekkel						
		Környezetvédelmi oldal kijelölése a Hírmondóban	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	-	2020.12.31.	Kijelölt környezetvédelmi oldal száma (db)	1	1
		Oktatási, egyéb intézményekben dolgozó szakemberek részvétele környezetvédelmi témájú tájékoztatókon	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők, Óko-iskola oktatói	folyamatos	Környezetvédelmi témájú programokon résztvevő oktatási szakemberek száma (fő/év)	3	3
2. Épített örökség védelme, településkép javítása	2.1 Biztonságos, élhető, minőségi települési környezet biztosítása az itt élők számára	Településkép javítása kertészeti elemekkel, ezek gondozása, játszóterek kialakítása (pl. közmunka program keretében)	Polgármester (jegyző, környezetvédelmi megbízott)	Civil szervezetek	folyamatos	Beültetett, gondozott közterületek mérete (m2)	10.000	10.000
		Foghíjas, romos épületek, kerítések felmérése, intézkedések megtétele	Polgármester, jegyző (környezetvédelmi megbízott)		folyamatos	Bontott épületek, kerítések száma (db)	10	23
		A folyamatosan használaton kívüli, lakott, elhanyagolt, beépítetlen belterületi magán ingatlanok, valamint a lakott, de elhanyagolt ingatlanok rendben tartására, gondozására	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)		folyamatos	Felszólítások száma (db /év)	2	2

		kötelezettség előírása, betartatása						
	2.2 Az épített környezet értékeinek megőrzése (pl. földvár), illetve feltárása	Az értékek állapotának és a változásoknak nyomon követésére együttműködés kialakítása az örökségvédelemben érdekelt/érintett szervezetekkel	Polgármester/Jegyző	Örökségvédelmi hatóságH, civil szervezetek, térségi múzeumok	folyamatos	Dokumentált kapcsolatfelvételek száma (db/év)	1	1
		A helyi védelemre méltó épített és egyéb értékek állapot-felvételének elkészítése, ez alapján a területek kezelési és fenntartási szabályainak kimunkálása	Polgármester/Jegyző	Örökségvédelmi hatóság, civil szervezetek	folyamatos	Helyi védelemre javasolt értékek száma (db)	10	10
	2.3 Települési beruházások során környezetbarát megoldások alkalmazása	Közcélú anyagbeszerzések során környezetbarát anyagok beszerzése, környezetbarát megoldások alkalmazása	Jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	folyamatos	-	-	-
		Települési beszerzések, közbeszerzések során kiválasztási kritériumként környezetbarát anyagok, megoldások használatának előírása.	Polgármester, jegyző (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	folyamatos	Zöld szempontot tartalmazó ajánlatkérések, közbeszerzések száma (db)	5	10

3. Közlekedési kapcsolatok fejlesztése, közutak, kerékpárutak kiépítése, minőségük javítása	3.1 Települési infrastruktúra, utcák és járdák felújítása, újak építése	Utca és járdák öntőből történő felújítása, építése, illetve pályázatok figyelése (öntő készletben tartása), fejlesztendő utcák prioritási sorrendjének meghatározása	Polgármester /Jegyző	Külső szakértő cég	folyamatos	Felújított, új építésű utcák és járdák területe (m2)	4000	5000
						Megvalósított projektek száma (db/év)	1	1
	3.2 A kerékpárutak számának és hosszának növelése, kapcsolódva az aktív turizmus igényeihez	Lakossági igényfelmérést követően kerékpárút kijelölése az útesten (ahol lehetséges), lehetőség esetén újak építése (pályázati vagy saját forrásból)	Polgármester	-	2020.12.31.	Újonnan kijelölt vagy épített kerékpárutak hossza (m)	1000	2000
	3.3 Külső közlekedési kapcsolatok fejlesztése	A Kecskemét-Csongrád összekötő út mielőbbi megépüléséért lobbizás	Polgármester	KKK	folyamatos	Kiépült összekötő út (db)	1	1
		44-es úttal való kapcsolat teljes kiépítése Nyárlőrinc felé, kb. 2,7 km-es útszakasz szilárd burkolatú kialakítása	Polgármester/Jegyző	Nyárlőrinc Önkormányzat	folyamatos	Kiépült út (db)	1	1

		Szükséges buszjáratok egyeztetése az üzemeltetővel	Polgármester/Jegyző	Buszjárat üzemeltetők	2020.12.31.	A településen áthaladó buszjáratok száma (db)	egyeztetni	egyeztetni
4. Infokommunikáció fejlesztése	4.1 Korszerű információs és kommunikációs eszközök beszerzése és rendeltetésszerű használata az önkormányzati intézményekben	IKT eszközök beszerzése az intézményekben szükség esetén (pályázati forrás segítségével)	Jegyző	Intézményvezetők	2020.12.31.	IKT eszközzel ellátott termek száma (db)	1	1
	4.2 Szélessávú internet kiépítése, illetve a rendszer folyamatos modernizálása	Kedvező díjszabású szélessávú internet szerződés kötése az Önkormányzat által fenntartott intézményekben	Jegyző	Intézményvezetők	2020.12.31.	Internet használat díjának csökkentése (%)	5	5
	4.3 Önkormányzati tulajdonú intézmények honlapjának fejlesztése, interaktívvá tétele	Infokommunikációs akadálymentesítés	Intézményvezetők		2020.12.31.	Akadálymentesített vagy létrehozott honlapok száma (db)	2	2

B) Gazdasági célok

Fő cél	Alcél	Alcél	Intézkedés leírása	Az intézkedés felelőse	Együttműködő fél	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor neve, mértékegysége	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (6 év)
--------	-------	-------	--------------------	------------------------	------------------	---	--	--	---

								középtávo n (3 év)	
1. Gazdaságélénkítés a munkanélküliség csökkentése, új munkahelyek teremtése érdekében	1.1. Turizmus fejlesztése	1.1.1 Az egyedülálló természeti környezet megóvása mellett törekvés az értékek körütekintő és óvatos kiaknázására a tanyasi turizmus, ökoturizmus, lovasturizmus, horgászturizmus, kerékpáros turizmus lehetőségeinek kialakításával, fejlesztésével. Turisztikai programcsomag készítése.	A meglévő turisztikai településfejlesztési terv felülvizsgálata, hozzá kapcsolódó településmarketing terv készítése	Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza), külső turisztikai szakember	2020.12.31.	Elkészült településmarketing terv (db)	1	1
			Pályázati források igénybevétele a fenti tanulmány szerint fejlesztendő természeti értékek fejlesztése, turisztikai infrastruktúra kialakítása	Polgármester / Jegyző	Külső szakértő cég	folyamatos	Megvalósított természeti érték fejlesztési, projektek száma (db)	1	1
			Holtág és strand környékének rendezése, turizmusra alkalmassá tétele	Polgármester / Jegyző		folyamatos	Turisztikai infrastruktúrafejlesztési projektek száma (db)	1	1
		1.1.2 A kulturális értékek megőrzése mellett törekvés azok turisztikai célú hasznosítására, turisztikai vonzerők létesítésére	A meglévő turisztikai településfejlesztési terv felülvizsgálata, hozzá kapcsolódó településmarketing terv készítése	Jegyző	térségi TOURINFORM irodák, külső turisztikai szakember, KNP	2020.12.31.	Elkészült településmarketing terv (db)	1	1
			Pályázati források igénybevétele a fenti tanulmány szerint fejlesztendő kulturális értékek fejlesztése	Polgármester / Jegyző	Külső szakértő cég	folyamatos	Megvalósított kulturális érték fejlesztési projektek száma (db)	1	1
		1.1.3 Kulturális és sportrendezvények, közösségi rendezvények szervezése	A már meglévő, évek óta hagyománnyá fejlődő rendezvények színvonalának emelése, méretének növelése, illetve új, széles látogatottságot vonzó rendezvények	Jegyző, művelődési ház vezető	Helyi civil szervezetek, külső szakértők	folyamatos	Kulturális rendezvények száma (db/év)	6	8

			megszervezése.						
		1.1.4 Vendéglátóhelyek, szálláshelyek fejlesztése	Települési vendéglátóhely, szálláshely fejlesztésének ösztönzése a jelenleg kiépített infrastruktúra bázisán	Polgármester / Jegyző	Szálláshely tulajdonosok	folyamatos	Megvalósult vendéglátóhely, szálláshely fejlesztés (db)	2	4
			Turisztikai szükségletfelmérés a szálláshelyekre vonatkozóan	Polgármester / Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza)	2020.12.31.	Elkészült szükségletfelmérés (db)	1	1
		1.1.5 Falumúzeum kialakítása	Falumúzeum létrehozása, hagyományos mesterségek bemutatása, helyi termékek értékesítése	Polgármester / Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza)	2020.12.31	Létrehozott falumúzeum (db)	1	1
		1.1.6 Turisztikai marketing tevékenység fokozása	Településmarketing és PR terv készítése, arculattervezés	Polgármester / Jegyző	TOURINFORM IRODA (Kecskemét, Kiskunfélegyháza)	2020.12.31	Elkészült településmarketing és PR terv	1	1
			A település turisztikai ajánlófüzetének (bulletin) elkészítése és terjesztése	Jegyző, polgármester	KNPI, civil szervezetek, külső szakértő cég	2020.12.31.	Elkészített kiadványok száma (db)	1	1
	1.2. Mezőgazdaság fejlesztése	1.2.1 Olyan tájfenntartó környezetkímélő mezőgazdaság létrehozásának támogatása, mely az idegenforgalom, turisztika fellendülését is segíti (pl. haltenyésztés)	Együttműködés a KNPI-vel	Jegyző /Polgármester	KNPI	folyamatos	-	-	-

		1.2.2 Magas hozzáadott értékű mezőgazdasági tevékenységek támogatása (pl. biogazdálkodás)	Szakmai anyagok készítése, információk gyűjtése, terítése ezen mezőgazdaság témákban pl. falugazdász által, kihelyezett szóróanyagok, hirdetések a településen	Jegyző	Falugazdász	folyamatos	Előadások vagy kihelyezett hirdetések, szóróanyagok száma (db/év)	1	1
		1.2.3 Helyi termények értékesítését elősegítő marketing tevékenység fokozása	A települési honlapon a helyi termények, termékek bemutatása	Jegyző (informatikus)	Helyi termékeket, terményeket előállító lakosok, vállalkozások	2020.12.31.	Kialakított honlaprész (db)	1	1
			Megjelenés önálló standdal az évente Kecskeméten megrendezett, a települések terményeit/termékeit bemutató kiállításon	Polgármester	Helyi termékeket, terményeket előállító lakosok, vállalkozások	2020.12.31.	Részvétel a bemutató kiállításon (db/év)	1	1
			A települést bemutató turisztikai ajánlófüzetnek hangsúlyosan tartalmazni kell a helyi termékek bemutatását	Jegyző /Polgármester	Helyi termékeket, terményeket előállító lakosok, vállalkozások	2020.12.31.	Terményeket, termékeket bemutató turisztikai ajánlófüzet (db)	1	1
		1.2.4. Agrárszakember alkalmazása a falugazdász mellé	Felkészült agrárszakember önkormányzati foglalkoztatása (a falugazdász terheltségének csökkentése érdekében)	Jegyző / Polgármester	Falugazdász	2020.12.31.	Felvett agrárszakember száma (fő)	1	1
	1.3. Ipari és szolgáltatási szektor fejlesztése	1.3.1 Környezetet nem szennyező, élőmunka-, és tudásigényes iparágak, szolgáltatási szektor (kézművesség,	Jelenlevő iparágak, szolgáltató, kereskedelmi szektor képviselőivel együttműködés pályázati lehetőségek,	Jegyző /Polgármester	Helyi vállalkozások	2020.12.31.	Egyeztetésbe bevont vállalkozások száma (db/év)	1	1

		idegenforgalom stb.) fejlesztése	közmunka kapcsán, települési honlapon feltüntetése stb.						
		1.3.2 Új helyi specifikus termékek kialakítása (pl. fűzfa termékek)	A helyi termékek/termények piaci helyzetének felmérése	Jegyző /Polgármester		2020.12.31.	Ezt tartalmazó dokumentum (db)	1	1
		1.3.3 Vendéglátó szektor fejlesztése	Lásd 1.1 célnál	Jegyző /Polgármester	Helyi vendéglátóipari vállalkozások	2020.12.31.	-	-	-
	1.4 A gazdasági szektorok fejlesztésének háttérét biztosító, valamint működését meghatározó helyi szabályozás kialakítása, felülvizsgálata	-	A szektorok fejlesztését irányító, háttérfeltételeket, valamint működési feltételeket meghatározó helyi jogszabályok megalkotása, felülvizsgálata	Jegyző /Polgármester		folyamatos	Létrehozott helyi jogszabályok száma (db)	1	1

2. Hagyományokon és innováción alapuló képzési és foglalkoztatási lehetőségek hálózatokra támaszkodó fejlesztése	2.1 Hálózatok fejlesztése	-	Mezőgazdasági, élelmiszeripari, turisztikai, egyéb helyben is működő iparágban, szolgáltató szektorban működő hálózatok felkutatása, hozzájuk csatlakozás	Jegyző /Polgármester		2020.12.31.	Hálózatokhoz történő csatlakozások száma (db)	1	2
			A hálózatoktól kapott tájékoztató anyagok helyben történő terítése, honlapra helyezése	Jegyző /polgármester		2020.12.31.	Kihelyezett tájékoztató anyagok (db)	1	1
	2.2 Hagyományalapú innováció fejlesztése	-	A helyi termékek, termelési módok tekintetében új megoldások alkalmazásának elősegítése szakmai anyagok gyűjtésével és terjesztésével	Jegyző	Falugazdász	folyamatos	Előfizetett szakmai folyóiratok, magazinok, kihelyezett hirdetések, szóróanyagok, előadások száma (db/év)	1	1
			Innovációs témájú honlapokról tájékoztatók kihelyezése, terjesztése	Jegyző / Polgármester	Agrárkamara	2020.12.31.	Kihelyezett tájékoztatók száma (db)	1	1

3. Vállalkozási kedv élénkítése, tökevonzó képesség javítása	2.3 Hagyományokon, szükségleteken és innováción alapuló képzési potenciálok felkutatása, igénybe vétele	-	Egyeztetés, esetleg formalizált szorosabb együttműködés kialakítása az illetékes munkaügyi központtal	Jegyző / Polgármester	illetékes Munkaügyi Központ	2020.12.31.	Dokumentált egyeztetések vagy megállapodások száma (db)	1	1
			Tanfolyamok, átképzések szervezése, hagyományos mesterségek oktatása a kvalifikált munkaerő biztosítása érdekében	Jegyző /Polgármester	Regionális Munkaügyi Központ	folyamatos	Településen szervezett tanfolyamok száma (db/év)	1	1
	3.1 Kedvező helyi jogszabályi környezet kialakítása	-	Vállalkozások számára kedvezmények biztosítása a helybenmaradás, illetve betelepülés érdekében	Jegyző /Polgármester	Más önkormányzatok (tapasztalatcse-re)	2020.12.31.	Kedvezményeket biztosító jogszabályok száma (db)	1	1
	3.2 Ipari telephelyek kialakítása, fejlesztése	-	Iparterület kialakítása, fejlesztése, ehhez pályázati lehetőségek felkutatása	Jegyző /Polgármester /Vállalkozók	Vállalkozók	folyamatos	Fejlesztési tevékenységek száma (db)	1	1
	3.3 Befektetők vonzása érdekében marketing tevékenység fokozása	-	A környező településeken, a megyei, országos sajtóban figyelemfelkeltő cikk közzététele az ipari területtel kapcsolatban.	Jegyző /Polgármester		2020.12.31.	Sajtóban megjelenő cikkek száma (db/év)	1	1
			Iparterület adottságairól információk felhelyezése a települési honlapra	Jegyző /Polgármester		2020.12.31.	Honlapon levő iparterületi információk száma (db)	1	1

4. Információszoigáltatás fejlesztése a gazdaság szereplői számára	4.1 Gazdasági szereplők számára is informatív tartalommal bíró települési honlap kialakítása, folyamatos karbantartása	-	Az önkormányzat jelenleg működő honlapjának frissítése, karbantartása.	Jegyző /Polgármester		folyamatos	Honlapon levő gazdasági információkat tartalmazó lap száma (db)	1	1
---	--	---	--	-------------------------	--	------------	---	---	---

C) Társadalmi és szociális célok:

Fő cél	Alcél	Intézkedés leírása	Az intézkedés felelőse	Együttműködő fél	Az intézkedés megvalósítási-tárházának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor neve, mértékegysége	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (6 év)
1. A település hagyományaira építve kulturális örökségének megőrzése, identitástudatának, közösségének építése	1.1 Kulturális rendezvények szervezése	Lásd B) 1.1.3 intézkedés	Művelődési ház vezető	Helyi civil szervezetek, külső szakértők	-	-	-	-
	1.2 Civil szervezetek tevékenységének ösztönzése	Költségvetési támogatás juttatása a helyi civil szervezeteknek	Polgármester / jegyző	Helyi civil szervezetek	évente	Támogatásban részesülő helyi civil szervezetek száma (db/év)	10	10
2. A település lakosságmegtartó, illetve növelő képességének javítása, elöregedés csökkentése	2.1 A lakosságszám megtartása, növelése, az élveszülések számának növelése, a fiatalok elvándorlásának megelőzése a létbiztonság fokozásával (munkahelyteremtés, bérházak)	A meglévő lakásállomány karbantartásával, bérházak kialakítása (pl. közmunkaprogram keretében)	Polgármester / jegyző		folyamatos	Karbantartott bérházak száma (db)	2	2
		Illetékes munkaügyi központtal való együttműködés munkahelyteremtés elősegítése érdekében - Lásd B) 2.3 célt	Polgármester	Regionális Munkaügyi Központ	-	-	-	-
		Munkaprogramok szervezése	Polgármester / jegyző	Helyi civil szervezetek	folyamatos	Munkaprogramban foglalkoztatottak száma (fő)	70	70
	2.2. Helyi fiatalok közösségi, szórakozási lehetőségeinek bővítése a későbbi elvándorlás megelőzése érdekében	Ifjúsági tájékoztató előadások szervezése (egészségügyi, foglalkoztatási, egyéb fiatalokat érdeklő témában)	Művelődési ház vezető	Meghívott előadók	folyamatos	Megszervezett ifjúsági tájékoztatók száma (db/év)	2	2
		Sportesemények, kulturális, egyéb szórakoztató események szervezése	Művelődési ház vezető, intézményvezetők, civil szervezetek vezetői		folyamatos	Megszervezett sport, kulturális, egyéb rendezvények száma (db/év)	10	10

	Eszközök beszerzése a klubélet erősítése érdekében	Művelődési ház vezető		2020.12.31.	Beszerzett eszköztípusok száma (db/év)	1	1
	Ifjúsági civil szervezetek létrehozása- lásd 1. 2 cél intézkedését	Polgármester / jegyző	Ifjúsági civil szervezetek	évente	Helyi ifjúsági civil szervezetek száma (db)	1	1
	Közösségi élet helyszíneinek (pl. művelődési ház, könyvtár, stb.) felújítása	Polgármester / jegyző	Civil szervezetek	2020.12.31.	Felújított épületek száma (db)	1	1
2.3 Egészségügyi, szociális és oktatási intézmények működésének biztosítása, fejlesztése, rászorulóknak támogatása	Finanszírozási források rendelkezésre állásának biztosítása, pályázati forráslehetőségek felkutatása	Pénzügyi és gazdasági bizottság / Polgármester	Külső tanácsadó cég	folyamatos	Eü., szoc. és oktatásfejlesztési projektek száma (db)	1	1
	esélyegyenlőségi programban foglaltak megvalósítása	Polgármester / jegyző	intézmények vezetői	folyamatos	, megvalósított intézkedések száma (db)	5	5
	Lehetőség szerint a fejlesztési igények megoldását célzó közmunkaprogramok, önkéntes munkaprogramok szervezése	Polgármester / jegyző	-	folyamatos	Eü., szoc. és oktatási helyzetet javító munkaprogramok száma (db/év)	1	1
2.4 Lakosság egészségi állapotának megőrzését, javítását szolgáló prevenciós tevékenység	Települési egészségmegőrzési tájékoztató előadások rendezése	Jegyző	helyi eü. szakembererk, regionális ÁNTSZ	folyamatos	Előadások száma (db/év)	1	1
	Egészségi állapotot megőrző, javító plakátok, szóróanyagok felkutatása, gyűjtése, terjesztése, előadások	Védőnő	ÁNTSZ	folyamatos	Terjesztett szóróanyagok, kihelyezett plakátok, vagy a témában tartott előadások száma (db/év)	2	2
	Egészségi állapotot megőrző, javító cikkek megjelentetése a települési újságban	Jegyző	ÁNTSZ	folyamatos	A témában megjelent cikkek száma (db/év)	5	5
	Prevenciós tevékenységet - akár önkéntes alapon is - végző személyek, civil	Polgármester	ÁNTSZ, környező kórházak, helyi eü., szoc. szakemberek	folyamatos	Településen aktív prevenciós tevékenységet végzők száma	1	1

		szervezetek felkutatása helyi és országos szinten				(fő/év)		
		Országos, területi, helyi szűrőprogramokhoz csatlakozás, települési lakosok számára megszervezés	Polgármester	ÁNTSZ, környező kórházak, helyi eü., szoc. szakemberek	2020.12.31.	Látogatott / csatlakozott / szervezett szűrőprogramok száma (db/év)	1	1
	2.5 A kismamák és újszülöttek természetbeni, információs támogatása	Baba-mama klub létrehozása	Védőnő, civil szervezetek képviselői	OEP illetékes szervezete, meghívott előadók	2020.12.31.	Klub alkalmak száma (db/év)	6	6
		Természetbeni ajándékcsomag biztosítása szüléskor	Jegyző	-	2020.12.31.	Támogatott születek száma (db/év)	50	60
	2.6 Közbiztonság fokozása	Rendőrségi jelenlét erősítése, fejlesztése	Polgármester	Körzeti Rendőrkapitányság	folyamatos	Rendfenntartók száma (fő)	3	3
3. Önkormányzati tulajdonú köz- és gazdasági célú intézmények/ingatlanok energiaellátásának korszerűsítése, az intézmények akadálymentesítése	3.1 közintézmények energia felhasználásának csökkentése, az intézmények akadálymentesítése	Az intézmények/ingatlanok lámpaégőinek energiatakarékosra történő cseréje, ehhez finanszírozási forrás biztosítása	Polgármester (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	2020.12.31.	A bázisértékhez képest az energifelhasználás mennyiségének csökkenése (%)	5	10
		Az intézmények/ingatlanok fűtési rendszerének felmérése, fűtése korszerűsítési szükségletek, lehetőségek meghatározása, ehhez források biztosítása	Polgármester (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők	2020.12.31.	A bázisértékhez képest az energifelhasználás mennyiségének csökkenése (%)	5	10
		Az intézmények/ingatlanok akadálymentesítése, források felkutatása	Polgármester (környezetvédelmi megbízott)	Intézményvezetők, helyi foglalkoztatottak, helyi képviselő szervezetek	2020.12.31.	Akadálymentesített önkormányzati intézmények száma (db/év)	4	4
4. A térségi és helyi partnerségépítés a település fejlődése érdekében.	-	Helyi civil szervezetekkel történő formális, dokumentált egyeztetések a település fejlesztési elképzeléseiről, és a civil szervezetek ehhez	Polgármester / jegyző	Helyi civil szervezetek	2020.12.31.	Dokumentált egyeztetések száma (db/év)	10	10

	történő hozzájárulási lehetőségeiről						
	Térségi településekkel közös turisztikai kiadvány készíttetése	Polgármester	térségi Tourinform irodák	2020.12.31.	Térségi turisztikai kiadványok száma (db)	1	1
	Partnertalálkozó a térségi települések vezetőivel, közös problémák meghatározása, közös megoldási lehetőségek felkutatása	Polgármester	Térségi koordinátorok	2020.12.31.	Közösen megvalósított projektek száma (db)	1	1
	Kapcsolatépítés a térségi fejlesztési irodákkal, egyéb fejlesztési szakemberekkel, kommunikációs csatornák kialakítása	Polgármester / Jegyző	-	folyamatos	Kapcsolatfelvételek száma (db/év)	5	5

D) Kulturális célok

Fő cél	Alcél	Intézkedés leírása	Az intézkedés felelőse	Együttműködő fél	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor neve, mértékegysége	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor középtávon (3 év)	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor hosszútávon (6 év)
1. Tiszaalpár egyedi, települési célja a hagyomány őrzésével a művészet sokoldalú és folyamatos támogatása úgy, hogy az elért eredmények fenntarthatóak és kultúrát formáló hatásúak legyenek	1.1 Folyamatos lehetőség biztosítása hagyományőrző kézműves alkotótábor, művészeti/képzőművészeti tábor szervezésére, az ott elért eredmények bemutatása, publikálása, továbbvitele	Az évente megrendezett képzőművészeti alkotótábor fenntartása, új művészeti ágakban is történő szervezése (pl. kosárfonó tábor)	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek	folyamatos	Alkotótáborok száma (db /év)	1	1
		A kézműves táborok, alkotótáborok eredményeinek kiállítása, a térség többi településén is, esetleg az ország többi részén is	Polgármester / Jegyző	Múzeumok képviselői, civil szervezetek	folyamatos	Megszervezett kiállítások száma (db/év)	1	1

		A kézműves táborok, alkotótáborok, művészeti táborok ismertségének növelése a turisztikai kiadványon keresztül, esetleg művészeknek szóló szórólapok készítésével, művészek által ismertebb magazinokban	Polgármester / Jegyző	Helyi művészek, civil szervezetek	folyamatos	Művészeti táborokat reklámozó anyagok, cikkek száma (db/év)	1	1
	1.2. A kultúra szerepének erősítése az oktatásban	Színházi előadások látogatásának, könyvtárlátogatás szervezése a tanulók számára	Polgármester / Jegyző	Művelődési ház vezető, Intézményvezetők	folyamatos	Szervezett látogatások száma (db/év)	2	2
		Könyvtár- és színházlátogatás népszerűsítése a helyi lakosok körében	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, művelődési ház vezető	folyamatos	Népszerűsítő szórólapok, hirdetések, plakátok, stb. száma (db/év)	1	1

		A helyi könyvtárban kulturális előadások, programok szervezése	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, intézményvezető	folyamatos	Szervezett programok száma (db/év)	3	3
		Helyi hagyományos mesterségek bemutatása az ifjúság számára, kézművestáborok szervezése	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, intézményvezető	folyamatos	Szemléltető programok, táborok száma (db)	1	1
	1.3 Művészeti kiállítások szervezése	Helyi kulturális örökségi helyszíneken, illetve közösségi tereken országos vándorkiállítások meghívása	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, művelődési ház vezető	folyamatos	Szervezett kiállítások száma (db/év)	1	1
		Meglévő kiállítások népszerűsítése marketing eszközökkel (pl. turisztikai kiadvány, plakátok, honlap stb.)	Polgármester / Jegyző	Civil szervezetek, művelődési ház vezető	folyamatos	Alkalmazott marketing eszközök száma (db/év)	2	2
	1.4 A természet és a kultúra kapcsolatának erősítése	Iskolai órák szabadban történő megtartása	Polgármester / Jegyző	Intézményvezetők	folyamatos	Szabadban megtartott órák száma (db/év)	10	10

7.4. Nyomonkövetés

A helyi fenntartható fejlődési terv megvalósulásának nyomon követéséért és a terv aktualizálásáért Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának polgármester által kijelölt munkatársai a felelősek.

A kijelölt felelős munkatársak a fenntartható fejlődés tervének képviselőtestületi elfogadását követően évente áttekintik az akcióterv elemeit (célrendszer, számszerűsített célok megvalósulása, fejlesztési tevékenységek), illetve részletesen elemzik a településen megvalósult és az elkövetkező időszakban tervezett fejlesztési tevékenységeket, aktualizálják az intézkedések státuszát. Ezt követően beszámolnak a képviselőtestületnek az akcióterv megvalósításának aktuális helyzetéről (az eredményekről, pénzügyi helyzetről, változásokról, a felmerülő problémákról), illetve benyújtják elfogadásra az aktualizált akciótervet. **A fenntartható fejlődés tervének akcióterv-aktualizálását évente egy alkalommal a Képviselőtestület hagyja jóvá.**

Amennyiben a fentiekben leírt megvalósítás, az éves monitoring, az önértékelés során arra derül fény, hogy a vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, az önkormányzat

- elemzi az okokat az érintettek, és szükség esetén külső szakértő bevonásával,
- megállapítja a felelősségeket,
- intézkedési tervet készít.

Jelen Fenntartható fejlődési helyi programot Tiszaalpár Nagyközség Önkormányzatának Képviselőtestülete 2016.-én megvitatta, elfogadta és vállalja, hogy a dokumentumban foglalt fejlesztéseket ütemezetten végrehajtja.

MELLÉKLET:

TISZA ALPÁR-BOKROSI ÁRTÉRI ÖBLÖZETE (HUKN20028) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület NATURA 2000 fenntartási terve